

In dit boek wordt meerdere malen verwezen naar de NBG'51 vertaling. Dit is de Bijbelvertaling die in 1951 door het Nederlands Bijbel Genootschap is uitgegeven

HOOFDSTUK 1

EEN DOCUMENTAIRE DIE VRAGEN OPROEPT

In de late avond van 11 oktober 2001 werd er een televisiedocumentaire uitgezonden over de verschrikkingen die de Joden ondergingen, nadat de Duitse troepen Rusland waren binnengevallen. Ik heb in de loop van de jaren heel wat documentaires over de Tweede Wereldoorlog en het lijden van het Joodse volk gezien, maar wat ik op die avond zag was zó verbijsterend, dat het me de hele nacht en ook nog daarna heeft beziggehouden.

Een Duitse ex-officier vertelde onder tranen wat hij gezien had, toen hij aan de rand stond van de enorme grafkuil, die de Joden voor zichzelf hadden moeten graven:

“Een soldaat stond vlakbij me. Hij hield een machinepistool nonchalant vast en keek gefascineerd naar beneden. Vlak voor me stond een jongen van een jaar of zes. Hij greep steeds naar rechts, waar zijn vader zou hebben gestaan. En toen pakte die soldaat zijn wapen en gaf hem een nekschot en een trap; hij trapte hem de kuil in.”

Ook waren er filmbeelden van een brandende synagoge, waarin honderden Joden waren opgesloten, vooral vrouwen en kinderen.

Een man vertelde dat Joden op een dorpsplein in Litouwen bijgedreven waren en daar onder toezicht van Duitse militairen door hun dorpsgenoten werden doodgeslagen. En ook daarvan waren in die documentaire filmbeelden te zien. Iemand vertelde:

“En toen kwam ik op die plaats, waar het is gebeurd. Een grote menigte stond toe te kijken. Ook vrouwen met hun kind op de armen. Met koevoeten werd er op de Joden ingeslagen. Toen alle Joden dood op het plein lagen, ging een van de beulen op de lijken staan en zongen de dorpelingen het volkslied.”

Het volgende is een citaat uit een protocol, dat werd opgemaakt door een verzetsstrijder uit Konin, een stadje in Polen:

*“Ik ben F.Z, uit Konin, geboren op 15 december 1910, veearts, zonder strafblad, Pool en katholiek.
(...) Toen maakten ze (de SS-ers) onze ketenen los en we werden uit de auto gehaald en stonden met onze rug naar een open plek in het bos, waar nu de massagraven zijn. Overal om ons heen stonden groepjes Joden. In de menigte waren mannen, vrouwen met kinderen en moeders met kinderen in de armen.
Op de paden en tussen de bomen wemelde het van de Duitsers. Op de bodem van een*

*grote kuil zag ik een laag ongebluste kalk liggen. De mannen van de Gestapo waar-
schuwden ons dat het bos streng bewaakt
werd en dat we als we probeerden te ont-
snappen, we door ons hoofd geschoten zou-
den worden.*

*Toe gaven ze de verzamelde Joden bevel
zich uit te kleden en in de kuil te springen.
Het gejammer en gehuil waren onbeschrijfe-
lijk. Sommige Joden boden weerstand en die
werden geslagen en omlaag geduwd. Som-
mige moeders sprongen erin terwijl ze hun
kinderen vasthielden sommigen gooiden hun
kinderen erin, anderen wierpen hun kinderen
opzij.*

*Sommigen kropen aan de voeten van de
mannen van de Gestapo rond en kusten hun
laarzen, hun geweerkolven en dat soort din-
gen. Wij kregen het bevel kleding en schoei-
sel te verzamelen.*

*Op een bepaald moment gaven de soldaten
het bevel aan de Joden zich niet verder uit te
kleden omdat de kuil te vol was. De Joden
die zich gehaast hadden en te snel naakt wa-
ren werden door de mannen van de Gestapo
op de hoofden gegooid van degenen, die al
op elkaar gepakt in de kuil stonden.*

*Om twaalf uur 's middags kwam er een
vrachtwagen van de weg en stopte bij de kuil.
Ik zag een soort vaten, vier in totaal. Toen in-
stalleerden de Duitsers een kleine motor -
waarschijnlijk een pomp- verbonden door*

middel van slangen met een van de vaten en twee van hen leidden de slangen van de motor naar de kuil. Ze startten de motor en twee mannen van de Gestapo begonnen een waterige vloeistof over de Joden te spuiten. Blijkbaar werden de mensen in de kuil levend gekookt. De kreten uit de kuil waren zo afschuwelijk, dat wij, die bij de berg kleren zaten, daar stukken afscheurden om onze oren te stoppen. Bij het gehuil en de jammerklachten van de Joden die gekookt werden kwam het gehuil van de Joden die op hun ondergang wachtten. Dit alles duurde misschien twee uur, misschien wel langer. Langs de rand van het bos stonden zes of zeven vrachtwagens met zeildoek eroverheen. We werden daarin gedreven en we moesten gaan slapen. Ik kon de kreten nog horen toen ik in slaap viel. De volgende ochtend gaf de Gestapo ons de opdracht de kuil dicht te gooien. De kuil zag eruit, alsof die met een laagje aarde was besprenkeld. De menselijke substantie erin leek in elkaar gezakt te zijn en op de bodem te liggen. De lichamen waren zo dicht op elkaar gepakt dat ze eruit zagen alsof ze stonden, alleen de hoofden hingen in alle richtingen. In de middag kwam er een paar keer een donkergrijs voertuig dat eruit zag als een ambulance de open plek oprijden. Als de achterdeur werd geopend vielen er menselijke lichamen uit, mannen, vrouwen en kinde-

ren. Dat waren ook Joden. Die lichamen zaten aan elkaar vast, alsof ze in verwrongen houdingen door krampachtige omhelzingen met elkaar verbonden waren en hun gezichten waren weggebeten. Ik zag een man met zijn tanden in de kaak van een ander. van sommigen was de neus afgebeten, van anderen de vingers, velen hielden krampachtig elkaars hand vast.

Ons werd opgedragen deze lijken met geweld te scheiden. Als dat niet lukte moesten we ze in stukken hakken: handen, benen en andere lichaamsdelen eraf kappen. Daarna moesten we ze in een kleinere kuil leggen; stevig op elkaar gepakt, de afgehakte ledematen moesten tussen de rompen worden gelegd. De lijken waren kennelijk slachtoffers van vergassing. Je kon het gas ruiken dat uit het binnenste van de auto kwam en van de kleren van de doden.” (.....)

Dit fragment uit het ooggetuigenverslag wordt gepubliceerd in het werk van lord Russell of Liverpool, *The Scourge of the Swastika: a short History of Nazi War Crimes*.

Een voetnoot bij het fragment luidt:

“De rest van de beschrijving van deze getuige is te gruwelijk om af te drukken.”

En nu de vraag, die in de christelijke wereld wordt verdrongen:

Heeft God nu die vervolgte, opgejaagde en vergaste Joden – van wie veruit het merendeel niet gelovig was in Christus en vrijwel zeker het evangelie nooit gehoord heeft – in de hel doen belanden, waar de angst en de pijn verder voortduurt voor altijd, voor altijd?

Een verdrongen vraag?

Toen de Tweede wereldoorlog voorbij was en we hoorden hoe het de Joden was vergaan, was iedereen uiteraard verbijsterd. Ik was toen een jongen van veertien jaar en ik zie nog voor me de eerste foto's van de massaslachting in de concentratiekampen van de nazi's. Miljoenen Joden vergast en verbrand!

Maar hoe de christelijke wereld ook over de holocaust in droefheid was, ik herinner me niet dat één predikant of bijbelleraar zich bezig heeft gehouden met de vraag naar het lot na de dood van die omgekomen Joden. Ik was dan weliswaar een veertienjarige, maar door de spanningen van die jaren was ik toen al zeer betrokken bij alles wat zich in de wereld voordeed en zeker als het ging over de toekomst van het Joodse volk.

De kerkelijke traditie waarin ik ben opgevoed nam stilzwijgend aan, dat God die miljoenen vergaste Joden na hun gruweldood weg had geworpen in de vlammen van de hel, zonder dat ze daar ooit aan zouden kunnen ontkomen. Ze waren immers niet gelovig in de Here Jezus. Zo eenvoudig lagen de

zaken in die dagen. In ongeloof gestorven? Dan zo de hel in en er nooit meer uit!

Zelfs een tijdschrift als "het Zoeklicht", dat zich o.a. wijdde aan de Joden en hun toekomst liet het probleem liggen.

En helaas is het nog zo, dat de vraag naar het eeuwig lot van al die doodgemartelde, vergaste en verbrande Joden nauwelijks bespreekbaar is.

Honderden artikelen, bijbelstudies en boeken werden geschreven over Israël en de heerlijke toekomst, die het land en het volk wacht bij de terugkeer van de Here Jezus. Maar zelden of nooit werd er antwoord gegeven op de vraag, die ons in dit boek bezighoudt en waarmee een bijbellezer toch op zeker moment wordt geconfronteerd.

Zal dat jongetje van zes, dat een nekschot kreeg en naast zijn vader in de grafkuil

terechtkwam, door de God van Israël samen met zijn vader zijn geworpen in een veel erger hel dan die van Hitler-Duitsland? Komt die vreselijke gedachte overeen met dat, wat de Bijbel ons leert? Of zal hij straks samen met zijn vader opstaan uit de dood en deel krijgen aan de ontferming van God?

MAAR IS DAT OOK ZO?

Het is voor elk weldenkend christen natuurlijk een vreugde om te verwachten dat Joodse jongetje straks in de heerlijkheid van de hemel te mogen ontmoeten. Maar is er ook grond in de Bijbel voor die verwachting? Om op deze vraag een antwoord te vinden heb ik jarenlang de Schrift onderzocht en de resultaten daarvan vindt men in dit boek.

HOOFDSTUK 2

DE HEL, EEN OORD VAN VERSCHRIKKING VOOR EEUWIG?

Het is niet eenvoudig een boek te beginnen, dat zich bezighoudt met de allerbelangrijkste levensvragen, maar waarvan de schrijver weet dat het felle tegenstand zal oproepen.

Het is mijn wens en gebed, dat er onder de gelovigen die in een tijd van twijfel leven, belangstelling zal zijn voor het bijbels antwoord op die bovenstaande, klemmende vraag.

Al begin jaren vijftig kreeg ik als jonge man sterke belangstelling voor dat wat de mens wacht na de dood.

Wat is onze bestemming? Wat wacht ons na het sterven? En wat wacht de ongelovige na de dood? Miljarden mensen hebben op onze aarde geleefd en stierven zonder ooit het evangelie van redding door onze Heer Jezus Christus te hebben gehoord. Wat zal er met hen gebeuren? Is er geen hoop voor die generaties; die ontelbaar vele mensen, die buiten Christus stierven? Vallen ze weg in de vlammen van de hel, waar ze eeuwig gemarteld zullen worden?

Dit is een vraag, die in belangrijkheid verre uitgaat boven alle andere vragen.

En toch...

En toch is het opmerkelijk, dat er onder christenen zo weinig aandacht is voor wat de mens wacht, als het aardse leven voorbij is.

Wat de hemel betreft hebben we in de loop van de jaren zoveel gehoord en gelezen, dat er wel heel wat vragen zijn beantwoord. Maar die hel...

Ja, die hel...

Er zijn nogal wat gelovigen, die over deze vragen de Bijbel zijn gaan onderzoeken en die tal van woorden vonden, die aanleiding gaven voor de verwachting, dat God **niet** tot in het oneindige zal doorgaan met de martelingen in de hel.

Die verwachting wordt niet gedeeld door de meeste christenen en wordt zelfs als een dwaalleer beschouwd.

Nu heb ik heel veel over de verzoening door Christus en over de breedte daarvan nagedacht en toch ben ik aan de “dwaalleer” vervallen, dat God inderdaad een Behouder is van alle mensen, zoals Paulus ons leert in 1 Timoteüs 4:10

In de brochure “De alverzoening besproken en weerlegd” door Willem J.Ouweneel wordt beweerd dat de gedachte van het behouden worden van alle mensen een sterke aantrekkingskracht heeft, zowel voor het menselijk verstand als het gevoel.

“Het valt niet te ontkennen, dat zij (de gedachten van de verzoening van alle mensen)

voor het vlees een sterke aantrekkingskracht hebben.” (Pag. 41)

Als dat zo zou zijn, dan zou het vlees (dat is de zondige mens buiten Christus) worden aangetrokken door dat, wat in Gods bedoeling ligt. Hoe zou dat waarheid kunnen zijn, als het Woord zelf zegt, dat de gezindheid van het vlees vijandschap is tegen God? (Romeinen 8:7)

In de Bijbel is het toch God zélf en niet een mens, die wil dat alle mensen behouden worden. (1Tim. 2:4)

Merken we in ons op het verlangen, dat God alle mensen behouden zal – al is dat dan door het oordeel heen – dan weten we ons in dat verlangen één met de wil van God.

(Wel is het waar, dat met name door veel vrijzinnige theologen wordt aangenomen, dat het tenslotte met alle mensen wel goed komt. Maar in die theologie speelt de verzoening door het werk van de Here Jezus nauwelijks nog een rol. Wij behandelen de breedte van de verzoening door Christus en de uitwerking van de kracht van het evangelie. Vandaar dat wij in dit boek aan vrijzinnige opvattingen geen aandacht besteden.)

Het verdringen

Ik zelf heb de gedachte aan die eeuwige kwellingen in de hel verdrongen en ik deed dat samen met de grote meerderheid van leraren in de evangelische wereld. In geen van de vele honderden preken en bijbelstudies, die ik hoorde in de veertig jaar, die ik in die wereld doorbracht, beluisterde ik de onverbloemde boodschap, dat God inderdaad mensen in

de vlammen werpt en hen daar eindeloos blijft folteren. Meestal werd er volstaan met uitdrukkingen als “verloren gaan”, zonder dat men op het vreselijke van de eindeloosheid van de helse straf verder inging.

In het boek “Belangrijke vragen over de hel” van Fernando lezen we:

Tegenwoordige uitspraken van evangelische christenen over het verloren gaan van mensen, die zonder Christus leven, zijn soms wat weifelend en afgezwakt.”

Hij schrijft dan over “kamer-universalisten”. Dat zijn mensen die geloven, dat allen gered worden, maar die dat niet hardop durven zeggen, omdat het in de orthodoxe christelijke kringen als een ketterij beschouwd wordt. Er zou schaamte zijn voor de hel.

“Ze houden vast aan alles, wat de Bijbel leert en dus (? J.v.A.) geloven ze in een eeuwige hel. Maar ze zouden wensen, dat ze er niet in hoefden geloven. Wanneer ze erover praten, wat ze niet vaak doen, dan is het met een soort schaamtegevoel, alsof het iets heel onrechtvaardigs is en dan zeggen ze dat ze wilden dat het niet waar was.”

De vraag, die in dit boek aan de orde komt, is: Wordt ons door God gevraagd te geloven, dat Hij

eindeloos mensen martelen zal, zonder daarbij een doel voor ogen te hebben?

Als dat zo zou zijn, waarom wordt dat onderwerp in prediking en evangelisatie ontweken? Alleen in de zg. zware kerken klinkt die boodschap. Daar, waar men ook geen moeite heeft met de gedachte, dat God besloten heeft de meeste mensen nog voordat ze geboren worden te bestemmen tot verwerping voor eeuwig: het helse vuur in en je zult er “eeuwig” branden.

Is de Bijbel er duidelijk over?

In het programmablad “Visie” van de EO las ik in een vraaggesprek, dat de geïnterviewde op vakantie in het buitenland werd geplaagd door de vraag, wat er met al die miljoenen mensen zou gebeuren na de dood. Hij voegde eraan toe: “De Bijbel is daar duidelijk over.” Uit die toevoeging blijkt hoe moeilijk het is om ronduit te zeggen, dat ze voor eeuwig zullen branden in de hel.

Uit een onderzoek gehouden door de EO, bleek dat één op de drie evangelischen en bijna de helft van de gereformeerden denkt dat God uiteindelijk niemand in de pijnen van de hel zal laten, maar tenslotte alle mensen zal verlossen.

Het is jammer dat men meestal tot die mening komt op gevoelsgronden (“we kunnen ons toch niet indenken, dat God altijd door mensen blijft pijnigen”), maar dat men niet weet hoe de Bijbel spreekt over de eeuwige straf.

Het is de bedoeling in dit boek na te gaan of die orthodoxe leer van de hel wel werkelijk gefundeerd is op het Woord van God. Is het misschien zo, dat deze leer door de eeuwen heen is meegekomen in de traditie, maar na toetsing aan de Schriften niet meer blijkt te zijn dan menselijke overlevering?

HOOFDSTUK 3

HEEL ISRAËL BEHOUDEN OF TOCH NIET?

De belangstelling voor het volk Israël is vooral na de Tweede Wereldoorlog zeer toegenomen. Dat was vooral een gevolg van de vreselijke ellende die het Joodse volk in die oorlog overkwam. Dat dat zo zwaar geslagen volk toch zoveel veerkracht bezat, dat in 1948 de staat Israël werd gesticht, waarna er een aantal oorlogen tegen zeer sterke tegenstanders werd gewonnen, opende de ogen van velen voor het volk, dat in de Bijbel de hoofdrol speelt. Men ging de woorden van de profeten en van de Messias met grotere aandacht lezen en met name wat de apostel Paulus over Israël schreef in de Romeinenbrief kreeg van de uitleggers grote belangstelling.

En men ontdekte, dat er volop grond was voor de verwachting dat God zijn volk nog een heerlijke toekomst zal gaan bereiden

Nu is het niet mijn bedoeling nog eens een geschrift toe te voegen aan de lange rij van boeken en brochures, die over die heerlijke uitredding van Gods volk handelen. Maar in al die geschriften over de uiteindelijke verlossing van Israël is er toch een zeer belangrijke vraag, die nauwelijks aan de orde komt. En die vraag wordt toch in de Bijbel beantwoord.

Het is de vraag, die ik als titel boven dit hoofdstuk plaats:

HEEL ISRAËL BEHOUDEN OF TOCH NIET?

Paulus schrijft in zijn brief aan de Romeinen het volgende:

“Want, broeders, opdat gij niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen binnengaat en aldus zal gans Israël behouden worden, zoals geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal de goddeloosheden van Jacob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, Wanneer Ik hun zonden wegneem”. (Romeinen 11:25-28)

Er is dus een “totdat” in de geschiedenis. Er komt dan een einde aan de verharding van het volk en gans Israël wordt behouden.

In het maandblad “Christenen voor Israël” van mei 2001 las ik een artikel van ds. de Vreugd, dat het nog maar de vraag is, hoe we dat bijbelwoord moeten verstaan.

Heel Israël behouden! Ds. de Vreugd vraagt zich dan af, of dit woord betekent dat iedere Jood hoofd voor hoofd zalig zal worden. Hij zou daar geen en-

kel bezwaar tegen hebben, maar acht het ook mogelijk dat er dan toch weer een deel van het volk niet zal ingaan vanwege hun ongelooft.

In ieder geval zal het volk als volk behouden worden en niet hier en daar een enkele Jood. Geheel Israël zou in ieder geval betekenen een geweldig groot aantal.

Toch nog een slag om de arm?

Bij het lezen en herlezen van dat artikel kwam ik tot de volgende overwegingen:

Als het zo zou zijn, dat er na het ingaan van de volheid der heidenen toch nog Joden zouden zijn, die geen deel zouden krijgen aan wat God het volk aan zegen heeft toegezegd, dan blijven we toch nog zitten met een gedeeltelijke verharding over Israël. Natuurlijk zal dan die verharding betrekking hebben op heel wat minder Israëlieten dan onder de huidige verharding het geval is, maar toch. Ook na de terugkeer van Jezus Christus zouden er nog misschien wel duizenden Joden onder de bedekking blijven.

Heeft de apostel dat nu zo bedoeld? Gaat God straks die gedeeltelijke verharding, die over miljoenen ligt wegnemen en laat Hij dan duizenden toch nog in de duisternis van de ongehoorzaamheid?

De profeet Zacharia profeteert:

Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest van genade en gebeden, zij zullen Hem zien, die zij doorstoken hebben en over Hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind.” (Zacharia 12:10)

In de verzen, die daarop volgen is te lezen, wie er zoal deel zullen hebben aan die uitgieting van Gods genade. Er is dan toch moeilijk aan te ontkomen te geloven, dat dat het moment zal zijn, waarop geheel Israël behouden zal worden;
werkelijk **geheel Israël!**

Geen uitvluchten meer

Als zij Hem zullen zien, die zij doorstoken hebben en een rouwklacht aanheffen over Hem, zal er niemand meer zijn, die nog zeggen zal:

“Ik heb een akker gekocht en ik moet die gaan bekijken. Ik verzoek U mij te verontschuldigen.” of “Ik heb een vrouw getrouwd en daarom kan ik niet komen.” (Lucas 14: 18,19)

Geheel Israël komt tot geloof en bekering, zoals de apostel Paulus door een directe ontmoeting met de levende Christus. Werd hij voor een keuze gesteld, toen het God behaagde zijn Zoon in hem te openbaren? (Galaten 1:16). Hij zegt in 1 Corinte 15:8 *“Hij is ook aan mij verschenen als aan een ontijdig ge-*

borene.” En als de Opgestane straks aan Israël verschijnt, zal dat volk evenmin voor een keuze worden gesteld. De verharding wordt weggenomen! Op dat wondere moment zal God in zijn genade de afkeer genezen, zoals Hosea al profeteerde. (14:5) En als God een geheel volk geneest, dan is er geen sprake meer van enige weerzin meer bij wie dan ook, om de Koning te aanbidden en te prijzen.

Het dal vol dorre doodsbeenderen

In de aangrijpende profetie van Ezechiël 37 wordt de profeet door God in de Geest geplaatst in een dal vol zeer dorre beenderen. Er wordt dan geprofeet, de beenderen komen tot elkaar, er komen vlees, spieren en huid overheen, maar de Geest is er nog niet in.

“Daarop zei Hij tot mij: Profeteer tot de geest, profeteer, mensenkind, en zeg tot de geest: zo zegt de Here HERE: kom van de vier windstreken, o geest, en blaas in deze gedoden, zodat zij herleven.

Toen profeteerde ik, zoals Hij mij geboden had en zij herleefden en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger.

*Voorts zei Hij tot mij: Mensenkind, **deze beenderen zijn het gehele huis van Israël.**” (Ezechiel 7:9-11)*

Dan belooft God, dat Hij aan dat hele huis zijn Geest zal geven! Dat is toch niets meer en niets minder dan het behouden worden van geheel Israël, waarvan we lezen in Romeinen 11.

Het is niet moeilijk nog meer bijbelwoorden te citeren, die ervan spreken, dat *in de Here het gehele nakroost van Israël gerechtvaardigd zal worden.* (Jesaja 45:25)

Ja, maar ze moeten wel willen!

Wat is het toch, dat we zo'n moeite hebben, zulke beloftevolle woorden blij te aanvaarden? Hoe vaak heb ik niet gelovigen horen reageren met "Ja, maar ze moeten wel willen!"

Als de zaken zo zouden staan, dan zou het inderdaad niet erg waarschijnlijk zijn, dat een totaal volk vanuit de duisternis zou overgaan in het licht van God.

Het zou van het lopen en willen van de mens afhangen en dat zou betekenen, dat we nog maar moeten afwachten, of Israël op de dag, dat de Verlosser uit Sion komt wel zal willen kiezen om behouden te worden. Alles zou dan toch op losse schroeven staan.

Maar....

"Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt." (Romeinen 9:16)

Maar er is meer te zeggen als we ons afvragen, wat er in de Schrift wordt bedoeld met dat “ganse Israël”? In het vorige hoofdstuk hebben we geprobeerd aan te tonen, dat God geen half werk doet, als Hij de verharding, die over het volk ligt, gaat weg nemen. Het hele huis van Israël ontvangt de uitgieting van de Heilige Geest.

Maar toch....

Nog onlangs las ik een artikel van een predikant, die het volgende schreef:

“GANS ISRAËL. De laatste generatie vlak voor (of bij) de wederkomst van Christus. Mannen en vrouwen afzonderlijk, in het gehele land ISRAËL. In Jeruzalem en het gehele land. Zo zegt Zacharia het ook in hoofdstuk 12:10-14. De HEERE zal de Heilige Geest op het volk in het beloofde land uitstorten. Laten we daarom maar rustig doorgaan met te helpen de Joden naar Israël te laten terugkeren. Omdat de Heere ze daar wil ontmoeten”. (de onderstrepingen zijn van mij. J.v.A.)

Maar de anderen van Israël dan?

Twee vragen:

Is werkelijk het behouden worden van Israël beperkt tot de miljoenen, die in het land land verblijven op het moment, dat de volheid van de volken binnengaat?

Is werkelijk het behouden worden van Israël beperkt tot de laatste generatie vlak voor (of bij) de wederkomst van Christus?

Dat zou onze verwachting toch wel heel sterk temperen. Volgens sommige onderzoekers gaat er aan die grote dag nog een vreselijke oorlog vooraf, waarin tweederde van het volk zal worden uitgeroeid. (Zacharia 12:8)

Hoe betrekkelijk klein zal dan nog het aantal Joden zijn, dat door de Messias zal worden uitgered.

Ik denk ook aan de miljoenen Joden, die niet in het land wonen en die daarom naast de zegen van het behouden worden zullen grijpen. Denk je dat eens in: niet gered, maar verloren, omdat je niet in het juiste land woont. Dat kan toch niet waar zijn! Als we dat geloven, dan moeten we alles op alles zetten om zoveel mogelijk Joden zo vlug mogelijk het beloofde land binnen te brengen, voordat de grote dag daar is.

Zou dat werkelijk de opdracht zijn van de christenen nu? Ik heb sympathie voor christenen, die zich daarvoor inspannen, als dat maar niet gepaard gaat

met de gedachte dat God alleen in het beloofde land Joden zal gaan behouden.

God zegt de goddeloosheid van Jacob te zullen afwenden (Romeinen 11:26). Hij zal zich dan niet laten beperken en o.a. ook de zes miljoen Joden, die in Amerika wonen, zalig doen worden.

Als de bovenstaande twee vragen met “ja” moeten worden beantwoord, dan is het moeilijk te begrijpen, dat de apostel spreekt over “geheel Israël”. Nog moeilijker is het te begrijpen dat hij zo uitbundig uiting geeft aan zijn vreugde over de wegen, die God gaat met allen. (Romeinen 11: 32-39)

De Schriften geven alle aanleiding, om een veel heerlijker en breder verwachting te hebben ten aanzien van de verlossing van Israël.

De laatste generatie

Als we uit het Woord van God mogen weten, dat er een dag gaat aanbreken, waarop gans Israël zalig wordt, dan rijst onherroepelijk de vraag, wat er dan toch zal gebeuren met die Joden, die in de jaren, die voorafgaan aan die grote dag, om het leven kwamen. Hebben zij dan slechts gediend om het Joodse ras in stand te houden tot op het moment dat de Verlosser uit Sion komt ?

Waren zij niet meer dan mest op de akker van de toekomst? Als een soort steigerwerk dat verwijderd kan worden als het gebouw voltooid is ?

Niet behorend bij de laatste generatie en daarom uitgesloten van de onuitsprekelijke zegen van het zalig worden.

Heeft God in hen geen behagen en laat Hij hen sterven voordat de HEERE zijn voeten zal zetten op de Olijfberg?

Is er dan sprake van een soort uitverkiezing in de tijd: de laatste generatie wordt behouden en aan de te vroeg gestorvenen zal God geen genade betonen: verloren voor altijd!

Dat zou betekenen, dat Hij Joden zou behouden o.a. afhankelijk van de datum, waarop ze de laatste adem uitbliezen.

Zo spreekt de Bijbel niet over de uitverkiezing.

Een zendingsverhaal

Het doet denken aan wat een zendeling in Zuid-Amerika overkwam:

Deze evangelist reed op zijn motor in de jungle van Brazilië. Het was al laat in de avond toen een van zijn banden het begaf. Omdat het al donker werd, zette hij zijn tent op en overnachtte daar ter plaatse. De volgende dag repareerde hij de band en vervolgde zijn reis naar een dorp, waarvan hij gehoord had, dat het evangelie er nog nooit was gebracht. Toen hij daar aankwam kreeg hij verlov van een van de dorpsoudsten om zijn verhaal te doen. De evangelist bracht het evangelie van Jezus Christus aan de dorpingen.

Maar direct nadat hij de boodschap had gebracht, werd het doodstil in het dorp en hoorde hij mensen huilen. De evangelist vroeg aan de oudste of hij iets verkeerd had gezegd.

De oudste begon zelf ook te huilen en vertelde hem onder tranen: “ U vertelde ons, dat u ons goed nieuws kwam brengen, maar voor ons is het heel slecht nieuws. Gisteravond is een van de oudsten van het dorp gestorven. We hielden zoveel van hem, maar nu is hij gestorven, voordat u hem hebt kunnen vertellen van Jezus en hij heeft Hem niet kunnen aannemen. Nu is hij verloren. Was u maar één dag eerder gekomen, dan zou hij zijn gered.”

Zou er straks verdriet zijn onder Israël omdat er Joden voor altijd verloren zouden zijn als gevolg van de dag van hun dood: te vroeg gestorven?

Zo zal het niet zijn.

Nadat de reeds gestorvenen uit de dood zullen zijn opgestaan, zal God zijn Geest op hen - dat is het ganse huis van Israël - uitgieten, zo zegt de Bijbel onomwonden o.a. in Ezechiël 37.

HOOFDSTUK 4

GEDACHTEN NAAR AANLEIDING VAN EEN BIJZONDER BIJBELWOORD

“God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over hen allen te ontfermen.”

(Romeinen 11:32)

(Opgemerkt moet worden, dat het persoonlijk voor-naamwoord “hen” niet in de grondtaal voorkomt. Dat even tussen haakjes, hoewel het van groot belang is, als je wilt weten, over wie er wordt geschreven.)

Dat is nogal wat: een volk door God onder ongehoorzaamheid besloten! Dat roept vragen op, die we misschien wat al te gemakkelijk afdoen met: “de geopenbaarde dingen zijn voor ons en de verborgen dingen zijn voor God.” (Deuteronomium 29:29) Maar het gaat hier niet om zaken, die voor ons verborgen zijn, maar veeleer om dat wat God ons openbaren wil, opdat ook wij zouden komen tot de enorme vreugde, die Paulus vervulde en waarvan hij schrijft in Romeinen 11:33-36.

Maar wat zijn zo de vragen, die bij de bijbellezer opkomen bij het overdenken van vers 32?

Ik noem er een aantal:

- Hoe kan het zijn, dat God zelf mensen onder ongehoorzaamheid besluit?

- Wat heeft Hij daarmee voor?
- Waarom zouden we mensen, die onder ongehoorzaamheid besloten liggen, nog met het evangelie benaderen?
- En die “allen”, betreft dat alleen Israël, of ook de andere volken?

Wie bekend is met de wegen, die God is gegaan met Israël, die weet dat de Eeuwige in grote trouw is omgegaan met dat volk. Maar desondanks is Israël telkens weer dwaalwegen ingeslagen. Tenslotte was het zo, dat het de verzoening door de dood en opstanding van de Here Jezus niet wilde aanvaarden.

Ook de prediking van de apostelen in de periode van het boek Handelingen, die gepaard ging met wonderen en tekenen, werd verworpen.

De deur slaat dicht

Het is Paulus zelf, die in Handelingen 28 tot de voormannen der Joden de volgende woorden spreekt:

“Terecht heeft de Heilige Geest door de profeet Jesaja tot uw vaderen gesproken, zeggende: Ga heen tot dit volk en zeg: Met het gehoor zult gij horen en gij zult het niet verstaan, en ziende zult gij zien en niet opmerken; want het hart van dit volk is vet geworden en hun ogen hebben ze toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen en met

hun oren niet horen en met hun hart niet verstaan en zij zich bekeren en Ik hen zou genezen. Het zij u dan bekend dat dit heil van God aan de heidenen gezonden is; die zullen dan ook horen.”

Zo ligt er over Israël het oordeel van de verharding vanwege het verwerpen van het evangelie van genade in Christus. Maar let er op, dat het niet zo is dat God zich plotseling geconfronteerd zag met die ongehoorzaamheid en dat Hij daarvoor dan een oplossing moest bedenken.

Nee, het was God zelf die Israël onder ongehoorzaamheid besloot.

Maar wat zou God met die verharding voor hebben?

Die vraag wordt beantwoord in het tweede deel van Romeinen 11:32: om zich over die ongehoorzamen te ontfermen! Het is goed dat woord tot ons te laten doordringen, omdat in dit vers wordt geopenbaard, waarop de wegen van God uitlopen. Die wegen zijn door ons niet na te speuren zegt vers 33, maar wel mogen we weten, dat ze uitlopen op ontferming. Vandaar dat Paulus nadat hij dit heeft neergeschreven in gejubel uitbreekt. (vers 33-36)

We kunnen ons natuurlijk afvragen, wat voor zin het heeft om aan mensen, die onder ongehoorzaamheid besloten liggen, het evangelie te verkondigen. Maar het is dezelfde apostel, die wist dat het evan-

gelie een kracht van God is tot behoud voor ieder die gelooft. (Romeinen 1:16) En hij achtte het de heerlijkheid van zijn bediening, dat hij zo mogelijk de jaloesheid van zijn volk mocht opwekken en enigen uit dat volk zou mogen behouden. (vers 14)

Wie zijn dan wel die “allen”?

Over wie wordt er in dat vers 32 eigenlijk gesproken?

Ja, in de eerste plaats over God, die onder ongehoorzaamheid besloot en zich ontfermt.

Maar wie zijn toch die “allen”?

Spreekt de apostel hier over alle volken, of gaat het uitsluitend over het volk Israël?

Over het antwoord op die vraag lopen de meningen uiteen, maar de meeste uitleggers menen toch, dat niet alleen Israël maar alle volken worden bedoeld. Vooral omdat er niet geschreven wordt over “hen allen”, maar over “allen”, die onder ongehoorzaamheid besloten zijn.

Van alle volken geldt immers dat ze zijn bedekt en omsluierd. En vele eeuwen voordat Paulus zijn brieven schreef, beloofde God al dat Hij die sluier en bedekking zou wegnemen. (Jesaja 25:7)

Hoe het ook zij, niemand twijfelt eraan, dat ook Israël is opgesloten in die ongehoorzaamheid en deel krijgt aan de ontferming.

En ik stel voor ons nu te beperken tot dat volk, dat in Romeinen 9, 10 en 11 hét onderwerp is van het betoeg van Paulus.

“God heeft allen (zeker dus ook Israël) onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over allen (zeker dus ook over Israël) te ontfermen.”

Dit woord is helemaal in overeenstemming met wat we lezen in vers 25 van dit bijbelhoofdstuk, waar Paulus zegt, dat er een gedeeltelijke verharding over Israël ligt (dat is dat besloten liggen onder de ongehoorzaamheid van vers 32), totdat de volheid der heidenen ingaat en aldus zal gans Israël zalig worden (dat is door de ontferming van vers 32).

HOOFDSTUK 5

DIEP VERDRIET EN ONUITSPREKELIJKE VREUGDE

De hoofdstukken 9, 10 en 11 van de Romeinenbrief zijn in het bijzonder gewijd aan het vraagstuk Israël. De apostel spreekt in de eerste verzen van hoofdstuk 9 van zijn bewogenheid en verdriet om al zijn volksgenoten, die onder het oordeel van de verharding liggen. Hij spreekt van zijn grote smart en zijn voortdurende hartzeer.

En als we dat in gedachten houden, dan vragen we ons verbaasd af, hoe het kan zijn, dat diezelfde apostel twee hoofdstukken verder zo uitbundig de wegen van God gaat bejubelen. (11:33-36)

Hij was toch niet overgegaan op een ander onderwerp, dat hem minder aanleiding gaf tot zorg en verdriet? Nee, zeker niet. Paulus is drie hoofdstukken lang de wonderlijke wegen van God met Israël en de volken aan het uitleggen en hij komt aan het einde van zijn onderwijzing tot een conclusie, die hem vervulde met aanbidding en blijdschap.

Pas wanneer we gaan geloven, wat Paulus ons wil duidelijk maken, zonder pogingen in het werk te stellen zijn woorden zo te kneden en te masseren dat ze tenslotte in overeenstemming zijn met de traditie, gaat ons het licht op en stemmen we in met zijn jubel.

Een ingrijpende samenhang

De traditie, die ons leerde dat de grote massa van de mensheid niet gered zou worden, stond bij de uitleg van o.a. Romeinen 11:26 en 32 voor grote problemen.

Als “*geheel Israël*” namelijk inderdaad het hele volk Israël zou betekenen, dan zou dat de leer van de altijdurende straf onmogelijk maken. De zg. eeuwige straf, die over Israël ligt, zou dan toch ooit eindigen.

Geen uitlegger van de Bijbel zal aannemen, dat God wel het totale Israël zal behouden en van de andere volken maar een deel.

Dat is dan ook de reden, waarom men in het algemeen heeft vastgehouden aan de gedachte, dat God bedoelde te zeggen, dat alleen de laatste generatie van zijn volk gered zou worden

Ook dat staat in de Bijbel

Maar wat nu met de vele miljoenen Joden, die in de loop van vele eeuwen onder ongehoorzaamheid besloten waren?

Van hen wordt in Johannes 12:39, 40 gezegd:

Hierom konden zij niet geloven, omdat Jesaja gezegd heeft: Hij heeft hun ogen verblind en hun hart verhard, dat zij met hun ogen niet zien, met hun hart verstaan en zich bekeren en Ik hen zou genezen.”

Ook dat staat in de Bijbel. Dat is die verharding en dat besloten zijn in ongehoorzaamheid. En dat oordeel van verharding en beslotenheid is uiteraard een gevolg van Israëls verwerping van de genade in Christus.

En nu is het zo, dat de vragen, die zich voordoen, pas worden beantwoord, als we ons wenden tot dat woord uit de Romeinenbrief waar we lezen in 11:32

“God heeft allen onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over allen te ontfermen.”

Het is toch meer dan duidelijk, wat het doel is van God met dat oordeel over allen. Het is niet om allen te verderven in de hel, maar integendeel om allen te laten delen in de ontferming, Maar dan kan het toch niet anders dan dat dit bijbelwoord ons wil zeggen, dat werkelijk het hele nageslacht van Jacob van de Here genade tot behoud zal ontvangen. En dat is in volkomen overeenstemming met het verdere getuigenis van de Schriften o.a. in Jesaja 45:25:

“In de Here wordt het gehele nakroost van Israël gerechtvaardigd en zal het zich beroemen.”

Dat is toch gans Israël: én het verharde deel én het zg. overblijfsel, dat tot geloof kwam/komt, voordat de dag van de terugkeer van de Here daar is.

Daarmee is niet gezegd, dat er geen oordeel zal zijn, maar door dat oordeel heen zal er voor de *allen* in Israël ontferming zijn. De barmhartigheid roemt tegen het oordeel (Jakobus 2:13).

HOOFDSTUK 6

EEN PARAFRASE VAN EEN BIJZONDER BIJBELWOORD

Om toch te ontkomen aan de gedachte, dat God werkelijk het totale Israël gaat behouden, geeft W. Ouweneel van Romeinen 11:32 de volgende parafraze:

“Want God heeft allebei (zowel de Jood als de Griek) onder het ongeloof besloten, opdat Hij aan allebei zonder onderscheid dezelfde barmhartigheid zou bewijzen, althans op voorwaarde van geloof, die het tegendeel is van ongeloof.”

Hij merkt daarbij op, dat op grond van de context uitdrukkelijk aan de voorwaarde van geloof moet worden gedacht.

Denk daar goed over na: **aan mensen, die door God(!) besloten zijn onder ongeloof, zou diezelfde God pas barmhartigheid bewijzen, als die in ongeloof gevangenen tot geloof zouden komen.**

Hoe bizar is die opvatting. Zou God zo met ons, mensen, omgaan? Dat zij verre.

We lazen al eerder Johannes 12:39 en 40, waar sprake is van die in ongeloof gevangenen. Konden zij dan toch wel geloven? Of is het geloof nog altijd een gave van God (Efeze 2:8). Een gave, die Pau-

lus ontving zuiver uit genade, niet om daarmee aan een voorwaarde te voldoen.

Ook Andreas Symank zegt in zijn boek “ Worden alle mensen gered?” dat die ontferming niet over onze hoofden wordt vervuld, omdat ook die beslotenheid onder ongehoorzaamheid onze eigen schuld is. Deze tekst zou ons alleen maar oproepen aan die ontferming deel te hebben.

Ik citeer:

“In principe staat thans inderdaad voor een ieder de weg tot de genade vrij; Jezus heeft zich aan het kruis over ons allen ontfermd; alle zonde gedragen. Of iedereen dat aanvaardt, is een geheel andere zaak en dat kan niet aan dit vers worden ontleend. Het geeft slechts een doel aan zonder ons voor voldongen feiten te stellen.”

Ook hier wordt er aan de in ongehoorzaamheid besloten mens vrijheid beloofd, op voorwaarde, dat die mens zich losmaakt van zijn ongehoorzaamheid. Zo wordt de mens toch weer op zichzelf teruggevoerd.

Het is alsof je aan geketende gevangenen belooft, dat ze in vrijheid mogen leven op voorwaarde, dat ze zelf hun ketenen verbreken en daarna uit die zwaar bewaakte gevangenis ontsnappen.

Was het zo, dan zou God nog maar moeten afwachten, of dat **ganse Israël** van vers 26 wel zal

zalig worden. Paulus had dan toch zeker aan die tekst moeten toevoegen:

“als ze die ongehoorzaamheid willen loslaten; en zo niet, dan gaat dat grote feest niet door.”

Maar beseft Symank wel, dat er wel heel veel profetieën nooit vervuld zouden worden, als die vervulling afhankelijk zou zijn van menselijke beslissingen? Een groot deel van Gods Woord zou wellicht nooit in vervulling gaan.

Laat ik het duidelijker zeggen: een groot deel van Gods Woord zou zeker niet in vervulling gaan.

Maar de apostel Paulus zegt ons juist in de drie hoofdstukken, die ons zo duidelijk maken, waar de wegen van God op uitlopen, dat **het niet afhankelijk is van mensen, die willen en lopen, maar van God, die Zich ontfermt.**

(Romeinen 9:16)

Vanwaar die enorme vreugde?

Bovendien wordt het onbegrijpelijk, dat de apostel in een vreugdevolle lofprijzing uitbreekt in Romeinen 11:33, als hij niet zou hebben geweten dat de ontferming van God de mens van ongehoorzaamheid zou bevrijden.

Zo'n grote vreugde om een bevrijding, die van de mens zelf afhangt, is bij Paulus ondenkbaar. Hij wist als niemand anders dat er in de mens geen kracht was om eigen bevrijding tot stand te brengen.

“Niemand is rechtvaardig, ook niet één, er is niemand, die God ernstig zoekt; allen zijn afgeweken, tesamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die doet wat goed is, zelfs niet één. De weg van vrede kennen zij niet. De vreze Gods staat hun niet voor ogen.”

Dit schrijft de apostel in Romeinen 3:10-18.

En God zou het van die mens laten afhangen, of zijn plannen zouden worden vervuld!

Paulus wist wel beter. Hij had dat van de Eeuwige zelf geleerd.

ONVOORWAARDELIJKE GENADE

Er is die verbijsterende foto van SS-ers, die op het punt staan een Joodse vrouw met haar baby in de armen neer te schieten. De foto is zeer uitvergroot op een van de wanden van Yad Vashem, het holocaust-museum bij Jeruzalem, geprojecteerd.

Toen ik die foto aandachtig bekeek, kwam deze gedachte bij mij op:

Wat zal toch het lot zijn geweest van deze vrouw en haar kind, nadat ze waren gefusilleerd? Zijn zij vanuit de ene hel in de andere terecht gekomen? Een Joodse vrouw, die in haar vaderland Polen bijna zeker het evangelie niet zal hebben gehoord.

Zij was één van hen, die gevangen waren in ongehoorzaamheid. Bevindt zij zich nu voor “eeuwig” in het vuur van de hel, omdat zij niet

voldeed aan de voorwaarde van geloof?
Werd het evangelie haar gebracht? Zo niet,
hoe zou zij dan aan de voorwaarde van ge-
loof hebben kunnen voldoen?

Henk Vedder schreef tijdens de Tweede Wereldoorlog het volgende gedicht:

Joods kind

Zij wacht hem elke avond aan de trein
Het meisje met d'on-arisch zwarte haren
Met ogen, die verstrakken in een staren
Of vader gauw de tunnel door zal zijn.

Forenzen schuiflen langs de binnendeur
En schieten langs de trap in daag'lijks jachten
Het donk're kind kan enkel staan en wachten
Vlak bij het hokje van de conducteur.

Dan zwaait een mannenhand een verre groet
Op het klein gezicht bloeit plotseling herkennen
Ze moet op slag hard naar haar vader rennen
Hij bukt zich laag en kust haar smalle toet.

Nu gaan ze samen door de late dag
De man gebogen en van zorg gebeten
Het ratelstemmetje wil erg graag weten
Waarom ze nog niet naar het zwembad mag.
O, Heer, ik heb vandaag één bede maar
Elk Joods gezin wordt haast vaneengereten

Laat de Gestapo deze twee vergeten
Laat die in Jezus' naam toch bij elkaar.

Het valt niet mee dit gedicht zonder tranen te lezen.
En elke keer, als ik het lees, gaat door mijn gedachten dat heerlijke woord:

“God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over hen allen te ontfermen.”

Die Joodse vader en zijn kind, ach hoe zouden ze aan voorwaarden hebben kunnen voldoen, nog voordat ze de gaskamers werden ingejaagd?
Waren zij dan niet door God onder ongehoorzaamheid besloten? En waartoe? Toch opdat Hij hen barmhartigheid zou bewijzen?
Zo is onze God, vol van genade in zijn Zoon, de Here Jezus Christus!
Zijn Naam zij geloofd!!!

HET WERK VAN DE MESSIAS

Het volgende is een citaat uit een bijdrage van ds. H. Poot aan een boekje met bijbelstudies in het licht van de wederkomst, dat als titel heeft *“De les van de vijgenboom”* :

Het is een goede zaak om de term “geheel Israël” nu eens niet te benaderen met onze eigen theologische gedachte, maar vanuit de traditie van Israël zelf. Ik moet denken aan een passage uit de Pesi-

qta Rabbati, een bundel preken uit de vroegere Middeleeuwen. Daarin wordt verteld hoe de Messias het lijden op zich neemt:

“Hij evenwel sprak tot Hem: Heer der wereld, met juichende ziel en met een blij hart neem Ik het op mij, opdat geen enkele uit Israel verloren zal gaan, En niet alleen de levenden zullen in Mijn dagen verlost worden, maar ook de doden, die gestorven zijn sinds het begin van de eerste mensen tot nu toe, zullen in Mijn dagen verlost worden. En niet alleen dezen, ook de misgeboorten. En niet alleen zij zullen in Mijn dagen verlost worden, maar ook allen, die in Uw gedachten opkomen om geschapen te worden en die niet meer geschapen zullen worden. Aan hen heb Ik een welgevallen en daarvoor neem Ik het op Mij.”

(tot zover het citaat van ds. Poot)

Ik herhaal wat ik schreef in het eerste hoofdstuk:

Ik heb een groot aantal boeken en artikelen over Israël en de Bijbel gelezen en het heeft mij zeer verbaasd, dat er nauwelijks aandacht werd gegeven aan de Joden, die in de loop van de eeuwen zo zwaar hebben geleden onder het afschuwelijke antisemitisme. De zes miljoen Joden, die in de vorige eeuw werden vermoord, zijn dan wel niet vergeten, maar hoe de christelijke wereld ook over de holocaust in droefheid was, er blijkt weinig belangstelling te zijn voor

hun lot na de vreselijke dood, die zij ondergingen in de gruwelkampen van de nazi's, in de getto's en tijdens de pogroms.

Ik herinner me niet, dat in de loop van de jaren – en dan met name na de Tweede Wereldoorlog – ook maar één predikant of bijbelleraar zich heeft beziggehouden met het lot na de dood van die miljoenen Joden. De kerkelijke traditie, waarin ik ben opgevoed, nam stilzwijgend aan, dat God hen na hun gruwelijk sterven had geworpen in de vlammen van de hel, zonder dat ze daar ooit aan zouden kunnen ontkomen. Ze waren immers niet gelovig in de Here Jezus. Zo eenvoudig lagen de zaken.

En zelfs een tijdschrift als het Zoeklicht, dat gewijd was o.a. aan de Joden en hun toekomst, liet de vraag liggen.

En helaas is het nog zo, dat de vraag naar het eeuwig lot van de Joden, die in al die voorbije eeuwen dood gemarteld, vergast en verbrand zijn, nauwelijks bespreekbaar is.

Hebben we die miljoenen, die behoorden bij de oogappel van God, min of meer afgeschreven met de gedachte:

Als ze niet tijdens hun leven tot geloof in de Here Jezus kwamen, dan bevinden ze zich in de hel?

In het bovengenoemde boekje lezen we op pagina 22 van Joodse kinderen, die op de rand van een enorme grafkuil, voordat ze zouden worden dood-

geschoten, samen psalm 23 zongen: “De Heer is mijn Herder, mij ontbreekt niets.”

Wat heerlijk is het dan, als de vraag naar het behoud van deze kinderen een duidelijk antwoord uit de Schriften mag krijgen en we niet in twijfel de hand op de mond behoeven te leggen.

Het evangelie zou niet een blijde, maar een gruwelijke boodschap zijn, als God niet had geopenbaard, dat het ganse Israël behouden zou worden. Die zingende kinderen vielen in de eeuwige armen van onze Here Jezus Christus.

HOOFDSTUK 7

OPNIEUW DAT DAL

We zoeken antwoord op de vraag of de Joden, die eeuwenlang hebben geleden onder vervolging en Christus niet hebben gekend, in de hel zijn terechtgekomen zonder enig uitzicht op bevrijding. Nu kan ik verwijzen naar Romeinen 11:32, dat ons duidelijk maakt dat er van eindeloos pijnigen geen sprake zal zijn. Zo zullen ook de Joden, die hun verschrikkelijk levenseinde vonden in de handen van de vervolgers, eenmaal heil en heerlijkheid vinden bij God, die niet altoos blijft twisten en niet eeuwig de toorn behoudt. Daarover behoeft niemand in twijfel te zijn

Toch wil ik opnieuw de aandacht vestigen op het wondere visioen uit Ezechiël 37. Daar ziet de profeet in een dal een grote menigte van zeer dorre doodsbeenderen.

Niemand zal daarin toch het gestorven, maar gelovig Israël herkennen.

Het is een aangrijpend beeld van het volk Israël, ongelovig, onder het oordeel van de verharding (Romeinen 11:25) en in de dood weggevallen.

Zo te zien een situatie zonder enige hoop.

En het valt ons op, dat Ezechiël in vers 9 spreekt van **gedoden**.

En het kan toch niet anders, dan dat onze gedachten uitgaan naar de vele miljoenen Joden, die ge-

haat, vervolgd, opgejaagd en gedood werden alle eeuwen door. Ook die Poolse moeder, haar kindje en het Joodse kind, dat wachtte bij de trein en haar vader.

Behoren de Joodse vrouwen en hun kinderen, die opgesloten in een schuur levend werden verbrand ook niet bij die gedoden?

Opstanding!

Een situatie zonder hoop?

Die kent de Bijbel niet.

Gods Woord zegt, dat er opstanding zal plaatsvinden: *“zij gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger.”* (vers 10). En nu weet ik wel, dat er tal van pogingen zijn gedaan, om dit visioen zijn volle betekenis te ontnemen. En dan vooral omdat God niet alleen belooft de graven te openen, maar ook met deze belofte tot het volk komt:

“O, mijn volk, Ik zal mijn Geest in u geven.” (vers 14)

Wat een verwachting! Laten we ons verheugen, dat het behoud van gans Israël niet beperkt is tot de laatste generatie en dat het waar is, dat **allen**, die door God onder ongehoorzaamheid besloten waren ontferming zullen vinden. (Romeinen 11:32)

JERUZALEM, JERUZALEM..hoe dikwijls heb Ik u willen bijeen vergaderen... maar gij hebt niet gewild!

Dit woord uit Matteüs 23:37 wordt altijd aangehaald, om aan te tonen, dat de wil van de mens de wil van God kan blokkeren.

Nu is inderdaad de mens met zijn willen tot veel in staat. De menselijke wil zonder meer gaat overigens altijd in tegen de wil van God, dat is voor elke bijbelonderzoeker duidelijk. Jeruzalem is daarop geen uitzondering. Er heerste in de stad een afkeer van het evangelie, dat de Here Jezus bracht. Dezelfde afkeer, waarvan we lezen in Hosea 14:5.

“Wij willen niet, dat deze koning over ons wordt.”

zeiden de burgers van de stad; ja, zij haatten Hem.
(Lucas 19:14)

Maar wat staat God nu te doen met zulke burgers? Welke wil zal ook in dit geval triomferen, de wil van God of die van de afkerige mens?

Als we doorlezen in vers 38 en 39 van Matteüs 23, dan zien we dat God na het oordeel

(“uw huis wordt aan u overgelaten, want Ik zeg u: gij zult Mij van nu aan niet zien”)

spreekt van een **“totdat”**. Jeruzalem zal eenmaal van de afkeer zijn genezen en uitroepen:

“Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren!”

Was het zo, dat er uit het bovenstaande woord zou blijken, dat de wil van ons, mensen, de doorslag

zou geven in de plannen van God, dan was er geen hoop voor Jeruzalem. Wanhoop zou Israël slechts resten.

Maar ook in deze woorden van oordeel van de Heiland klinkt er verwachting en hoop door. Dat is de hoop, die ook altijd weer in de woorden van de profeten is te beluisteren, ook als er zwaar oordeel werd aangekondigd.

En die hoop stelt niet teleur, immers Christus zelf is onze hoop.

Ik stelde gelovigen, die willen vasthouden aan de leer van de altijddurende straf voor ongelovige Joden in de hel, de vraag: "Hoe is nu het "eeuwig" lot van dat kind, haar vader, die Poolse moeder, haar baby en al die door de nazi's opgejaagde Joden na hun vreselijke dood in de concentratiekampen? Zullen zij in de hel branden in een vuur, dat nooit meer uitgaan zal? Zo vanuit de ene in de andere hel?" En hoe verblijdend: nooit werd die vraag bevestigend beantwoord

HOOFDSTUK 8

ALLEN

Romeinen 11:32 zegt:

“God heeft allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over allen te ontfemen.”

Om in deze woorden niet te lezen de volle breedte van de verzoening van Israël, neemt de traditionele leer de toevlucht tot de volgende redenering:

“De hele wereld loopt Hem na.” (Johannes 12:19)
“Het hele Joodse land liep tot Hem uit en alle inwoners van Jeruzalem en zij lieten zich door Hem dopen in de Jordaan.” (Markus 1:5)

Liep werkelijk de hele wereld Hem na en werd heel Judea in de Jordaan gedoopt?

Nee toch!!

Deze redenering moet dan dienen om aan Romeinen 11:32 haar troost te ontnemen. We moeten toch maar met de mogelijkheid blijven rekenen, dat o.a. de slachtoffers van de nazi-terreur vanuit de gaskamers zo in de hel van vuur en zwavel zijn terechtgekomen, waaruit ontkomen nooit meer mogelijk is.

Natuurlijk spreekt dit woord ook over oordeel: *besloten zijn onder ongehoorzaamheid*. Maar hoe bevrij-

dend is het te mogen geloven, dat Gods ontferming tenslotte het laatste woord zal hebben: *allen onder de barmhartigheid, die roemt tegen het oordeel.*

In de hierboven aangevoerde teksten uit Johannes en Markus, die moeten dienen om die barmhartigheid voor Israël te beperken, wordt een stijlfiguur gebruikt, waaraan iedereen kan aflezen, dat niet de hele wereld de Heiland naliep en dat niet heel Judea werd gedoopt.

Als we in de krant lezen dat heel Nederland aan de T.V. gekluisterd zat, toen de Twin Towers instortten, is het iedereen duidelijk dat er heel wat Nederlanders iets anders deden dan T.V. kijken.

Men gebruikt dan een stijlfiguur met overdrijving. Maar als de minister van landbouw zegt, dat heel onze veestapel moet worden gevaccineerd in verband met een mkz-epidemie, dan begrijpt iedereen dat geen koe daarvan is uitgesloten.

Wat mag het toch zijn, dat christenen, die toch ook van genade moeten leven, ertoe brengt alles uit de kast te halen om woorden van genade hun volle betekenis te ontnemen.

“God heeft allen onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over allen te ontfermen.”

Ja, het is een woord, dat niet moeilijk te begrijpen is, maar het valt niet mee het ook werkelijk te geloven.

Zou God het ene doen en het andere nalaten?

Een andere exegese is de volgende:

God heeft wel allen onder ongehoorzaamheid besloten, maar de in Jezus Christus gelovige Joden vormen daarop een uitzondering.

Zo zal God zich over allen ontfermen, maar de afkerigen en de in ongeloof gestorven Joden zullen daarvan uitgesloten zijn. Allen betekent dus niet zonder uitzondering.

Zo redenerend zal het gehele Israël, dat straks tot bekering komt slechts een fractie blijken te zijn van het gehele huis van Israël. (Ezechiël 37:11)

We vragen ons af:

- Had Ezechiël zich wat minder stellig moeten uitdrukken?
- Zal Paulus niet een teleurstelling te verwerken krijgen, als hij straks moet zien, dat toch niet allen, die door God (!) onder ongehoorzaamheid besloten waren, ontferming zullen ontvangen? Hij, die zo'n onuitsprekelijke vreugde kende, nadat hij Romeinen 11:32 mocht neerschrijven, had hij het grote plan van God toch niet goed begrepen?
- Blijven christenen niet zitten met een enorm probleem, als ze met de mogelijkheid rekening moeten houden, dat de vele miljoenen Joden, die in de voorbije eeuwen gedood werden (Ezechiël 37:9 !!) door God zullen worden verwezen naar de hel?

HOOFDSTUK 9

DE ONVERGEEFLIJKE ZONDE

“Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal de mensen vergeven worden, maar de lastering tegen de Heilig Geest zal niet vergeven worden. Spreekt iemand een woord tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar spreekt iemand tegen de Heilige Geest, het zal hem niet vergeven worden; noch in deze eeuw, noch in de toekomstende.”

Deze woorden van de Here Jezus vinden we in Matteüs 12:31, 32.

Hij sprak deze woorden, nadat de farizeeërs de genezing van een bezeten mens toegeschreven hadden aan de macht van Beëlzebul, de overste van de geesten.

De blinde en stomme bezetene zag en kon spreken en de farizeeërs waren getuige geweest van de macht van Jezus Christus. En toch, tegen beter weten in, bleven ze beweren dat Hij die genezing tot stand had gebracht door middel van de macht van satan.

En daarmee hadden ze een grens overschreden. De Meester noemt dit de lastering van de Geest; een zonde die niet vergeven zal worden, niet in deze eeuw en ook niet in de toekomstende.

Het is eenzelfde zonde, die de aanbidders van het beest, de antichrist, in de tijd van het einde zullen

bedrijven. Je leest daarvan in het boek Openbaring. Er zijn dan zoveel tekenen en manifestaties te zien, dat twijfel over het bestaan en de macht van God niet meer mogelijk is. En toch zullen ze zich verbinden met die antichrist en samen met dat beest alles op alles zetten om te verhinderen, dat de Here Jezus het koningschap zal aanvaarden.

En hoe komt het oordeel over hen overeen met het oordeel over de farizeeërs in Matteüs 12! De aanbidders van de antichrist ontvangen pijniging tot in de eeuwen der eeuwen (Openbaring 14:11). Zij zullen geen rust hebben dag en nacht. De farizeeërs ontvangen geen vergeving in “deze eeuw noch in de toekomstige.”

“Geen vergeving, niet in deze eeuw en ook niet in de toekomstige.”

Het is niet verwonderlijk, dat men uit deze woorden heeft begrepen, dat er zonden zijn, die nooit vergeven zullen worden.

En als dat zo zou zijn, dan zouden er inderdaad Joden zijn, die geen deel zouden krijgen aan de ontferming, waarvan Romeinen 11:32 spreekt. Zij kwamen (of komen) in de hel terecht en voor hen is die ontferming niet bedoeld. Geheel Israël zou dan toch niet het gehele huis van Israël zijn.

Bestaat er wel een onvergeeflijke zonde?

Lezen we de woorden van de Heer in Matteüs 12, dan leren we dat er niet gesproken mag worden van onvergeeflijke zonde, maar van zonde, die niet vergeven zal worden **in deze noch in de toekomstige eeuw.**

We weten dat de Here Jezus sprak van aionen (eeuwen/eeuwigheden) en het is duidelijk, dat Hij daarmee niet de "eindeloze eeuwigheid" bedoelde. Hij sprak immers van deze eeuw, die eindigt en gevolgd wordt door de toekomstige.

En die toekomstige eeuw zal ook eindigen, omdat de Bijbel spreekt van het einde der eeuwen. (1 Korinte 10:11)

Zal dan met het einde van de toekomstige eeuw er ook geen einde zijn gekomen aan het oordeel over hen, die zich schuldig maakten aan de lastering tegen de Heilige Geest?

In Markus 3:29 wordt het lasteren tegen de Heilige Geest de eeuwige zonde genoemd, waarvoor geen vergeving is in eeuwigheid. Komt dat eeuwige zondigen niet tot een einde, als er een einde is gekomen aan de aionen, zoals er ook een einde is gekomen aan het eeuwige vuur, dat Sodom en Gomorra trof? (Judas 7 en Ezechiël 16)

"Geen vergeving in eeuwigheid" zegt de NBG'51 vertaling. Het Grieks zegt: *"Geen vergeving in de aion."*,, dat is geen vergeving in de eeuw.

Zal God altoos twisten en eeuwig de toorn behouden? Zou de Geest dan niet voor zijn aangezicht

bezwijken, als Hij ook na de aionen die Farizeeërs van Matteüs 12 nog onder het oordeel zou houden? Lees het antwoord in de bijbelwoorden in het laatste hoofdstuk.

HOOFDSTUK 10

ISRAËL, MIJN EERSTGEBORENE

“Als de verharding van Israël al een zegen voor de wereld is, dan zal zeker de aanvaarding van de Messias de volle heilstijd doen aanbreken voor alle volken. Israël is een proefpolder voor Gods verhouding tot de mensheid. Israël is voor Paulus exemplarisch voor de mensheid. Als Paulus rekent op het behoud van heel Israël, geldt dat exemplarisch voor de hele mensheid.”

Dit is een citaat uit het boek *“Een tijd van twijfel”* van Okke Jager.

Hij gaat dan in op Romeinen 11:32, waar te lezen is, dat God allen onder ongehoorzaamheid besloten heeft, om zich over allen te ontfermen. Hij schrijft dan op pagina 121 het volgende:

“Paulus moet dus bedoelen, dat God allen - zoals alle Joden ook alle mensen - onder de ongehoorzaamheid besloten heeft om zich over allen - zoals alle Joden ook alle mensen - te ontfermen. Anders zou de redding van Israël niet werkelijk de generale repetitie zijn voor de redding van de wereld.”

We schrijven boven dit hoofdstuk "ISRAËL, MIJN EERSTGEBORENE".

We lezen dat in Exodus 4:22.

En als we dat woord goed tot ons laten doordringen dan rijst vanzelf de vraag: Als Israël de eerstgeborene van God is, wie zijn dan de later geborenen? Als er ooit een eerste geboorte heeft plaats gehad, dan moeten er daarna nog één of meer geboorten plaatsvinden.

In de grote familie van de volken der aarde heeft God Israël de plaats van de eerstgeborene aangegeven.

Die eerstgeborene baande als het ware de weg voor de later geborenen. Israël maakte de weg uit de moederschoot vrij. Die weg uit de moederschoot is een zware weg, die met weëën gepaard gaat. Het is de weg van het gericht.

Israël is een zware weg gegaan en gaat nog steeds een zware weg. Maar de weg, die de eerstgeborene gaat, moeten de anderen ook gaan.

God is immers niet een God van de Joden alleen, maar ook van de andere volken. (Romeinen 3:29)

Israël, het grote voorbeeld

Willen we weten welke wegen God gaat met alle volken, dan zullen we zoeken in de Schriften naar de wegen, die God gaat met zijn eerstgeborene. En hebben we begrepen, dat Hij werkelijk gans Israël gaat behouden, dan kunnen we er ook zeker van zijn, dat de Eeuwige een Behouder is van alle mensen.

EN JUDAS DAN....?

“De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk van Hem geschreven staat, doch wee die mens door wie de Zoon des mensen verraden wordt. Het ware voor die mens beter geweest, als hij niet geboren was.” (Matteüs 26:24, 25)

Deze woorden van de Here Jezus zouden kunnen dienen om duidelijk te maken, dat de leer van de eindeloze hellestraf vanuit de Bijbel is aan te tonen. De redenering is dan als volgt: als Judas toch nog behouden zou worden, dan zou de Heiland met het oog op hem niet kunnen zeggen, dat het voor hem beter zou zijn geweest, als hij niet geboren was. Voor die redenering is veel te zeggen.

Stellen we ons voor, dat Judas, nadat hij zich van het leven had beroofd, in de hel zou zijn geworpen en dat hij daar miljoenen jaren zou moeten doorbrengen. Maar op een dag zou hem genade worden geschonken en hij zou worden overgebracht naar de heerlijkheid van de hemel.

Ja, dan zou je toch moeilijk kunnen zeggen: “Was die man maar nooit geboren.”

Trouwens in Johannes 17:12 zegt de Here Jezus, dat er niemand van zijn discipelen is verloren gegaan, dan de zoon des verderfs.

Judas is dus verloren gegaan, zoals er helaas zoveel mensen verloren gaan.

Je zou aan de hand van het bovenstaande bijbelcitaat via redenering kunnen komen tot de conclusie,

dat de verloren mens nooit meer gevonden zal worden. Maar ook hier moeten we erop wijzen, dat ons redeneren wel moet leiden tot conclusies, die niet in tegenspraak zijn met het verdere spreken van de Schrift.

Ik geef wat voorbeelden:

Als Paulus in 1 Timoteüs 4:10 zegt, dat God een Behouder is van alle mensen, dan zouden we de apostel kunnen tegenwerpen: “Maar Judas dan? Die zal toch nooit behouden worden?”

Judas maakte deel uit van het volk Israël; het volk, waarvan gezegd wordt, dat het door God onder ongehoorzaamheid besloten is. Romeinen 11:32 zegt evenwel dat God al die ongehoorzamen ontferming gaat bewijzen. Zou Judas daarop een trieste uitzondering zijn?

Zou onze God, die vol is van genade met Judas altoos twisten en voor eeuwig toornig zijn? Was dat zo, dan zou de Geest voor Gods aangezicht bezwijken, terwijl Hij toch zelf de levensadem gegeven heeft! (Jesaja 57:16 en 17)

En zo is er nog veel meer te noemen. Wat moeten we toch voorzichtig zijn met ons redeneren en concluderen.

Om geloofwaardig te maken dat God, die zich geopenbaard heeft in Christus Jezus, mensen in een plaats brengt, waar ze voor altijd diep, diep ongelukkig zullen zijn, kunnen we niet volstaan met het woord dat de Heiland sprak in Matteüs 26:24, 25.

Denken we werkelijk dat de Here Jezus bij die woorden heeft gedacht: “Zo, nu weten de bijbellezers meteen, dat er aan de smarten van de hel geen einde komt.”

Nee toch?

Daarvoor zijn nodig bijbelwoorden, die zonder omwegen, expliciet zeggen dat zoiets vreselijks de bedoeling van God zal zijn.

Ik geef tenslotte de letterlijke tekst van het hier besproken woord van de Here Jezus:

DE ZOON DES MENSEN GAAT WEL HEEN
GELIJK VAN HEM GESCHREVEN STAAT
MAAR WEE DIE MENS DOOR WIE DE
ZOON DES MENSEN VERRADEN WORDT
HET WARE GOED VOOR HEM ZO DIE
MENS NIET GEBOREN WAS.

Met opzet is de tekst (net als in de grondtekst) weergegeven in hoofdletters en zonder leestekens, zodat we niet op een dwaalspoor komen door toevoegingen van vertalers.

Twee keer is er in dit vers sprake van HEM en twee keer van DIE MENS. De eerste keer verwijst HEM naar de ZOON DES MENSEN en DIE MENS naar de verrader. Welke reden hebben we nu om te veronderstellen, dat dit in het laatste deel van dit vers anders zal zijn?

Het was voor HEM, DE ZOON DES MENSEN, beter geweest wanneer DIE MENS (Judas) niet was

geboren! Logisch, in dat geval zou de Heiland niet zijn verraden door een van zijn discipelen, wat zijn lijden zeer verzwaarde.

Wat de Here Jezus ook bedoelde te zeggen omtrent Judas, zeker niet dat Hij geen einde zou maken aan de “eeuwige straf”.

We moeten goed begrijpen, dat we ons niet bezighouden met zaken, die er eigenlijk niet zo toe doen. Integendeel, er is geen meer ingrijpend onderwerp te bedenken dan onze redding of onze verlorenheid! Vandaar dat we niet kunnen volstaan met wat de traditie ons heeft aangereikt.

“Onderzoekt de Schriften!!”

HOOFDSTUK 11

DE HEL OF HET DAL VAN HINNOM

Ik hoorde van een christen, die in opleiding was om het evangelie te prediken, dat hem werd gezegd, dat de beste voorbereiding voor een evangelisatie-toespraak was zich voor te stellen, hoe verschrikkelijk de mensen in het niet te blussen vuur van de hel er aan toe waren. Hij nam die raad ter harte, totdat hij, verlangend te prediken zoals de apostelen dat deden, in de Bijbel ontdekte, dat zij bij hun evangeliseren **nooit** de hel noemden.

Blijkbaar is dat bij veel gelovigen niet bekend. Een bekend bijbelleraar, J. I. Packer schrijft het volgende:

“In het Oude Testament worden hemel en hel grotendeels in bedekte termen weergegeven, maar Jezus en de apostelen gebruiken krachtige taal, wanneer ze erover spreken. Zo krachtig, dat wat zij over de hemel zeggen tranen van vreugde oproept, terwijl hun woorden over de hel iedereen met een normaal gevoelsleven de koude rillingen over de rug doen lopen.....Als ze (dat zijn dan Jezus én de apostelen) het over de hel hebben...”
(Fernando “Belangrijke vragen over de hel” pg.9)

Maar een klein onderzoek in de concordantie leert ons, dat alleen Jezus zelf en Jacobus (slechts één keer en dan duidelijk overdrachtelijk 3:6) de hel

hebben genoemd. Minder dan tien keer slechts sprak de Heiland over de hel en we zullen onderzoeken, wat Hij daarmee bedoelde. Paulus, Johannes en Petrus hebben **nooit** over de hel gesproken of geschreven. Op de pinksterdag heeft Petrus in zijn evangelisatietoespraak niet één keer met de hel gedreigd en ook niet beloofd, dat Christus kwam om van die hel te redden.

Ik citeer nog eens Packer:

“Het Nieuwe Testament schildert de hel af als een plaats, waar men zich van zijn pijn bewust is, een pijn die te vergelijken is met die van vuur, waarin de veroordeelden beseffen (1) hoe weerzinwekkend en schuldig hun manier van leven op aarde was in de ogen van hun Schepper; (2) hoe terecht Gods straf was, toen Hij hen buitensloot van zijn aanwezigheid en vreugde; (3) hoe totaal ze nu alle blijheid en plezier verloren hebben en (4) hoe onveranderlijk hun toestand is.” (“Belangrijke vragen over de hel.” Fernando)

Packer beschrijft hier de hel en je vraagt je af hoe het kan zijn, dat de apostelen verzuimden die hel te noemen in hun toespraken en brieven. Die afschuwelijke toestand in de hel zou dan ook nog onveranderlijk zijn. Onderwees de Heer die onveranderlijkheid, als Hij over de hel, het knersen van de tanden, het vuur en de worm sprak?

We willen daarover duidelijkheid en onderzoeken daartoe het Woord, dat niet falen kan.

Een onnodige vertaling

Het woord hel is een vertaling van het woord gehenna. Dat gehenna is het dal van Hinnom, dat bij Jeruzalem ligt en waarin het afval van de stad werd geworpen. Ook misdadigers, aan wie een begrafenis niet werd gegund, werden na hun terechtstelling in dat dal gedumpt. Geen bijbelgeleerde zal eraan twifelen: Gehenna is het dal van Hinnom. Wel vraag je je af, waarom vertalers dat woord "Gehenna" hebben vertaald met "hel".

Immers als de bijbellezer hoort of leest van de hel, denkt hij meestal niet aan dat dal bij Jeruzalem. Gehenna is een naam, die een bepaalde plaats aanduidt. En omdat de vertalers ook plaatsnamen zoals Golgotha en de Jordaan niet vertaalden, had ook Gehenna beter onvertaald kunnen blijven.

De apostelen over de hel

Als je je afvraagt, waarom de apostelen nooit over de hel spraken of schreven, dan moet je bedenken, dat zij (en dan vooral Paulus) zich richtten tot de niet-Joden, die immers van een Gehenna bij Jeruzalem geen weet hadden.

Stel je toch voor, dat Paulus in Athene tot zijn hoorders had gezegd, dat ze eeuwig in Gehenna zouden branden, als ze niet tot geloof in de Here Jezus zouden komen. De Atheners zouden elkaar hebben aangekeken en hebben gezegd: "Waar praat die man over? Wat is toch dat Gehenna?"

De Joden evenwel kenden Gehenna als een plek bij Jeruzalem, waar ze niet graag in de buurt kwamen. Zij kenden hun profeten, die spraken van een Koninkrijk, waar gerechtigheid zou heersen, en waar ongehoorzamen gestraft zouden worden. Vandaar dat de Here Jezus enkele keren dreigend over die plaats kon spreken zonder dat Hij werd misverstaan. Immers Hij heeft toch zelf gezegd, dat Hij slechts gezonden was tot de verloren schapen van het huis van Israël en beval zijn discipelen niet af te wijken op een weg naar heidenen. (Matteüs 10:6 en 15:24)

Hoe kon Hij dat bevelen, als die heidenen na hun dood terecht zouden komen in de altijddurende rampzaligheid van dat Gehenna? Zouden die heidenen dan ook niet moeten worden gewaarschuwd voor die plaats van ellende?

Als je de betekenis van Gehenna/de hel uit het oog verliest en je geeft die plaats de betekenis, die de traditie eraan geeft, **dan is het onmogelijk te verklaren, dat de apostelen de hel in toespraken en brieven nooit hebben genoemd!!**

De meeste lezers van de Schrift hebben het idee, dat het woord "hel" vele keren in de Bijbel genoemd wordt.

Ik citeer uit "Hemel of hel", een boekje onder redactie van drs. A.G.Knevel, een bijdrage van Dr. J. Hoek:

'Er staan in de evangeliën niet minder dan 75 uitspraken over de hel

en het eeuwige vuur opgetekend uit de mond van Jezus zelf. (pag. 14)

Dan lezen we op pagina 33 in een bijdrage van Drs. G. van den Brink van datzelfde boekje, dat het opvallend is dat er verschillende Griekse woorden gebruikt worden, die niet allemaal naar dezelfde zaak verwijzen. Hij noemt dan als belangrijkste “hades” en “gehenna”. Hij noemt het verwarrend dat sommige oudere vertalingen beide woorden met hel hebben vertaald.

Hij pleit ervoor “hades” te vertalen met “dodenrijk”, zoals dat gebeurde in de NBG’51. “Gehenna” zou moeten worden vertaald met “hel”.

Het blijkt, dat dr. Hoek zijn telling verrichtte aan de hand van de zg. Statenvertaling en zo tot de gedachte kwam, dat de Here Jezus 75 keer gesproken heeft over de hel en het eeuwige vuur, terwijl Hij in werkelijkheid nog geen tien keer de hel in zijn gesprekken en toespraken noemde.

Is dat de oplossing?

Fernando, die een boek schreef, waarin hij er voor pleit heel nadrukkelijk de helse smarten te prediken, zegt het volgende:

“ Vanwege de geschiedenis van deze plaats (bedoeld wordt: gehenna; de hel dus. J.v.A.) was zij dus heel geschikt om de naam te leveren voor de plaats van de eeuwige straf, die vaak omschreven wordt als een plaats

waar martelende vuren branden.” (“Belangrijke vragen over de hel”)

Maar als dat waar zou zijn, dan zou de Heer toch tot zijn vrienden hebben gezegd, dat ze voortaan niet meer aan die vuilnisbelt zouden moeten denken, als Hij hel/gehenna zou noemen, maar aan de plaats, waar ongelovigen eindeloos zouden moeten lijden? Waar heeft Christus die woorden dan gesproken? We vinden dat niet in de Bijbel terug. Bovendien zouden dan ook de apostelen over dat gehenna/die hel hebben gesproken.

Angst voor de hel

Wat heeft die vertaling van gehenna met het woord hel toch veel aangericht in het leven van mensen. Ik herinner me, dat we als kinderen op school en in de kerk zongen:

*“Daar de angst der hel mij alle troost deed missen
Ik was benauwd, omringd door droefenissen”*

Bang, doodsbang voor de hel, waarin je na je dood terecht zou kunnen komen en eindeloos lang zou branden.

We willen niet suggereren dat het oordeel van God over de zonde niet zoveel zou voorstellen. De apostelen hebben wat dat betreft ernstige waarschuwingen laten horen, maar de gedachte aan een hel, waarin zoveel door God geschapen mensen einde-

loos martelingen zullen ondergaan, was hen vreemd. We mogen die op bijbelse gronden loslaten, omdat die in de Schrift niet gevonden wordt.

HOOFDSTUK 12

HET DAL IN HET RIJK VAN DUIZEND JAREN

Veel wordt ons duidelijk als we kennis nemen van het laatste vers van het boek Jesaja:

“Zij zullen uitgaan en de lijken aanschouwen der mannen, die van Mij afvallig zijn geworden; want hun worm zal niet sterven en hun vuur niet uitdoven en zij zullen voor al wat leeft een afgrijzen wezen.”

In het vers dat hieraan voorafgaat (vers 23) wordt geprofeteerd, dat al wat leeft zich voor de Here zal neerbuigen. Dat zal dan gebeuren in de toekomstige eeuw, in het Messiaanse Rijk. De levenden zullen die **lijken** aanschouwen. Er komt dus een tijd, waarin dit woord vervuld zal worden: mensen zullen dode lichamen zien, daar, waar het vuur niet zal doven en de worm niet sterft.

Leg nu naast dit woord uit Jesaja het woord van Jezus:

*“En indien uw oog u tot zonde zou verleiden, ruk het uit. Het is beter dat gij met één oog het Koninkrijk Gods binnengaat, dan dat gij met twee ogen in de **hel** geworpen wordt, waar hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust.” (Markus 9:47)*

Waarom heeft Hij gedacht, toen Hij deze woorden sprak? Er is geen twijfel mogelijk, dat de Heiland hier refereert aan o.a Jesaja 66. Hij kende de Schriften door en door en spreekt dan over de plaats waar dat vuur brandt en die wormen rondkruipen en noemt die plaats **de hel, het gehenna!**

Dit duidelijke bijbelwoord spreekt toch niet van zielen, die in vlammen liggen, smartelijk lijden en nooit doodgaan. Het gaat over verterende lijken in een dal bij Jeruzalem. En als we dat inzien, dan wordt ons ook duidelijk, dat die hel/dat gehenna er eenmaal niet meer zijn zal. Of denken we dat die plaats van afgrijzen het vuur van 2 Petrus 3:7 zal doorstaan? De aarde en de hemel zullen straks vluchten en geen plaats zal voor hen worden gevonden, lezen we in Openbaring 20:11 en we begrijpen, dat ook gehenna, de hel waarover de Meester sprak, niet meer gevonden zal worden.

Ja, maar dat vuur en die worm!

“Tegenover hen, die aanvoeren, dat God toch tijdelijke zonde niet eeuwig kan straffen, wees hij (Bavinck, een theoloog) erop dat er in het evangelie nergens een spoor is van een einde aan de straf van God. De Heiland sprak van een worm, die niet sterft en Johannes van een niet te blussen vuur van Gods toorn.” (Matteüs 3:12) (Citaat uit “Hemel en hel” onder redactie van drs. A. Knevel)

Dat is een wonderlijke redenering. Het evangelie zou nergens spreken over het einde aan de straf in de hel.

Maar waar heeft de Heiland zich over die eindeloosheid uitgelaten?

Overigens valt in de woorden van Here Jezus de eindigheid van de eeuwige straf duidelijk te beluisteren (die woorden zijn te vinden in de lijst van bijbelwoorden in dit boek),

We moeten niet zoeken in het evangelie naar een spoor van een einde aan de straf van God, al zijn die er wel, maar of Hij duidelijke woorden sprak over eindeloosheid, als Hij handelde over de eeuwige straf in de hel.

En als dan die worm en dat vuur moeten dienen om dat waar te maken, dan begrijpen we, dat het fundament onder die leer uitermate zwak is. Ons wordt wellicht tegengeworpen, dat er meer argumenten zijn aan te dragen die dat fundament kunnen versterken. Dat is ons bekend en we willen daar dan ook nog nader op ingaan. Maar eerst die woorden over dat vuur en die worm, die steeds weer - ook door theologen - worden aangedragen om waar te maken, dat God niet van ophouden weet bij de eeuwige straf.

Het Woord geeft antwoord

Eerst maar een woord uit het Oude Testament:

“...want gij hebt een vuur ontstoken in mijn toorn, dat aldoo zal branden...”

“Maar indien gij niet naar Mij hoort om de sabbatdag te heiligen en op de sabbatdag geen last te dragen en binnen te komen door de poorten van Jeruzalem, dan zal Ik een vuur ontsteken in zijn poorten, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren, zonder te worden geblust.” (Jeremia 17:5 en 27)

En Ezechiël 20:47 spreekt van een laaiende vlam, die niet zal uitdoven. Geen uitlegger van het Woord zal beweren, dat deze woorden betrekking hebben op de hel van onze traditie. Het zijn woorden van oordeel over het afvallige Israël.

Al in 2 Koningen 22:18 zegt de Here al tot Jeruzalem, dat zijn gramschap over die stad zal ontbranden, zonder geblust te worden. Dat is dat onuitblusbaar vuur: dat oordeel, de ballingschap.

Maar is dat het laatste woord, dat de Here tot Jeruzalem heeft gesproken?

Zal Hij de stad niet in heerlijkheid herstellen, als Israël zal zeggen: “Gezegend is Hij, die komt in de naam des Heren.”?

Zal dat vuur dan niet doven? Is het niet altijd vuur, dat niet ophoudt te branden, totdat alles, wat zonde is, is verteerd?

Vuur, dat door mensen niet te blussen is, zoals de wegen van God voor mensen niet na te speuren zijn en Gods gedachten niet te doorgronden. (Romeinen 11:33) Maar God zelf in zijn grote genade weet dat vuur te blussen, zoals hij ook een voorgoed ge-

kromde rug zal rechte, als gans Israël zalig worden zal. (Romeinen 11:10 en 26)

Laten we niet vergeten, dat de Here Jezus zijn Bijbel - dat was uiteraard het Oude Testament – niet gelezen heeft als een boodschap van wanhoop, maar van hoop op en verwachting van herstel, niet alleen van Jeruzalem, maar ook van Sodom en Gomorra.

En als Hij spreekt van “*eeuwig vuur*” en van “*helle-vuur*” (Matteüs 18:8, 9), dan is het eenvoudig om na te gaan, gebruik makend van een concordantie, wat toch de betekenis van “*eeuwig vuur*” in Gods Woord is.

We komen dan die uitdrukking tegen als de apostel Judas schrijft over Sodom en Gomorra: “...*die daar liggen als voorbeeld onder een straf van eeuwig vuur.*” (Judas 7)

Hebben we voldoende kennis genomen van de hoofdstukken over beide steden, dan weten we dat eeuwig vuur niet te blussen is door ons mensen, maar dat God het op zijn tijd laat doven. Sodom, dochter van Jeruzalem,!! (Ezechiël 16)

Die worm, die niet sterft, vinden we alleen in Jesaja 66:24 en in Markus 9. Dat beest wordt dan in één adem genoemd met dat onuitblusbaar, eeuwig vuur, waarvan we weten dat het ooit doven zal.

Het ligt voor de hand, dat het niet meevalt voor christenen, die willen vasthouden aan de leer van de traditie, om te geloven, dat Jesaja 66:24 niet een

beschrijving is van het bestaan in de traditionele "hel".

Toch mag het ons verblijden, want je moet er toch niet aan denken, dat de lijken in vuur en aangevreten door maden er nog zouden zijn, als God alles in allen zijn zal. En dat er dan mensen komen om naar die ellende te kijken!

Gelukkig is enige bijbelstudie voldoende om aan die gedachte te ontkomen en te geloven dat er aan alle verontreiniging een einde gekomen zal zijn. Het vuur en de worm hebben dan hun werk gedaan.

HOOFDSTUK 13

IS ER DAN NIET EEN VOORBEELD IN DE BIJBEL GEGEVEN?

Om op die vraag een antwoord te vinden, zoeken we in de concordantie onder het trefwoord “*voorbeeld*”. We vinden dan twee schriftplaatsen, die handelen over het oordeel: 2 Petrus 2:6 en Judas 7. De eerste tekst zegt:

“Sodom en Gomorra tot as verbrand en tot omkering gedoemd en ten voorbeeld gesteld voor hen, die goddeloos zouden leven.”

Willen we dus weten, hoe God handelen zal in zijn oordeel over de goddelozen, dan zullen we aandacht moeten geven aan het oordeel, dat Sodom trof, omdat dat ons door God tot voorbeeld is gegeven.

Dit te weten is van het allergrootste belang: God gaf ons een voorbeeld!

Ook in de brief van Judas wordt ons gezegd, dat het gericht over de tegenstanders van God een voorbeeld vindt in het gericht over Sodom.

In vers zeven staat:

“zoals Sodom en Gomorra en de steden in hun nabijheid, die op gelijke wijze als zij (de

goddelozen van vers vier) haar hoererij hebben botgevierd en ander vlees achterna gelopen zijn, daar liggen als voorbeeld onder een straf van eeuwig vuur,”

De beide apostelen Petrus en Judas zeggen ons met deze woorden, dat we er goed aan doen niet alleen de geschiedenis van deze steden te onderzoeken, maar ook de profetieën, die over Sodom en Gomorra in de Bijbel te vinden zijn, te onderzoeken en te geloven. We zullen dan inzicht ontvangen in de wegen, die God gaat in het oordeel, ook met zeer goddeloze mensen.

De geschiedenis van beide steden is beschreven in Genesis 18 en 19. De burgers waren zo goddeloos, dat er geen tien rechtvaardigen te vinden waren. Het oordeel over hen was vreselijk:

“maar op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, regende het vuur en zwavel van de hemel en verdelgde hen allen.” (Lukas 17:20)

De mensen van Sodom overkwam wat we lezen in 2 Thessalonicenzen 1:7, 8 en 9. Zij boetten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht des Heren. De Here liet hun wortel noch tak over (Maleachi 4:11); ze werden uitgeworpen in de buitenste duisternis (Matteüs 8:12).

Als je van dit alles kennis neemt, ben je geneigd in te stemmen met de traditionele leer, die door de eeuwen heen Sodom heeft beschouwd als een

stad, waarvan de inwoners in het vuur van de hel zijn terechtgekomen, waaruit ze nooit meer zullen worden verlost.

Sodom en Gomorra afgeschreven; geen enkele hoop meer voor die steden.

Eeuwig, onuitblusbaar vuur!!

Geen enkele hoop?

Natuurlijk is er hoop, God kent immers geen hope-loze situaties. Hij is zelf de God der hoop. (Rom. 15:13)

Maar is er dan ook hoop voor Sodom? We luisteren naar de woorden van de Heiland, die we vinden in Matteüs 11:23 en 24:

“En gij, Kafarnaüm, zult gij tot de hemel verheven worden? Tot het dodenrijk zult gij neerdalen; want als in Sodom de krachten waren geschied, die in u zijn geschied, het zou gebleven zijn tot op de dag van heden. Maar Ik zeg u, het zal voor het land van Sodom draaglijker zijn in de dag van het oordeel dan voor u.”

Ook in hoofdstuk 10:15 lezen we van die oordeelsdag, waarin het oordeel voor Sodom en Gomorra minder zwaar te dragen zal zijn dan voor de Joodse steden, die niet aan de woorden van het evangelie wilden gehoorzamen.

We willen daarover drie dingen opmerken:

1. Geloven we dat de ongehoorzame Joodse steden door het oordeel heen tot herstel zullen komen, zoals de Schriften daarvan spreken? Zo ja, mogen we dan niet verwachten, dat ook Sodom, dat door een draaglijker oordeel heengaat, ooit zal worden hersteld?

2. Hoe is de gedachte van een meer of minder draaglijk oordeel te rijmen met een eindeloos gepijnigd worden voor allen, die buiten Christus sterven?

Sodom en Gomorra zullen met weinige slagen geslagen worden (Lukas 12:47, 48) en het mag duidelijk zijn, dat weinige slagen niet eindeloos doorgaan. De steden van Israël ontvangen vele slagen (Lucas 12:47, 48) en ook aan die vele slagen komt een einde. De Schriften zeggen immers op vele plaatsen, dat Israël na het gericht ontferming vinden zal.

3. Jezus zei, dat Sodom zou zijn gebleven tot op de dag van vandaag, als in haar de tekenen waren geschied, die in de Joodse steden waren geschied. Dat wil zeggen, dat de inwoners van die stad zich zouden hebben bekeerd, als daar de krachten van Gods koninkrijk openbaar waren gekomen.

Een gelijke kans?

Vandaar dat Joodse steden, waar de Heiland wonderen en tekenen had verricht, zwaarder zouden worden geoordeeld, omdat desondanks de bekering was uitgebleven.

Was het aan Sodom zelf te wijten, dat de tekenen in haar niet hadden plaats gevonden? Natuurlijk niet. Maar hoe is het dan met de rechtvaardigheid van God, als de leer van de hellestraf, die geen einde zal kennen, een leer is, die naar de waarheid is? Kreeg Sodom dan een gelijke kans als de Joodse steden om tot bekering te komen? De Meester zegt zelf dat dat niet zo is. Hij zei toch dat Sodom zich zou hebben bekeerd als de burgers van die stad de wonderen hadden meegemaakt, die in de Joodse steden waren gebeurd.

Denk daar goed over na!

We hebben toch de neiging om te vragen: “Here, maar waarom heeft U dan in Sodom en Gomorra die tekenen en wonderen niet gedaan? Het zou toch geweldig zijn geweest, als dat eeuwige vuur niet nodig was geweest”.

Maar geen tekenen en wonderen in Sodom. En mede als gevolg daarvan bekeert de stad zich niet. Dan gaat de stad onder in eeuwig vuur.

Is dan toch het “eeuwig” lot van Sodom beslist: foltering in de hel voor altijd, **voor altijd?**

Maar was dat zo, dan zou de Heiland toch niet hebben gesproken over een draaglijker oordeel voor Sodom; draaglijker dan het oordeel over de steden van Israël. Die laatste steden zouden toch tot herstel komen naar het woord van de profeten!

Waaruit zou dan dat draaglijke bestaan? Het kan dan toch niet anders dan dat God ook Sodom en Gomorra na het gericht genadig zal zijn.

Nu kan het zijn, dat dit hoofdstuk over het lot van Sodom en Gomorra ons niet heeft overtuigd. Om aan alle twijfel een einde te maken gaan we in het volgende hoofdstuk Ezechiël 16 lezen.

HOOFDSTUK 14

SODOM EN GOMORRA, ZUSTERS VAN JERUZALEM?

Houden we in gedachte de woorden van de apostelen Petrus en Judas, die ons zeggen dat het oordeel over Sodom en Gomorra ons is gegeven als voorbeeld voor het oordeel, dat over de goddelozen gaan zal.

Zeer merkwaardig is het, dat er zo weinig met dit voorbeeld is gedaan.

De bijbelonderzoeker verblijdt zich in de heerlijke toekomst van Jeruzalem, maar weet meestal niet, dat God aan Jeruzalem twee zusters geven zal. En dat die zusters de namen dragen “Sodom en Gomorra”, daar is al heel weinig van bekend. En toch is het profetische Woord in Ezechiël 16 daar heel duidelijk over.

Het idee leeft, dat Sodom veel zwaarder zondigde dan Jeruzalem en dat daarom het “eeuwige” vuur, waarvan we lezen in Judas 7 nooit meer zal ophouden te branden. Maar is dat ook zo? Waren de zonden van Sodom erger in de ogen van God dan de zonden van Jeruzalem?

We keren ons tot hoofdstuk 16 van Ezechiël. Daar zegt de profeet, dat Jeruzalem zo gruwelijk zondigde, dat daarmee vergeleken Sodom en Gomorra onschuldig schenen!! (vers 52)

En dan te bedenken, dat de Sodomieten zeer grote zondaars waren. (Genesis 13:13) We weten dat er in Sodom en Gomorra geen rechtvaardigen te vinden waren, ook niet één. Zij stierven in hun zonden en kwamen om in “eeuwig” vuur, ver van het aanzicht van God.

(2 Tessalonicenzen 1:8 en 9)

Boosheid die tot bedaren komt

Maar als dat zou betekenen, dat deze Sodomieten in een altijddurende hellestraf zouden zijn terechtgekomen, wat zal dan wel het lot zijn van Jeruzalem, dat veel ernstiger zonden bedreef?

We moeten goed begrijpen, dat de zonden van Jeruzalem in de ogen van God veel ernstiger waren, omdat Hij in die stad zijn Licht had doen schijnen; het was de stad, waar de profeten hun boodschap van God hadden gebracht; daar stond de tempel; het was de stad van de grote Koning; de Israëlieten leefden onder het verbond, dat God met Abraham en zijn nageslacht had gesloten en in Jeruzalem had de Here Jezus gepredikt en zijn wonderen verricht.

En wat zegt God door de mond van de profeet over die ongehoorzame stad?

“Ik zal u met de ontucht doen ophouden en ook het loon van een hoer zult gij niet meer geven.”

Dan zal de boosheid van God tot bedaren komen. Hijzelf zal tot rust komen en niet langer vertoornd zijn. (vers 42) Jeruzalem (uiteraard de inwoners van de stad) zal zich schamen, als ze terugdenkt aan haar gedrag,

“wanneer de Here voor hen verzoening doet voor alles, wat ze gedaan hebben.” (vers 63)

Prachtig, maar hoe nu met Sodom? Als Jeruzalem, dat veel zwaarder zondigde dan Sodom, een oordeel ondergaan moet, dat leidt tot berouw, schaamte en herstel, hoe zal het dan Sodom vergaan?

Een wel zeer verrassend antwoord!

Hoe zal het Sodom en Gomorra vergaan? Hoe belangrijk is het antwoord op die vraag! Want het oordeel over beide steden is ons immers als voorbeeld gegeven, opdat wij zouden weten hoe God in het oordeel handelt met mensen, die in ongeloof en zonden sterven.

We lazen dat in 2 Petrus 2:6 en Judas 7.

En dan lezen we in datzelfde Ezechiël 16 dat God noch Sodom, noch Gomorra (de laatste stad is een van de dochters van Sodom, waarvan in dit hoofdstuk sprake is) in de ellende van de verlorenheid laat!

“Ik zal een keer brengen in haar lot, het lot van Sodom en haar dochters. Sodom en

haar dochters zullen terugkeren tot haar vorige staat.”

Dan mag de profeet voorzeggen, dat God Sodom en Gomorra als dochters geven zal aan Jeruzalem!!
(vers 61)

Sodom en Gomorra en dat zijn uiteraard de inwoners van die steden.

Als je dit hoofdstuk aandachtig leest, ga je begrijpen, dat je het oordeel van God niet mag bagatelliseren.

“Draagt uw schande”, spreekt de Here tot Jeruzalem en Sodom kwam onder een oordeel van eeuwig vuur. Maar laten we afrekenen met de gedachte, dat Gods oordelen tot in het oneindige zouden doorgaan.

Hoe komt het toch, dat veel christenen zich zeer kunnen verblijden in de heerlijke toekomst van Jeruzalem en zoveel moeite hebben met de gedachte, dat ook Sodom en Gomorra samen met Jeruzalem deel zullen hebben aan die toekomst?
--

Het antwoord op deze vraag behandelen we in het volgende hoofdstuk.

HOOFDSTUK 15

SELECTIEVE VREUGDE

Aan het slot van het vorige hoofdstuk vroegen we ons af, waarom gelovigen zo uitzien naar het ogenblik, dat vrede van God de stad Jeruzalem zal vervullen in het Koninkrijk van Jezus Christus en dat men zoveel moeite heeft met de profetie, dat ook Sodom, Gomorra en Samaria verlost zullen worden van de doem die op deze steden ligt.

Ezechiël 16 is toch niet een duister gedeelte in Gods Woord. De lezer, die onbevooroordeeld is en niet belast door leringen vanuit de traditie, kan toch niet anders dan bij het lezen zich verheugen, dat God deze drie steden straks genadig zal zijn.

Vanwaar dan toch dat ontbreken van aandacht voor Ezechiël 16 bij de onderzoekers van het profetische Woord?

Ik heb daarover nagedacht en ik kwam tot de volgende conclusie:

Als God straks ook Sodom zegenen gaat, dan moet dat betekenen, dat er nog verwachting van heil is voor hen, die in ernstige zonden en in ongeloof gestorven zijn!

Bij Jeruzalem liggen de zaken anders. De beloften door God aan deze stad gegeven houden niet

noodzakelijk in, dat God ongelovigen na hun dood nog behouden zal.

Die beloften kunnen immers worden vervuld aan de mensen van Jeruzalem, die nog in leven zijn, als het ogenblik van vervulling daar is. Dat is dan bij de terugkeer van de Heiland om zijn Koninkrijk op aarde te vestigen.

De Israëlieten, die stierven voor die terugkeer, grijpen ernaast: zij zullen “eeuwig” gepijnigd worden in de hel, zo is dan de gedachte.

De inwoners van Sodom, die **allen** werden verdelgd (Lukas 17:29), hebben geen nageslacht, aan wie God de profetie van herstel kan vervullen.

En toch hangt de profetie van zegen over die stad niet in de lucht. De Eeuwige maakt zijn Woord waar. Dat betekent, dat de Sodomieten uit de dood zullen worden opgewekt en dat Sodom na het oordeel (een draaglijker oordeel: Matteüs 11:24) de zuster zal zijn van het gezegende Jeruzalem.

Dat geeft veel stof tot nadenken.

Zondaren, in ongeloof gestorven, worden in heerlijkheid hersteld na het oordeel.

Dat betekent nogal wat!

De waarheid onder ogen zien

Toch is deze waarheid in volle harmonie met zovele beloften, die we in de Bijbel vinden. Maar sterk is de weerstand bij hen, die willen vasthouden aan de leer van de traditie, die het onmogelijk acht, dat de

burgers van Sodom en Gomorra behoud in Christus zullen vinden.

Vandaar dat Ezechiël 16 niet aan de orde komt in de prediking en op die manier probeert men aan de leer vast te houden, dat de goddelozen na hun dood hopeloos verloren zijn. Werkelijk zonder enige hoop!

Ook de mensen van Sodom en Gomorra zijn óf vernietigd óf zullen “eeuwig” verblijven in de hel; Ezechiël kan profeteren wat hij wil.

Zo wordt de waarheid, dat God een Behouder is van alle mensen, ten onder gehouden.

Een voorbeeld van incorrect vertalen

In zijn boek “Het ene doel van God” laat ds. Jan Bonda zien hoe men met de in dit hoofdstuk behandelde profetie is omgegaan.

In de Statenvertaling vinden we Ezechiël 16 vers 53 zo vertaald:

“als Ik de gevangenen wederbrengen zal (namelijk) de gevangenen van Sodom en haar dochters en de gevangenen van Samaria en haar dochters, dan (zal Ik wederbrengen) de gevangenen uwer gevangenis in het midden van haar...”

Inderdaad, het is een verouderd taalgebruik, maar het ergste is, dat er met die vertaling is geknoeid.

Het woord “als” staat namelijk niet in de Hebreeuwse tekst, maar is toegevoegd. Nu zou dat niet zo erg zijn, want je zou dan kunnen begrijpen: als Sodom gered wordt, dan volgt ook de redding van Jeruzalem.

Maar dat is niet de bedoeling. De kanttekening (dat is een kort commentaar op de Statenvertaling in de kantlijn) zegt dan: *“dat is nimmermeer”* en *“zonder enige hoop van hersteld te worden”*.

Dus in deze zin: als Sodom zou gered worden, dan zou er ook nog hoop zijn voor Jeruzalem. Maar even onmogelijk als de redding van Sodom is, is het herstel van Jeruzalem.

En om dat aannemelijk te maken hebben de vertalers dat woordje “als” toegevoegd.

Die vertalers van zo lang geleden hebben over het algemeen een zeer nauwkeurige vertaling tot stand gebracht. Maar ja, in dit geval lagen de zaken wel erg moeilijk. De lezers zouden eens mogen vermoeden, dat God de Redder zou zijn niet alleen van Jeruzalem, maar ook van Sodom.

Die mensen van Sodom, die als grove zondaren hadden geleefd en zo ook waren gestorven, zouden ook nog in Christus behouden worden.

Zo werd dan maar de vertaling aangepast aan de traditionele geloofsleer: na de dood de straf in de hel, die nooit zou eindigen.

Een zelfonderzoek

Terug naar de vraag, hoe het toch komt, dat kinderen van God het bijna jammer vinden dat er zulke beloften voor Sodom (en dat zijn natuurlijk de burgers van die stad, die toen dat eeuwige vuur over zich heen kregen) in de Bijbel staan.

Want als God zich gaat ontfermen over die zondige stad uit het verre verleden, waar blijven we dan?

Durven we te zeggen, dat God niet zo zal handelen, zoals we lazen in het behandelde hoofdstuk?

Of zoeken we een uitweg, zoals we die vinden in de Statenvertaling met kanttekeningen?

Of durven we die profetie over dat komende heil voor Sodom en Jeruzalem te voorzien van de aantekening: “Ja, alles goed en wel, maar ze moeten wel willen.”

Ik vat nu samen, wat we tot nu toe over het lot van Sodom en Gomorra bespraken:

Het oordeel over beide steden is een eeuwig oordeel. Judas 7

Dat oordeel is een voorbeeld voor hen, die goddeloos zullen leven. Judas 7 en 2 Petrus 2:6.

We kunnen dus aan dat oordeel aflezen, hoe God in het gericht met goddelozen omgaat.

Sodom ondergaat een draaglijker oordeel dan de steden van Israël. (Matteüs 11:24)

Na het oordeel zal Jeruzalem samen met Sodom en Gomorra ontferming van God ontvangen.

De mensen van deze laatste twee steden stierven in hun zonden. Zij gaan beleven wat er in de profetie van Ezechiël 16 staat en zijn dus niet weggeval-
len in een totale vernietiging. De eeuwige straf blijkt te eindigen.

HOOFDSTUK 16

HOE LANG BRANDT EEUWIG VUUR?

Bovenstaande vraag stellen we naar aanleiding van het woord uit Judas 7, waar we het volgende lezen:

“Sodom en Gomorra....die daar liggen als voorbeeld onder een straf van eeuwig vuur”

“Eeuwig vuur”, dat al zo lang niet meer brandt. Toen vader Abraham na de nacht van het oordeel over Sodom uitzag in de richting van de stad, zag hij al geen vuur meer, maar rook, die van de aarde opsteeg. (Genesis 19:29) En uit ons onderzoek van de woorden van de profeet Ezechiël bleek, dat eeuwig vuur ooit zal doven.

Eeuwig en de eeuwigheid

Vroeger werd ons, kinderen, geleerd enigszins te begrijpen, hoe lang de eeuwigheid wel duurde. We moesten ons voorstellen een kolossaal bos van enorme bomen; echte woudreuzen. Er is dan een heel klein insect, dat van een planeet uit een zeer ver verwijderd melkwegstelsel naar de aarde komt en uit een van de bladeren van dat bos één atoom bijt. Dat insect brengt dat atoom naar de planeet, waar het vandaan komt: een reis van duizenden jaren.

Die reis heen en weer maakte het beestje steeds maar weer. Tenslotte zou dan dat hele boomblad zijn verdwenen.

Dan moesten wij ons indenken, hoe lang het wel zou duren tot de hele boom en tenslotte het hele bos er niet meer zijn zou.

Ja, het is een onzinnig verhaal, maar het duizelde ons wel.

En dan werd er gezegd, dat dan de eeuwigheid nog maar net begonnen was!

Je kunt het nog gekker maken en bijvoorbeeld de reis van de aarde naar die planeet miljoenen jaren laten duren. Het maakt allemaal niets uit. Eeuwig betekent een eindeloze tijd.

En, zo werd ons verteld, eindeloos zou God mensen martelen, die in dit aardse leven ongelovig waren gebleven.

Het zal je als kind maar onderwezen worden. En je zult je hele leven met dat idee moeten rondlopen.

Toch is dat de leer, waarvan miljoenen christenen menen, dat het de waarheid is, die we in de Bijbel vinden. We willen in de volgende hoofdstukken eens nagaan, of het inderdaad zo is, dat de eeuwigheid geen begin en einde kent. We gaan daarbij uit van het getuigenis van het Woord alleen.

Sterke papieren?

Je moet wel over sterke papieren beschikken en wel zeer vaste grond onder de voeten hebben om waar te maken, dat onze God, die wij mogen kennen als genadig, barmhartig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbende over het kwaad (Jona 4:2), zoveel mensen oneindige martelingen zal doen ondergaan.

Zijn die zeer sterke papieren er?
Is er die vaste grond?

Na jaren van Schriftonderzoek is het mij meer dan duidelijk geworden, dat het begrip eeuwigheid niet dienen kan om de leer van de eindeloze folteringen in de hel te onderbouwen. Eeuwig /eeuwigheid heeft namelijk bijna nooit de betekenis van oneindigheid.

Dat zal ons misschien verbazen en toch vinden we al in de z.g. Korte Verklaring (dat was in de vorige eeuw een gezaghebbende, zeer orthodoxe bijbeluitleg) bij Prediker 1:4 de volgende woorden van prof. Aalders:

“Bovendien bedenke men dat het woord “eeuwig” in het Hebreeuws in de regel niet de zin heeft, die wij eraan plegen te hechten. Het drukt slechts uit een lange tijd, die alleen in een bepaald geval kan naderen tot ons begrip van eeuwigheid”

De Winkler Prins encyclopedie zegt:

“Aioon, aeoon betekent niet eindeloze duur, maar tijdperk”.

(aioon/aeoon is het Griekse woord, dat vaak vertaald wordt met “eeuwig”)

De Bijbelse Encyclopedie schrijft over “eeuwigheid”:

“Behalve, wanneer het van God wordt gezegd, is het meestal tijdelijk bedoeld, een zeer lange tijd”

Zoeken we nu in de Schriften, of het begrip eeuwigheid inderdaad een tijdperk aanduidt, dat eenmaal is begonnen en ooit voorbij zal zijn.

MAAR EERST HET VOLGENDE:

Het is de bedoeling om in de volgende hoofdstukken aan de hand van nogal wat bijbelteksten aan te tonen, dat het woord “eeuwig” heel vaak niet de betekenis heeft van altijddurend.

Nu kan het zijn, dat zo’n opsomming van teksten de aandacht doet verslappen.

Mocht dat zo zijn, blader dan die hoofdstukken wat door tot het hoofdstuk “Heel Israël behouden of toch niet?”

HOOFDSTUK 17

EEUWIG EN EEUWIGHEID

We willen beginnen met een aantal voorbeelden uit het Oude Testament:

Jeremia 18:16 (S.V.) Het land zal *tot een voorwerp van eeuwige aanfluiting worden.*

En **23:40** zegt: *“en Ik leg een eeuwige smaad op u, een eeuwige schande, die niet zal worden vergeten”.*

Zijn dat de laatste woorden van God over Israël?

In **Jesaja 54:4** wordt voorzeggd, dat aan die smaad niet meer zal worden gedacht!

(merk op, dat de NBG'51 “in de olaam” - (dat is het Hebreeuws voor “eeuwig”) - in Jeremia 18 vertaalt met “voor altoos” en in hoofdstuk 23 met “eeuwig”. Dat scheidt natuurlijk verwarring)

Jeremia 51:39 en 57 De inwoners van Babel zullen een eeuwige slaap slapen. En toch leert de Schrift, dat allen, die in de graven zijn, de stem van de Zoon van God zullen horen en ontwaken. De eeuwige slaap van Babel zal dus eindigen!

Jesaja 32:14, 15 De S.V. vertaalt correct: *“Ofel en de wachttorens zullen tot spelonken zijn tot in*

*der eeuwigheid...totdat over ons uitgestort
wordt de Geest uit de hoge”*

“Tot in der eeuwigheid” kent een “**totdat**” en dus
een einde!

De NBG’51 vertaalt met “voor altijd...totdat”.
Waarom is er toch zo inconsequent vertaald?

Psalm 104:5 “de aarde zal niet wankelen in eeuwigheid”. Zou die eeuwigheid eindeloosheid betekenen, dan zou Jesaja 24:19 en 20 niet vervuld worden. We lezen daar, dat de aarde verwaarloosd zal wankelen.

Exodus 21:6 “De slaaf, zal hem voor eeuwig dienen”. Volgens Exodus 21 moest een slaaf na zes jaar vrijgelaten worden. Bleef hij toch liever slaaf, dan werd hem met een priem het oor doorboord. Hij zou dan voor eeuwig als slaaf in dienst zijn van zijn heer. Maar toch niet eindeloos?

Exodus 40:10 Het priesterschap van Aäron wordt een eeuwig priesterschap genoemd. Dat betekent toch niet, dat het tot in het oneindige zal voortduren? Hebr. 7:14-18 geeft daarop een duidelijk antwoord. Ook hier moeten we dus onder eeuwig niet verstaan “eindeloos”.

Leviticus 24:8 Het eeuwig verbond gaat verdwijnen, zo leren we in 2 Korinte 3:11-13. Vgl. ook Hebr. 8:13.

Ezechiël 16:55 Sodom en Gomorra zullen terugkeren tot hun vorige staat. Dat wil dus zeggen, dat het eeuwige vuur, waarvan gesproken wordt in Judas 7, niet meer branden zal.

Zo zijn er nog tal van voorbeelden in het Oude Testament te vinden, die overduidelijk laten zien, dat het begrip eeuwig /eeuwigheid dikwijls betrekking heeft op een periode, die een begin en einde heeft.

HOOFDSTUK 18

HOE MOET ER NU VERTAALD WORDEN?

In vorige hoofdstukken is het al opgevallen, dat in het Oude Testament het Hebreeuwse “in de olaam” niet altijd consequent vertaald is met eeuwig, terwijl dat toch de betekenis is.

Heeft men zo incorrect vertaald, omdat men wilde vermijden, dat de bijbellezer zou ontdekken, dat het begrip eeuwig in het woordenboek wel altijddurend betekent, maar in de Bijbel in heel veel gevallen niet?

Er zijn zelfs bijbeluitleggers, die beweren, dat eeuwig nergens in Gods Woord die betekenis heeft.

Een vertaling zou zo zuiver mogelijk moeten zeggen, wat God heeft laten neerschrijven in de originele geschriften. Dan is het aan de onderzoeker van de Bijbel om daaruit op te maken, wat God heeft gesproken.

Als de vertalers daarin falen en de bijbellezer heeft alleen toegang tot hún vertaling, dan kan het zijn, dat de waarheid of een deel van de waarheid hem ontgaat.

De lezer is gedwongen, de interpretatie van de vertalers, die niet noodzakelijk in overeenstemming behoeft te zijn met Gods gedachten, te accepteren

Nu is het zo, dat we genoeg moeten nemen met de vertalingen, die ons ter beschikking staan, als we de Hebreeuwse en de Griekse taal niet machtig zijn. Gelukkig zijn er tegenwoordig hulpmiddelen, zoals Interlinear vertalingen, die het mogelijk maken de Schrift beter te verstaan.

Maar ook zonder die hulpmiddelen zijn we in staat samen met alle heiligen te weten, waarop de wegen, die God met mensen gaat, uitlopen. Ondertussen is het zeer te betreuren dat men door een niet consequente vertaling soms op een zijweg belandt.

In het voorgaande hoofdstuk zagen we in het Oude Testament een aantal voorbeelden van een niet consistente vertaling van het Hebreeuwse oolaam. Helaas ook in het Nieuwe Testament heeft men zo vertaald, dat het ons moeilijk wordt gemaakt de bijbelse betekenis van het begrip eeuwig /eeuwigheid te verstaan.

En dat is er de oorzaak van dat men ging spreken en preken van een nimmer eindigende eeuwigheid, waarin de grote massa van de mensheid zou worden gepijnigd. Maar zo is het door God nooit gezegd.

HOOFDSTUK 19

EEN NOOIT EINDIGENDE EEUWIGHEID?

In dit hoofdstuk houden we ons bezig met dat, wat het Nieuwe Testament zegt over eeuwig, eeuw en eeuwigheid. Ook hier dreigt de verwarring, omdat de vertalers vrij willekeurig zijn omgesprongen met de vertaling van het Griekse woord “aioon”.

Soms vertaalde men met “eeuw”, soms met “eeuwig” en soms zelfs met “wereld”.

En zo loop je als bijbellezer toch gauw de kans op het verkeerde been te worden gezet.

Bij “eeuw” denkt men aan een periode van meestal honderd jaar.

Eeuwigheid doet denken aan wat nooit is begonnen en ook nooit zal eindigen.

De vertaling van “aioon” met “wereld” is zonder meer misleidend, omdat het Griekse woord voor wereld “kosmos” is.

Hoe nu aan die verwarring te ontkomen?

Men zou kunnen kiezen voor het onvertaald laten van het woord “aioon”.

De bijbelvertalers hebben vaak de voorkeur gegeven aan het woord “eeuw”. Dan moeten we natuurlijk de gedachte loslaten, dat zo'n eeuw honderd jaar duren zal.

Het bijvoeglijk naamwoord “aionios” vertalen we dan met “eeuwig”, zoals dat in de meeste vertalingen ook gebeurt.

Zouden we vertalen met “eeuwigheid” dan zitten we weer met het probleem, dat men daarbij denkt aan eindeloosheid.

We gaan nu een aantal bijbelwoorden na en vertalen aion met eeuw/ eeuwigheid:

Efeze 2:7 “*om in de komende eeuwen/ eeuwigheden*”. Er blijken dus nog eeuwigheden aan te komen. Zou dat mogelijk zijn, als er aan de eeuwigheid geen einde kwam?

Colosse 1:26 “*het geheimenis, dat eeuwen/ eeuwigheden en geslachten lang verborgen is geweest, maar thans geopenbaard is aan zijn heiligen*”. Die eeuwigheden, waarin dat geheim verborgen was, waren in de dagen van Paulus dus al voorbij. Eeuwigheden, die voorbij zijn??

Efeze 2:2 “*overeenkomstig de loop van deze wereld*”.

Hier vind je een voorbeeld van incorrecte vertaling. “Aion” wordt hier plotseling vertaald met “loop” zonder dat daar aanleiding voor is. Men had consequent moeten vertalen “*overeenkomstig de eeuw/ eeuwigheid van deze wereld.*” De bijbellezer begrijpt dan meteen, dat hier niet eindeloosheid wordt bedoeld. (In Hebreeën 1:2; 11:3 en 1 Korinte 1:20 wordt “aion” vertaald

door “wereld”. Zo wordt het moeilijk om tot een goed verstaan van het begrip “aioon” te komen.)

Matteüs 24:3 “*de voleinding van de wereld*”. De lezer krijgt de indruk, dat er gevraagd wordt naar het einde van de wereld. Maar er wordt naar het einde van de aioon (de eeuw/ eeuwigheid) gevraagd. Kan een eeuw/ eeuwigheid dan voleindigd worden? Inderdaad, Gods Woord is daar duidelijk over. Voorbeelden daarvan vind je in Matteüs 28:20: “*En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld*”, zo vertaalt de NBG’51.

Maar er staat: *tot de voleinding der eeuw/ eeuwigheid*”. Ook in 24:3; 13:39, 40, 49 werd het woord aioon vertaald met wereld. En waarom? Is het omdat men geen raad wist met een eeuwigheid, die voleinding kent? Immers, hoe kan dat, wat voleindigd wordt, eindeloos voortduren? Zou men met eeuwigheid hebben vertaald, dan zou er voor heel wat lezers onzin hebben bestaan. Namelijk voor die lezers, die niet op de hoogte zijn van het feit, dat de eeuwigheid heel dikwijls (en misschien wel altijd) in de Bijbel de betekenis heeft van een periode, die een begin en een einde kent.

Efeze 6:12 spreekt van de “*duisternis van deze eeuw*”. (S.V.) (van deze aioon / eeuwigheid) Zal deze duistere eeuwigheid nooit ophouden?

1 Corinte 2:6 Ook hier lezen we van deze eeuw.

Vers 7 “*de verborgen wijsheid Gods, die God van eeuwigheid voorbeschikt heeft*”. Er staat in het Grieks “pro toon aioon”, dat is “vóór de aioon”. Er is blijkbaar aan de eeuwigheid, waarvan hier sprake is, het een en ander voorafgegaan.

(merk op, dat “aioon” in vers 6 vertaald wordt met eeuw en in vers 7 met eeuwigheid.)

Galaten 1:4 spreekt niet van een tegenwoordige boze wereld, maar van de “*tegenwoordige boze eeuw*”. Weer werd aioon vertaald met wereld i.p.v. met eeuwigheid. Het is goed bijbels te denken en te beseffen, dat wij nu in een eeuw/ eeuwigheid leven, die niet alleen boos is, maar die ooit een begin had en die eenmaal zal eindigen. En het waren de discipelen, die aan de Here Jezus Christus vroegen naar het einde van deze eeuw in Matteüs 24:3.

Veronderstel, dat eeuwig altijddurend zou betekenen of eeuwigheid een nooit eindigende periode, hoe onlogisch zou het dan zijn om in de Bijbel te lezen Hebreëen 6:5 van een toekomstige eeuwigheid / eeuw; in 2 Timoteüs 1:9 van vóór eeuwige tijden, waarvan we ook lezen in Titus 1:2. En wat te denken, als we lezen in Matteüs 13:39 “*de oogst is de voleinding der aioon*” (dat is de eeuw en niet de wereld)?

Tot zover een aantal voorbeelden uit het Nieuwe Testament, die ons de eindigheid van de “aioon”, de eeuw, de eeuwigheid leren.

Maar waarom is dat zo belangrijk?

We hopen te hebben duidelijk gemaakt, dat aionen of eeuwigheden in de Bijbel vaak gedacht zijn als perioden in verleden, heden en toekomst, waarin God zijn plannen uitwerkt. Lezen we het Woord, dan wordt het duidelijk, dat er in het verleden eeuwigheden waren, dat we nu in de tegenwoordige eeuwigheid leven en dat er nog eeuwigheden zullen volgen.

En was het zo, dat het eeuwige / de eeuwigheid inderdaad oneindigheid zou betekenen, wat dan? Er zou dan een sluier liggen over profetieën in de Bijbel, die ons spreken van Gods grote doel met Israël, de gemeente, de schepping en alle mensen.

We citeren eerst een woord uit de profetie van Jeremia:

Ik hef u zeker op en werp u weg met de stad, die Ik uw vaderen gaf, van voor mijn ogen en Ik leg een eeuwige smaad op u, een eeuwige schande, die niet zal worden vergeten.”
(23:39,40)

Blijvende schande?

Je moet er als gelovige in Christus Jezus toch niet aan denken, dat die eeuwige smaad en de eeuwige schande over het land en het volk van Israël nooit meer zal worden weggenomen. De ellende zou niet te overzien zijn. De doodsbeenderen, waarvan we lezen in Ezechiël 37, zouden zeer dor blijven en niet meer herleven. De profeet zou roepen en profeteren, maar nooit zou het waar worden, wat er staat in vers 14:

“Ik zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk. Ik zal mijn Geest in u geven, zodat gij herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land en gij zult weten, dat Ik, de Here het gesproken en gedaan heb.”

Eeuwenlang heeft de kerk gemeend, dat het inderdaad zó zou gaan, dat die oude beloften aan Israël niet meer zouden worden vervuld. Israël had de zegen verspeeld en de kerk had die overgenomen. De kerk vervangt Israël, zo leerde men. Maar wie luistert naar de apostel Paulus in Romeinen 11, die begrijpt, hoe rampzalig het zijn zou, als die vervangingstheologie waar zou zijn.

“Want als hun verwerping de verzoening der wereld is, wat zal hun aanneming anders wezen dan leven uit de doden!” (vers 15)

Wat zou het zijn als die eeuwige smaad en aanfluiting over Israël altijd zou blijven duren? De verwerping van Israël zou geen einde kennen. Maar dan ook geen leven uit de doden!! De dood zou dan de overwinning behalen.

De Here Jezus zou uit de hemel neerdalen, zijn voeten zouden staan op de Olijfberg, Israël zou Hem zien die zij hebben doorstoken, (Zacharia 12 en 14) maar de bekering van het volk zou uitblijven. Die smaad en die schande zijn immers eeuwig. De volheid der heidenen zou binnengaan, maar gans Israël zou niet worden behouden. (Romeinen 11:26) Ja, God zou wel allen onder ongehoorzaamheid besloten hebben, maar toch niet om zich over allen te ontfermen. (Romeinen 11:32). De uitbarsting van vreugde van de apostel aan het slot van dat hoofdstuk zou volkomen misplaatst zijn.

We gaven nogal wat aandacht aan het oordeel, dat Sodom, Gomorra en Samaria zal treffen en hoe dat oordeel uitlopen zal op een herstel, zoals ook Jeruzalem dat zal kennen. Maar we moeten wel beseffen dat er van dat herstel niets zou terechtkomen, als het eeuwige vuur uit Judas 7 nooit zou doven.

En dan de miljarden mensen, die enige tijd op aarde leefden en zijn gestorven zonder ooit de boodschap van verlossing in Christus te hebben gehoord en die ook de dreiging van de hel nooit vernamen! Worden die allemaal naar de hel verwezen, waar ze een eeuwige (dat zou dan zijn een eindeloze) straf moeten ondergaan? Hebben we daarover wel ernstig de

Bijbel bestudeerd of hebben we wat onbewogen kennis genomen van het lot, dat die miljarden zal treffen: het vuur, dat niet te blussen is en de wormen, die niet sterven.

Een uitspraak uit de 19de eeuw

Het is merkwaardig, hoe men in vroeger tijden in alle vrijmoedigheid durfde prediken, wat de verlorenen zouden moeten ondergaan in de hel:

“Er brandt een werkelijk vuur in de hel. Je lichaam zal worden overgoten met kwellingen, je hoofd gefolterd met ondraaglijke pijnen, je ogen zullen uitpuilen, je oren gekweld met afschuwwekkende geluiden en je ledematen knetteren in de vlammen....”

En dat gaat dan nog even zo door.

Als een gelovige dit tot zich laat doordringen, dan kan het niet anders dan dat hij zich afvraagt: “Zal de Vader van de Here Jezus Christus dit alles mensen aandoen zonder dat Hij van ophouden weet?” Vroeg of laat komt een kind van God met die vraag te zitten.

Hoe bevrijdend dan te weten dat het eeuwige, dus ook de eeuwigheid, een begin kent en ook een einde. Daarom is het van zo groot belang, dat we weten, wat Gods Woord ons leert over de eeuwigheden.

Je zou het zo kunnen zeggen: God is het die de eeuwen /eeuwigheden tot stand bracht (Hebreeën 11:3/grieks: de aionen en niet de kosmos, dat is de wereld). Daarom wordt het begin en het einde van een eeuwigheid door Hem bepaald.

En mocht Hij het nodig oordelen ooit een eeuwigheid tot stand te brengen, die geen einde kent, dan zal Hij dat doen. Maar zo'n eindeloze eeuwigheid kent de Schrift niet.

HOOFDSTUK 20

MENSEN, DIE HET EVANGELIE WEL HOORDEN, MAAR HET HEBBEN VERWORPEN

Is het dan misschien zo, dat mensen, die tijdens hun leven niet met de blijde boodschap bereikt werden, na het oordeel toch genade ontvangen, maar dat de anderen, die de blijde boodschap wel hoorden, maar niet voor de Here Jezus kozen, in de ellende van de vuurhel zullen moeten blijven in name-loos lijden, miljarden na miljarden jaren, waarna er weer miljarden jaren zullen volgen?

Na jaren van bijbelonderzoek met betrekking tot de breedte van de verzoening; na tal van gesprekken met voor - en tegenstanders van de leer van de nooit eindigende martelingen in de hel ben ik blijven zitten met de volgende vraag:

Zijn er bijbelwoorden, die expliciet zeggen, dat God met die martelingen nooit zal ophouden?

**Let wel: woorden, die onomwonden, uitdrukkelijk, ondubbelzinnig, zonder omwegen zeggen, dat mensen, die geboren zijn door de wil van God, de Schepper, tenslotte als waardeloos zullen worden weg-
geworpen in de hel, waar de smarten nooit zullen ophouden?**

Ik heb die woorden niet kunnen vinden. Wel vond ik in de Bijbel tientallen teksten, die spreken van Gods toorn, die wel een einde neemt. We zullen die in het laatste hoofdstuk behandelen.

Is er ontsnapping mogelijk?

En omdat de Schriften nergens in niet mis te verstande woorden aangeeft, dat de ongelovigen en ongehoorzamen zich na hun dood in de hel zullen bevinden zonder daar ooit aan te kunnen ontsnappen, wordt van de onderzoeker van het Woord niet gevraagd dat te geloven. Die gedachte mogen we verre van ons werpen.

De lezer die het kan opbrengen dit boek verder door te nemen bij een open Bijbel zal, meen ik in alle bescheidenheid, tot de volle overtuiging komen, dat de brandende toorn van de Here zich niet zal afwenden, **totdat** Hij de plannen van zijn hart heeft volvoerd. (Jeremia 30:24)
Daarom is het zo belangrijk de betekenis van het Griekse woord aion te kennen.

Zijn nu alle vragen over het begrip eeuwigheid beantwoord?

Dat zal zeker niet zo zijn. Ik noem hier een aantal vragen, die in het gesprek over de breedte van de verzoening zeker beantwoord moeten worden:

Tijdelijk en eeuwig

De apostel Paulus schrijft in 2 Korinte 4:18

“Wij zien niet op het zichtbare, maar op het onzichtbare, want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is eeuwig.”

Hier staat toch duidelijk de eeuwigheid in contrast met het tijdelijke? Inderdaad, je vraagt je af, hoe de apostel deze woorden kon neer schrijven, terwijl hij toch wist van eeuwen, die voorbij waren gegaan en die nog zouden komen.

Bedoelde hij hier zijn lezers duidelijk te maken, dat de eeuwigheid eindeloos lang duren zou?

Maar dan zou hij in dit woord ontkennen, wat hij in andere woorden als waarheid had verkondigd. Paulus in tegenspraak met zichzelf!

Om bovenstaande vraag te beantwoorden moeten we bedenken waarover Paulus sprak en om dat te weten moeten we de Bijbel opslaan en met aandacht lezen, wat hij schrijft in 2 Korinte 4:16, 17 en 18.

We merken dan op, dat hij zich bezig houdt met dat wat hem in deze eeuw, in de zichtbare wereld overkomt.

We lezen van zijn uiterlijke mens, die vervalt en van de lichte last van de verdrukking van een ogenblik. Dat is dan het zichtbare, het tijdelijke!

Dan stelt hij daar tegenover het onzichtbare: zijn innerlijke mens, die vernieuwd wordt van dag tot

dag en een alles verre te boven gaand eeuwig gewicht van heerlijkheid. Dat is het onzichtbare, het eeuwige! Dat heeft alles te maken met het eeuwige leven.

Het probleem ontstaat door wat in de NBG'51 is vertaald met "tijdelijk" (Grieks "pro kairon"). In Matteüs 13:21 en Markus 4:17 wordt dezelfde uitdrukking vertaald met "van het ogenblik".

Die uitdrukking duidt niet op tijd in het algemeen, maar op een speciaal moment. Natuurlijk is tijd iets anders dan eeuwigheid. Maar om daaraan de conclusie te verbinden, dat er aan de eeuwigheid geen einde komt, terwijl de Schrift leert dat dat einde er wel zal zijn, is bijbels gezien onverantwoord.

De tegenstelling is niet: tijdelijk en oneindig, maar de lichte last der verdrukking in de korte tijd van dit aardse leven en de heerlijkheid in het Rijk van de Eeuwige.

Maar dat kan toch niet?

Het is ons duidelijk geworden, dat eeuwig niet altijd of misschien wel nooit de betekenis heeft van een eindeloze tijd. Maar, zeggen sommigen, als de Bijbel het meervoud hanteert en spreekt van eeuwen / eeuwigheden dan mogen we daaronder toch wel verstaan, dat daaraan nooit een einde komt?

Het Woord spreekt zestig keer van eeuwigheden of eeuwen, dat zijn dus de aionen. Maar dat sluit dan toch in ieder geval de mogelijkheid uit, dat er sprake van kan zijn, dat eeuwigheid / eeuw – dus in de en-

kelvoudige vorm - een altijddurende periode zou kunnen betekenen.

Het meervoud van dat wat altijd duurt is onmogelijk!!

Hoeveel eeuwigheden kun je hebben? Strikt genomen maar één. Tenminste als je eeuwig de onbijbelse betekenis geeft van nooit eindigend. Na het oneindige kan er niets meer komen, ook niet een toekomstige eeuw.

Het doet denken aan kinderen, die elkaar willen overbluffen. Zegt de een: "Ik heb er miljoen", zegt de ander: "Ik duizend miljoen". En dat gaat dan door tot er een er een einde aan denkt te kunnen maken door te zeggen: "Ik heb er ontelbaar". Dan is er toch altijd weer de ander die zegt er tien keer ontelbaar te hebben.

Een oneindige "eeuw" kan niet in het meervoud voorkomen. De Bijbel spreekt vele malen van eeuwen, waaruit we mogen opmaken dat eeuwen eindig zijn.

Als er in het vervolg van deze bijbelstudies gesproken wordt van eeuw of eeuwen, dan moeten we wel bedenken, dat dat een vertaling is van het Hebreeuwse "olaam" of het Griekse "aioon".

Als we voor die vertaling het woord "eeuw" gebruiken, wat onze bijbelvertalingen meestal ook doen, dan wordt daar dus niet een tijd van precies honderd jaar bedoeld, maar een periode, waarvan God zelf het begin en einde bepaalt.

Wij spreken bijvoorbeeld ook over de “Gouden Eeuw” die ook niet precies honderd jaar duurde. Het is heel belangrijk daarop te letten om te voorkomen, dat we in een soort van spraakverwarring terechtkomen. Het lijkt wellicht ingewikkeld, maar als we ons houden aan het bovenstaande, dan wordt het ons volkomen duidelijk.

HOOFDSTUK 21

EEUWIGE STRAF EN EEUWIG LEVEN

Maar als de eeuwige straf ooit ophoudt, zal dan ook het eeuwige leven ooit eindigen?

In Matteüs 25:46 lezen we toch:

“Dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven”.

Dit woord wordt vooral in stelling gebracht om de leer van de nooit eindigende treurnis in de hel te ondersteunen. Het is de voornaamste zuil waarop dat dogma rust.

De redenering is dan: “Als het eeuwige leven nooit ophoudt, dan zal ook de eeuwige straf nooit ophouden” en omgekeerd: “Als de eeuwige straf eenmaal eindigt, dan zal ook het eeuwige leven eenmaal eindigen”.

Zouden we niet geloven in een eeuwige hellestraf, dan zou ook het geloof in een eeuwig hemelleven niet meer kunnen standhouden.

Dit is een redenering en er is niets tegen redeneren. Maar als de conclusie niet in overeenstemming is met zoveel bijbelwoorden, die zeggen, dat God niet

eindeloos zal doorgaan met toornen (in o.a. Klaagliederen 3:31-33), dan is er iets goed mis.

Gods Woord spreekt zich nooit tegen. In het laatste hoofdstuk willen we een groot aantal teksten uit de Schriften citeren, die spreken van God, die toornst maar ook van ophouden weet.

We leerden uit eerdere hoofdstukken, dat het woord “eeuwig” meestal niet de betekenis heeft van altijd doorgaand. En als we dat weten, hoe behoedzaam moeten we dan zijn bij onze uitleg, als we ons bezig houden met de eeuwige straf. Wat hangt daar veel van af!

Toorn tot het einde

“Eeuwige straf”. Lees dat woord in de context van de hele Bijbel, die spreekt van toorn, jawel, maar dan tot het einde. (1 Tessalonicenzen 2:16) En dat einde zal er zijn, als Christus het koningschap aan zijn Vader overdraagt. (1 Korinte 15:24)

En nu een vraag, die waarschijnlijk even moeilijk te verwerken zal zijn: *Betekent de uitdrukking “eeuwig leven” in Matteüs 25:46 wel eindeloos leven?*

Natuurlijk zal het leven met God nooit eindigen, maar dat wordt niet uitgedrukt door het woord “eeuwig”. De Bijbel blijkt duidelijk antwoord te geven op de vraag, wat er bedoeld wordt met “eeuwig leven”.

Het woord “eeuwig” duidt hier op het wanneer van het eeuwige leven. In Lukas 18: 30 lezen we deze woorden van de Heiland:

“Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of vrouw of broeders of ouders of kinderen heeft prijsgegeven om het Koninkrijk Gods, of hij zal vele malen meer ontvangen in deze tijd en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.”

Maar wat is dan toch eeuwig leven?

Natuurlijk hebben de gelovigen in Jezus Christus eeuwig leven. We weten dat van de Heer zelf, die in Johannes 17:3 zegt:

“Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt”.

Uit deze woorden maken we op, dat eeuwig leven ook hier niet de betekenis heeft van eindeloos leven, maar veeleer met de kwaliteit van het leven: God en Jezus Christus kennen. En dat leven is een leven, waarin de kinderen van God een steeds groeiende kennis mogen verkrijgen van de breedte en lengte en hoogte en diepte en te kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat. (Efeze 3:19)

Dat eeuwige leven, dat nu in onvolmaaktheid gekend wordt, wekt een sterk verlangen naar de toe-

komende eeuw, waarin we pas werkelijk zullen vervuld worden tot alle volheid Gods. (Efeze 3:19)
Natuurlijk hebben gelovigen in Christus Jezus nu al deel aan het eeuwige leven, maar het zal pas ten volle gekend en genoten worden in de eeuw, die nog in de toekomst ligt en waarin de schepping niet meer aan de vruchteloosheid zal zijn onderworpen.

Vandaar dat de Bijbel spreekt van

- *de hoop van het eeuwige leven* in Titus 1:2
- *het vertrouwen ten eeuwig en levend (1 Timotheus 1:16), waardoor zij zich een vaste grondslag voor de toekomst verzekeren om het ware leven te grijpen (6:19).*
- 1 Johannes 2:25 zegt: *“Dit is de belofte die Hijzelf ons beloofd heeft: het eeuwige leven”.*
- *“die een ieder vergelden zal naar zijn werken; hun, die in het goeddoen volhardende, heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid zoeken, het eeuwige leven.” (Romeinen 2:7)*
- *“wie op de akker van de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten. (Galaten 6:8)*

O.a. uit deze woorden blijkt, dat we dus het eeuwige leven hebben in de belofte en in de verwachting, maar dat de volle beleving er pas zijn zal in de toekomstige eeuw. En de mensen, die aan die eeuwige straf deel hebben, zullen in die eeuw verlorenheid kennen.

(De eerste keer, dat er in de Bijbel gesproken wordt van eeuwig leven, is in Daniël 12:2 en vangt dat leven aan bij de opstanding uit de doden.)

Ja, maar....

Ja, maar zal dan ook het eeuwige leven tot een einde komen?

Eeuwig leven eindigt als die toekomstige eeuw voorbij is.

Maar het leven van Gods kinderen eindigt daarmee niet. Dat leven, zegt de Schrift is onvergankelijk en onverwelkelijk en kent daarom geen einde. Als straks de dood er niet meer zal zijn, ja teniet is gedaan, zal er alleen nog maar leven zijn, werkelijk alleen nog maar leven. Hoezo dan zouden de kinderen van God hun leven verliezen?

Bedenk: straks als de dood teniet is gedaan, zal de vraag klinken :

"Dood, waar is je overwinning?"

Je vindt die vraag in 1 Korinte 15:55.

En het is meer dan zeker, dat de dood dan niet zal kunnen antwoorden: *"Ik heb er in de loop van de eeuwen miljarden in mijn greep gekregen en die zal ik ook nooit meer prijsgeven. Ze zijn van mij en ik trek ze mee de hel in, waaruit ze nooit meer zullen ontkomen. En dat is mijn overwinning"*

Stel je toch voor, dat de dood met verreweg de grootste buit zou gaan strijken!

Miljoenen gered, maar miljarden verloren!
De Redder der wereld, Hij zou alles hebben **geprobeerd**, om werkelijk Redder van de wereld te zijn, maar aan het einde van de eeuwen zou blijken, dat Hij slechts in staat was geweest enigen te redden. Maar onthoud dit: **God probeert nooit iets! Hij doet geen pogingen mensen te redden.**

God redt mensen, ja Hij zal blijken te zijn de Redder van alle mensen. (1Timoteüs 4:10)

Als de Bijbel ons wil zeggen, dat ons leven in Christus nooit eindigen zal, dan spreekt het Woord niet van eeuwig, maar van onvergankelijk leven en een onverwelkelijke erfenis.

Het eeuwige leven eindigt, als de toekomstige eeuw voorbij is, waarna het onvergankelijke leven in nog groter heerlijkheid voortgaat.

HOOFDSTUK 22

IS DAT WEL HET EVANGELIE?

We willen ons nu bezighouden met de vraag, of die gelijkenis van de schapen en de bokken, die we vinden in Matteüs 25 vanaf vers 31 wel past in het evangelie dat ons verkondigd wordt door de apostelen: *het evangelie van genade alleen*. In deze gelijkenis vinden we ook het woord, dat we bespraken in het vorige hoofdstuk en dat vooral dient als de bewijstekst om de leer van de altijddurende ellende in de hel te onderbouwen.

En we vragen ons af, wat de gestraften toch wel hebben uitgehaald tijdens hun leven, dat ze tot de eeuwige straf werden veroordeeld. Was het hun weigerachtigheid om hun leven aan de Heiland over te geven, hun ongeloof in de boodschap van het evangelie? “Eeuwige” straf, het is nogal wat! Ook vragen we ons af, wat de niet-gestraften hebben gedaan dat ze het eeuwige leven mochten ontvangen. Hadden zij hun hoop gevestigd op de Here Jezus alleen en was het hun geloof, dat hen maakte tot rechtvaardigen?

We raadplegen het Woord, om op deze vragen antwoord te krijgen.

Dan komen er toch wel vragen bij ons op. En nog wel vragen, die niet zomaar te beantwoorden zijn.

Ooit hoorde ik een prediker, die beweerde, dat er buiten het werk van de Here Jezus om nog wel een tweede weg was om behouden te worden. Hij verwees toen naar deze gelijkenis en vroeg mij toen, of die schapen het eeuwige leven ontvingen om de werken, die zij hadden verricht, of uit genade door het geloof in Christus.

Een tweede weg?

En het geeft natuurlijk wel te denken, dat de schapen van de bokken werden gescheiden niet omdat zij Jezus Christus hadden aanvaard als hun Verlosser, maar uitsluitend op grond van verrichte werken. Alles hangt alleen maar af van wat de schapen en bokken hadden gedaan of niet gedaan. We vinden geen enkel woord, dat verband houdt met geloof of ongelooft!

De schapen worden geplaatst aan de rechterhand van God en gaan de heerlijkheid van de hemel in, omdat ze naakten hadden gekleed, dorstigen water hadden gegeven, zieken en gevangenen bezocht. En omdat de bokken wat dat betreft in gebreke bleven, krijgen zij een plaats aan Gods linkerhand en ontvangen ze eeuwige straf.

De uitspraak van de Meester:

”Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre je dit aan één van mijn minste broeders gedaan hebt, heb je het Mij gedaan”

geeft ons te denken.

Is het zo, dat mensen, ja hele volken behouden worden op gronden, die vreemd zijn aan het evangelie, zoals wij dat hebben mogen vernemen Wij weten immers zeer wel, *dat de mens, die niet werkt, maar zijn geloof richt op Hem, die de goddelozen rechtvaardigt*, behouden zal worden. (Romeinen 4:5)

Wie heeft het antwoord?

Wat zijn er al pogingen gedaan om deze gelijkenis in overeenstemming te brengen met het evangelie van genade alleen.

We gaan niet proberen om een sluitend antwoord te geven, maar willen toch wel wat aantekeningen maken en dat vooral omdat Matteüs 25:46 het sleutelwoord is, dat wordt gebruikt bij de verdediging van de leer, dat God het overgrote deel van de mensheid diep ongelukkig maakt in de hel en daar einde-loos mee doorgaat.

Graag willen we geloven, dat het eeuwige leven net zo lang duurt als de eeuwige straf, zoals we daarvan lezen in vers 46. Maar we zullen het er over eens zijn, dat het eeuwige leven hier geschonken wordt op gronden die totaal verschillen van het evangelie van genade. Hier is sprake van vergelding voor gedane werken en zo geloven wij toch niet gered te worden. Zou God om de weigering van een glas water aan een dorstige – hoe verkeerd dat ook is – zonder ophouden mensen onderwerpen aan martelingen in de hel?

Zouden we de blijde boodschap niet verminken, als we de gelovigen zouden leren, dat ze zich moeten toeleggen op een leven van liefdadigheid op grond waarvan er óf een hemelse beloning óf een nooit eindigende helse kwelling zal volgen?

Ik hoop, dat we een dergelijke verdraaiing van het evangelie krachtig van de hand zullen wijzen. Dit overwegende moeten we toch heel voorzichtig zijn met ons redeneren en concluderen zeker als we ons bezighouden met het eeuwig lot van de verloren mens. Wat is trouwens dat oordeel over de volken in dit hoofdstuk? Is dat het laatste oordeel voor de grote witte troon? Zijn dan die volken uit de dood opgestaan na het Vrederijk van duizend jaren (Openbaring 20)?

Er zijn nogal wat uitleggers van de Bijbel, die menen, dat hier een oordeel plaatsvindt aan het begin van het Vrederijk, waarin Christus zal regeren op de troon van David. Het is die Koning, die hier oordeelt over de dan levende volken en het gaat om het beerven van het Koninkrijk (vers 34) óf het buiten gesloten worden en verwezen worden naar het eeuwige vuur (vers 46) Hoe het ook zij, het geeft wel aan, dat we zeer op onze hoede moeten zijn, om aan dit bijbelgedeelte het blijvend lot van verloren mensen af te lezen.

In de prediking is de grond voor **straf** het afwijzen van het volbrachte werk van de Here Jezus en niet het gebrek aan naastenliefde, hoe belangrijk dat ook is. Mogen we nu de eeuwige straf voor het niet

kleden van een naakte en het niet bezoeken van een zieke toepassen op mensen, die in dit leven niet tot het geloof in Christus kwamen?

In onze prediking is de grond voor het **behouden worden** het geloof in het volbrachte werk van de Here Jezus en niet ons bewijzen van naastenliefde. Mogen we de grond van ons behoud vinden in deze gelijkenis?

Worden mensen gered als beloning voor het verrichten van goede werken, of is er redding op grond van geloof zonder werken van de wet, zoals de apostel Paulus in zijn brieven onderwijst?. Er rijzen vragen, maar dat mag ons er niet toe brengen af te wijken van de boodschap van genade alleen.

Vanwege de explosieve groei van de wereldbevolking zijn er nu meer niet-christenen dan ooit tevoren. En worden al die miljoenen mensen straks door God verwezen naar de hel? Hoe komt het toch, dat er in de gemeente van Christus in het algemeen zo weinig wordt nagedacht over de beantwoording van deze uiterst belangrijke vraag?

Zijn we dan zo onbewogen, zo meegevoerd met het denken van deze wereld, dat het eigenlijk onze interesse nauwelijks heeft?

HOOFDSTUK 23

IS ER WEL DUIDELIJK GEWAARSCHUWD?

God zei tot de eerste mens:

“Van alle bomen in de hof zult gij eten, maar van de boom van kennis van goed en kwaad, daarvan zult gij niet eten, want op de dag, dat gij daarvan eet, zult gij voorzeker sterven.”
(Genesis 2:16-17)

Als het loon van de zonde een “eeuwige” pijniging zou zijn, zou God dan niet van meet af aan, direct aan het begin van de Bijbel hiervoor gewaarschuwd hebben? Er wordt bedreigd met de dood. Maar God omschreef die dood niet als een voortbestaan in een hels vuur van zwavel, waaraan de dood geen einde zou kunnen maken.

Als Kaïn zijn broer heeft doodgeslagen en God hem daarover aanspreekt, zou je toch verwachten, dat Hij hem over de “eeuwige” hel zou hebben gesproken. Hij deed dat niet. Ook Abraham, Izaak en Jacob werden daarover niet ingelicht, terwijl de Here toch met deze mannen zijn verbond oprichtte. Hoe moet je dat nu verklaren?

Mozes, de vriend van God

Als de hel, zoals we die vanuit de traditie kennen, werkelijkheid was, waarom wordt er in de tijd, waarin het Oude Testament geschreven werd, (dat is een periode van minstens 4000 jaar) nooit over gesproken?

Mozes, die met God sprak van aangezicht tot aangezicht, zoals een man spreekt met zijn vriend (Exodus 33:11), horen we er ook niet over. God gaf hem niet de opdracht het ter sprake te brengen bij de 10 geboden en niet bij de verboden. Meer dan 600 wetten en geboden heeft hij bekendgemaakt met de waarschuwingen daaraan verbonden, maar geen woord over de folteringen in de hel, die nooit zouden ophouden.

Het moet ons toch te denken geven, als we in Deuteronomium 29 in 68 verzen lezen van zegen en vloek maar ook dan geen woord over vervloeking en verwerping in “eeuwige” ellende.

En de profeten?

Wisten David en de profeten er dan niet van? Ezechiël zou gezegd moeten hebben: “De ziel, die zondigt, zal branden zonder ophouden.” In plaats daarvan zei hij:

“De ziel, die zondigt zal sterven.” (18:4)

Dat maakt nogal een verschil.

Maar schreven zij dan niet van wormen, die niet sterven en van vuur, dat niet uit te blussen is? Ja, dat deden ze en in een later hoofdstuk komen we daar op terug. We citeren hier ds. Jan Bonda:

“Het boek Jesaja heeft een beklemmend slot. Al wat leeft komt naar Jeruzalem om zich neer te buigen voor God. Dat is feestelijk! Maar buiten de stad is iets verschrikkelijks. Daar ziet men de lijken van de afvalligen; hun worm sterft niet en hun vuur wordt niet geblust - afgrijzen voor al wat leeft. (Jesaja 66:24) Dit afgrijzen roept een vraag op: Wil God dat dit zo blijft? Onbegraven lijken maken een plaats onrein. In Ezechiël 39:11-16 is heel het volk bezig Gog en zijn menigte te begraven om het land te reinigen “en dat zal hun tot roem strekken op de dag, dat God zich verheerlijkt”. Daarom: Wat wil God? Deze plaats van afgrijzen is niet de vervulling van zijn beloften aan Jeruzalem (Jesaja 11: 9 / 25:8). In Jeremia 31:40 wordt aangekondigd, dat het gehele lijkendal met de as en al de velden tot aan de Kidron ....de Here heilig zal zijn – dus geen onreinheid meer; er zal niet meer vernield en verwoest worden in eeuwigheid! Voor een knagende worm en een vuur, dat blijft branden is daar geen plaats meer.”
(“Het heil van de velen” pag. 29)

Het Oude Testament spreekt van zoveel betrekkelijk weinig belangrijke zaken, maar met geen woord over wat toch het eerst en voortdurend ter sprake zou moeten komen: **de hel**. Tenminste, als het waar was, wat ons in traditie over de hel is geleerd. Nergens een waarschuwing of dreiging voor een straf van God, die geen einde kent. Het is toch niet in te denken, dat de Here vierduizend jaar miljoenen mensen op aarde heeft gezet, die Hij dan in de hel doet belanden zonder een woord van waarschuwing. Iemand schreef:

“Het leven zou een pad zijn bezaaid met bloemen, maar met verborgen valkuilen, waarin je zou wegvallen in een “eeuwig” vuur en God zou daarvoor nooit hebben gewaar-schuwd hebben.”

De verklaring!

Het ontbreken van dreigingen met eindeloze straffen van God in het Oude Testament (overigens ook in het Nieuwe) kan alleen verklaard worden, als we de traditionele ideeën over de hel los laten en gaan geloven, dat de Here niet altijd door blijft twisten en niet eeuwig de toorn behoudt. (Psalm 103:9)

HOOFDSTUK 24

DAT WAS TOCH WEL EEN PROBLEEM

Toen ik tot het geloof in Jezus Christus kwam, was het voor mij in de eerste jaren een enorme blijdschap te weten, dat ik niet naar de hel zou worden verwezen na mijn dood, maar dat ik in de hemel zou komen. Ik hoorde erbij; bij die wel kleine, maar zeer bevoorrechte groep van mensen, die verlost waren. Ik had een nogal sterke drang om te evangeliseren en was daar actief in langs de deuren en op de straten. Mensen moesten worden gered van de verschrikkingen van de hel. Maar zo langzamerhand kreeg ik te maken met toen onoplosbare problemen.

“Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven”.

Dat eeuwige leven kende ik. Maar ik wist ook dat de Heer gezegd had, dat de toorn van God zou blijven op de mens, die de Zoon ongehoorzaam was. En ik begreep, dat dat betekende, dat die toorn zou blijven op bijna de totale mensheid. En die toorn van God zou dan toch ook blijven op mensen die we kenden, waardeerden en vaak ook liefhadden.

Zo weinig “succesvol”

We spanden ons daarom nog meer in om mensen bekend te maken met het evangelie en hen binnen te brengen in het Koninkrijk van God, om hen als een brandhout uit het vuur te rukken. Maar het was

toch vaak ontmoedigend, dat al onze activiteiten zo weinig “succesvol” waren. De grond was hard en de tegenstand was groot, zeiden we dan.

Maar we vroegen ons steeds meer af, waarom God blijkbaar zo weinig deed om die tegenstand te breken. Hoe kon Hij zo toezien dat er zovelen dag in dag uit stierven in hun zonden: voor “eeuwig” verloren”?

Had God niet een hel geschapen, waar die miljarden dag en nacht zouden worden gepijnigd tot in alle eeuwigheid?

Had Hij al die mensen zelf geschapen en op de wereld een plaats gegeven, terwijl Hij wist dat hun einde zou zijn in het “eeuwige” vuur? En waren er onder die miljarden niet tallozen, die nooit de mogelijkheid hadden gehad zich te bekeren en tot geloof in Christus te komen?

Ik had een sterke belangstelling voor het boek Openbaring, waarin toch duidelijk wordt gezegd, hoe het de goddelozen zou vergaan; tenslotte wachtte hen de tweede dood, een poel van vuur en zwavel, waarin men “eeuwig” een onvoorstelbaar lijden zou ondergaan.

Zo liep ik rond met ernstige levensvragen, die ik probeerde te verdringen, maar die zich toch telkens weer aandienen en meer dan ooit om antwoord vroegen.

Tenslotte ben ik met al mijn vragen opnieuw het boek Openbaring gaan lezen.

DAT MOEILIJKE BIJBELBOEK OPENBARING

Het was Calvijn, de grote man van de Reformatie, die elk bijbelboek behalve Openbaring becommentarieerde. Dat zegt al veel.

Daartegenover staat, dat er in de laatste honderd jaar zeer vele commentaren op dat laatste bijbelboek zijn verschenen. Maar neem je kennis van die commentaren dan valt het op, dat het interpreteren van de symbolen, getallen en tijden een niet eenvoudige taak is.

Onreine geesten komen als kikkers uit de monden van draak, beest en valse profeet (16:13); een vrouw, die dronken van het bloed van de heiligen zit op een beest. En die vrouw blijkt dan ook nog een stad te zijn. (17:3-8)

Een Lam staande als geslacht op de troon (5:6) en geboomte van leven, waarvan de bladeren zijn tot genezing van de volken. (22:2)

En zo zijn er tal van voorbeelden te noemen.

Geen wonder, dat er weinig uitleggers van het boek tot dezelfde exegetische komen over de wondere visioenen, die Johannes voor ons mocht opschrijven.

Dat moet ons tot voorzichtigheid manen, als we aan de hand van dit boek conclusies trekken met betrekking tot het lot van de goddelozen.

Wenham, een theoloog, die zich vooral bezighield met de vragen over hemel en hel, schrijft: *Ik ben huiverig om een fundamenteel leerstuk te bouwen op passages vol symboliek.*

Nu is het niet zo, dat we ons op die manier willen afmaken van dit bijzondere bijbelboek. Ook in het boek Openbaring willen we nagaan, of er teksten in worden gevonden, die zouden tegenspreken, dat God door gerichten en oordelen heen alle mensen zal behouden.

Dit is niet het eenvoudigste hoofdstuk van onze studie. We hebben nu zeker een open Bijbel nodig om Gods bedoelingen met ons, mensen, te kennen. Het is de moeite waard, maar het vraagt onderzoek!

Het is van het allergrootste belang, dat we inzicht krijgen in de betekenis van de uitdrukking “*tot in alle eeuwicheden*”, die we op twaalf plaatsen in dit boek vinden.

We willen de volgende aantekeningen maken:

- Het valt ons op, dat ook hier het begrip “eeuwigheid” in het meervoud voorkomt. En al eerder merkten we op dat het meervoud van dat, wat oneindig lang duurt, niet mogelijk is.
- Als de lezer de Griekse grondtekst raadpleegt, dan zal blijken, dat de vertalers het Griekse “*eis tous aionas ton aionoon*” hebben vertaald met “*tot in alle eeuwicheden*”. De letterlijke vertaling is echter “*tot in de eeuwen der eeuwen*”. Wat is er gebeurd? Het dubbele meervoud van aionen

is weggefallen, en het woord “alle” werd toegevoegd.

- Maar wat wordt er dan bedoeld met “*de eeuwen der eeuwen*”?

Dat geeft niet een eindeloze opeenvolging van eeuwen aan, maar het is een aanduiding van de eeuwen, die in heerlijkheid ver uitstijgen boven de eeuwen, die eraan voorafgingen. Zoals het Lied der liederen boven alle liederen uitmunt, zoals het Heilige der heiligen de heiligste plaats van alle plaatsen was, zo moeten we ook verstaan de uitdrukking “eeuwen der eeuwen”. Die eeuwen zullen in heerlijkheid ver uitgaan boven de eeuw, die wij nu beleven en de eeuwen, die aan de onze voorafgingen, maar ze duiden beslist niet eeuwichheden aan, waaraan geen einde komt. We behandelden al eerder de “**voleinding** der eeuwen”.

- Die eeuwen der eeuwen hebben betrekking op de tijd, die begint met de regering van Christus samen met alle heiligen en eindigt als God zal zijn alles in allen. (1 Korinte 15:28) Het is de tijd, waar de profeten zo naar hebben uitgezien. Het is het onderwerp van zeer veel profetieën in het Oude Testament, die niet spreken van een hemels leven, maar van leven in heerlijkheid op deze aarde onder Hem, die zitten zal op de troon van David.

HOOFDSTUK 25

DE GOD, DIE LEEFT TOT IN DE EEUWEN DER EEUWEN

In Openbaring 1:6 lezen we van Christus:

“Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in de eeuwen der eeuwen”.

En in vers 18 zegt de Heiland zelf:

“en zie, Ik ben levend tot in de eeuwen der eeuwen”,

In 4:9 en 10:6 en 15:8 wordt van de Almachtige gesproken als van Hem, die tot in de eeuwen der eeuwen leeft; terwijl 5:13 en 7:12 ons zeggen dat aan Hem, die op de troon gezeten is en het Lam lof wordt toegebracht tot in de eeuwen der eeuwen.

Je kunt nu zo redeneren: als God leeft *tot in de eeuwen der eeuwen*, dan moet dat toch betekenen, dat daaraan geen einde komen zal. En als er dan in datzelfde boek gezegd wordt, dat er gepijnigd zal worden *tot in de eeuwen der eeuwen*, dan kan dat toch niet anders betekenen dan dat er tot in het oneindige gemarteld zal worden.

Het wordt echter wat meer ingewikkeld, als we hoofdstuk 11:15 erbij betrekken. We lezen daar van de Messias, dat Hij zal heersen *tot in de eeuwen der eeuwen*. De conclusie is dan gauw getrokken:

Hij zal Koning zijn en aan zijn koningschap komt nooit een einde.

Maar... dat blijkt niet overeen te komen met wat we lezen in de Korinthebrief. We vinden daar in 15:25

“Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft”.

Conclusie: aan dat heersen *tot in de eeuwen der eeuwen* komt een einde.

Maar hoe zit het dan met die pijniging, die immers ook duren zal *tot in de eeuwen der eeuwen*? Daar-aan zou dan ook een einde komen.

Wat zullen we van deze dingen zeggen?

Leggen we de strafmaat van de pijniging (Openbaring 14:11) naast het woord, dat spreekt van God, die leeft, dan concluderen we een pijn, die nooit ophoudt. Leggen we evenwel die strafmaat naast de tekst, die spreekt van het koningschap van Christus, dan komen we tot een totaal andere conclusie: dat koningschap eindigt ooit en zo ook de straf.

Wat is hier nu mee aangetoond?

Dat we zeer op onze hoede moeten zijn, als we redeneren en concluderen aan de hand van woorden uit het boek Openbaring. Ik herinner aan Wenham, die zei huiverig te zijn om een fundamenteel leerstuk te bouwen op passages vol symboliek.

Laten we ons er ook van bewust zijn dat we ons in onze studies niet bezig houden met het vraagstuk van de predikende vrouw of de toestand van de gelovigen tussen dood en opstanding (hoe belangrijk dat ook mag zijn), maar wat ons bezighoudt heeft grote gevolgen voor ons geloofsleven en zeker voor het pastoraat.

Wat antwoorden we, als ons na het overlijden van een ongelovig familielid de vraag wordt gesteld, waar de overledene zich nu bevindt en of er aan de straf in de hel ook een einde komt?

Beseffen we wel, wat mensen te verwerken krijgen, als ze te horen krijgen dat alle hoop vervlogen is en dat de overledene nooit, nooit meer de vlammenzee van de hel zal mogen verlaten?

Nooit aflatende foltering, altijd doorgaand knersen van de tanden!!

Hebben we het Woord van God over dit gigantische probleem wel goed verstaan?

Nog een paar opmerkingen

“...Hem aanbidden, die leeft tot in de eeuwen der eeuwen”. (Openbaring 9:10)

Zo zijn er nog een aantal woorden in dit bijbelboek, die ons zeggen, dat God leeft tot in de eeuwen der eeuwen.

Wat deze woorden betreft kan worden gezegd dat, als alleen in deze gevallen deze uitdrukking werd

gebruikt, er weinig bezwaar zou bestaan om daaronder te verstaan “voor altijd”.

Maar omdat deze teksten aanhalingen zijn uit het Oude Testament en bijvoorbeeld Openbaring 15:2-7 meer dan een dozijn oudtestamentische uitdrukkingen bevat, moet erkend worden, dat de invloed van het Hebreeuwse denken zeer groot is. Het Oude Testament refereert niet of sporadisch aan eeuwigheid in de zin van oneindige duur. Daarom kan moeilijk worden aangenomen dat Johannes, die zo veelvuldig in dit gedeelte oudtestamentische teksten citeert, daaraan wel zal hebben gedacht.

God, die leeft tot in de eeuwen der eeuwen

Als de Schrift spreekt van het einde en de voleinding van de eeuwen (Matteüs 28:20; Hebreeën 9:26), kan de vraag bij ons opkomen, waarop de bovenstaande uitdrukking dan doelt. Wil die de gelovigen, die door de zware tijden, waarvan Openbaring spreekt, heen moeten bemoedigen? “Ik ben de Levende en Ik draag je door de ellende van de verdrukking heen naar die eeuwen der eeuwen, waarop je hoop is gericht en waarin de hele schepping van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid zal worden bevrijd.” (Romeinen 8:21)

Bovendien was er een “tijd” vóór de eeuwen (1 Korinte 2:7 “*pro toon aioon*”).

Was die God, die leeft *tot in de eeuwen der eeuwen*, er toen niet? Een absurde vraag, Hij is immers de God, die de eeuwen door zijn Woord tot stand

gebracht heeft? Je kunt dat lezen in Hebrëeën 11:3. (“aionen” is in de NBG’51 incorrect vertaald door “wereld”). En omdat Hij er was voor de eeuwen zal Hij er ook zijn als de eeuwen voorbij zijn gegaan. Het einde van 1 Korinte 15:24 is dan gekomen. God zal dan alles zijn in allen zegt vers 28.

Ook moet erop worden gewezen, dat er in de eeuwen der eeuwen nog dag en nacht zal zijn. (Openbaring 14:11) Dat geeft toch ook te denken. We komen daar nog op terug.

HOOFDSTUK 26

MAMA, IS OPA NAAR DE HEL?

“Mama, Johnny zegt, dat opa een zondaar was en dat hij de Here Jezus niet heeft aangenomen als zijn Verlosser. En hij heeft ook gezegd, dat opa nu in de hel is en dat daar een vuur brandt en dat hij daar altijd in dat vuur pijn moet lijden. Mama, is dat waar?”

Een meer aangrijpende vraag kan een kind, dat zoveel van opa hield, niet stellen. Zijn opa, die met hem ging hengelen en zijn kapotte fiets repareerde. Opa, die zoveel van papa en mama hield.

Ik vond dit verhaaltje op Internet, maar het is uit het leven gegrepen, dat weet iedereen die met de traditionele leer van de hel is opgevoed.

De moeder uit dit voorbeeld zal een antwoord moeten geven. En meestal zal een ouder, die zich voor die vraag ziet gesteld, voor dat antwoord aangewezene zijn op de leer zoals die gevonden wordt in de meeste geloofsbelijdenissen.

Die belijdenissen zeggen in het algemeen, dat de mens, die tijdens zijn leven hier op aarde Jezus Christus niet heeft aangenomen in de hel wordt geworpen en daar nooit meer aan ontkomen zal.

Maar... is dat wel zo?

Om de leer van die “eeuwige” hellefolteringen bijbels te onderbouwen, moet onder andere de volgende bijbeltekst dienen:

“En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwichheden en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest en zijn beeld aanbidden en al wie het merkteken van zijn naam ontvangt”. (Openbaring 14:11)

Het is een vreselijk gebeuren, maar de vraag moet worden gesteld, over wie hier toch wel gesproken wordt. Zijn dat zonder meer al de miljarden, die buiten Christus stierven, vaak zonder van de Heiland der wereld te hebben gehoord?

Als de bijbellezer er ooit op moet worden gewezen het Woord in de context te lezen, dan is het wel bij het lezen van dit bijbelwoord.

Geldt dit woord de opa uit het bovenstaande verhaal?

Wie zullen deel hebben aan die pijniging?

Het zijn zij, die in de eindtijd de antichrist, dat beest, zullen aanbidden en zij doen dat in openlijke vijandschap tegen God, terwijl zij weten, dat God er is en dat Hij leeft! Immers in die dagen houdt God zich niet meer verborgen. Er zijn dan zoveel manifestaties van zijn macht en majesteit, dat niemand nog het idee zal hebben, dat Hij niet zou bestaan.

Elk mens zal dan weten, dat God leeft en dat Hij op het punt staat om vanuit de hemel neer te dalen om de macht van dat beest over te nemen. Maar in die dagen zullen mensen alles op alles zetten om God buiten de deur te houden.

En over die mensen gaat het in 14:11 en als we dat uit het oog verliezen, komen we terecht in een verwarring, die al zoveel mensen tot gedachten van wanhoop heeft gebracht.

Het zijn de ultieme zondaars in de tijd van de antichrist, die samen met het goddeloze Babylon (19:3), de duivel, het beest en de valse profeet gepijnigd zullen worden tot in de eeuwen der eeuwen. (20:10) Inderdaad het is een vreselijk gebeuren, maar deze oordelen mogen niet zo gelezen worden als zouden de miljarden, die buiten deze categorieën vallen, daaronder zijn begrepen.

Vergeleken met de grote massa van ongelovigen is de groep van mensen over wie hier gesproken wordt klein. Het zullen er weliswaar miljoenen zijn, maar toch weinigen in vergelijking met de miljarden, die ooit leefden en als ongelovigen stierven.

En hoe merkwaardig!!

Ja, hoe merkwaardig, dat deze woorden vaak worden gebruikt om aan te tonen dat allen, die buiten Christus sterven, eindeloos zullen worden gepijnigd. Het is dus niet alleen zo, dat deze woorden niet spreken van hellestraf, die nooit ophoudt, maar bovendien wordt hier melding gemaakt van inderdaad ultieme zondaars in de tijd, die onmiddellijk vooraf-

gaat aan de wederkomst van Christus. We mogen niet alle zondaren over één kam scheren. Dat doet de Schrift ook niet. Het is aan te bevelen Romeinen 1 en 2 daarover te onderzoeken. God smijt niet de hele ongelovige mensheid weg in een ellende, die voor de meest schuldigen is weggelegd.

Hij oordeelt naar de werken en zijn oordeel kent vele en weinige slagen, die beide uiteraard ook tot een einde komen.

De strafmaat is gegeven

“En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden, en zij hebben geen rust dag en nacht.” (Openbaring 14:11)

Het moet ons opvallen, dat er gesproken wordt van *dag en nacht* in die *eeuwen der eeuwen*.

De vraag doet zich voor, over welke tijd hier dan wordt gesproken. Het laat toch overduidelijk zien, dat hier gesproken wordt over een tijd, waarin dag en nacht elkaar afwisselen.

Kan dat gezegd worden van een bestraffing, die geen einde kent? We weten niet, hoe lang die straf-tijd zal duren, maar in ieder geval niet langer dan dat de zon er zijn zal om 's morgens de dag te doen aanbreken en 's avonds de nacht.

Er mag toch niet aan getwijfeld worden, dat we aan de uitdrukking *“tot in de eeuwen der eeuwen”* in het boek Openbaring niet de conclusie mogen verbinden, dat er aan de straf van God geen einde komt.

Integendeel, je zou kunnen zeggen: de strafmaat staat erbij; zolang er dag en nacht is in die eeuwen der eeuwen.

Stellen we ons voor, dat de rook van de pijniging zal blijven opstijgen (14:11), nadat het einde daar is en God zal zijn alles in allen. Gelukkig kunnen we een dergelijke bizarre gedachte niet vinden in Gods Woord.

De bijbelwoorden, die handelen over de straffen van hen, die zich tot het uiterste verzetten tegen Gods Zoon zijn ernstig en wekken vrees. En we hebben geen enkele behoefte de goddeloosheid en de straffen, die daarop volgen minder zwaar op te nemen. Maar aan de behandelde woorden te ontlene de eindeloosheid van de eeuwige straf, zou betekenen, dat we aan de woorden van dit boek van God zouden toevoegen en dat wordt ons zeer sterk ontraden. (Openbaring 22:18)

HOOFDSTUK 27

TWEE KEER STERVEN EN DAN?

We moeten ons nu nog bezighouden met de tweede dood, een onderwerp, waarover de Meester nooit sprak, toen Hij bij ons op aarde was en waarover de apostelen in hun brieven niet schreven. We lezen in Openbaring 20:15

“En zo iemand niet gevonden werd geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in de poel van vuur.”

In visioenen zag Johannes de ingrijpende gebeurtenissen, zoals die zich zullen afspelen in de zg. eindtijd. Hij ziet satan gebonden, waarna er een periode van duizend jaar van vrede aanbreekt. Na die duizend jaren ziet hij in visioen de grote witte troon en de doden, klein en groot daarvoor staan. Zij worden geoordeeld naar hun werken en allen, die niet in het boek van het leven staan, worden in die vuurpoel geworpen.

Vers 14 zegt:

“En de dood en het dodenrijk werden in de poel van vuur geworpen, dat is de tweede dood.”

En omdat er hier gesproken wordt in visioenen, is er heel veel gespeculeerd over de vraag, wat toch die tweede dood wel zijn mag.

Ik noem hier de drie meest voorkomende verklaringen:

- Het is de hel, waarin alle ongelovigen zonder ophouden gefolterd worden.
- In die tweede dood komt er een einde aan het bestaan van de ongelovigen.
- Die dood is de laatste vijand, die teniet zal worden gedaan en is dus voorbijgaand.

De pijniging en God, die niet van ophouden weet

De eerste verklaring is de meest gangbare, maar onderzoek wijst uit, dat alleen satan, het beest en de valse profeet in die tweede dood gepijnigd zullen worden tot in de eeuwen der eeuwen. (20:10) We hebben al veel aandacht gegeven aan de teksten, die spreken van pijniging van mensen en over de duur daarvan, maar in ieder geval is daar in de tweede dood geen sprake van. Ook is het niet naar het Woord om de tweede dood gelijk te stellen aan de hel, maar daarover handelen we in een later hoofdstuk.

De vernietiging

De tweede verklaring wordt ons aangereikt door de leer van de vernietiging. God gaat aan het bestaan van de goddelozen in de tweede dood een definitief einde maken. Er wordt wel gesproken in de Bijbel van pijniging en van knersen van de tanden, maar dat zal een einde kennen, als die gepijnigden in de poel van vuur hun einde vinden. God zou dus tot in de eeuwen der eeuwen mensen martelen tot ze aan het einde van die eeuwen aan die martelingen zullen bezwijken in de tweede dood .

Direct wordt dan de vraag gesteld: **Is er dan sprake van letterlijk doodmartelen?** Maakt God zo een einde aan mensen, die Hij ooit tot leven riep?

In mijn opleiding tot onderwijzer werden we ook onderwezen in de zg. straftheorieën. Voorop stond, dat een straf, die niet de bedoeling had de gestrafte tot verbetering van gedrag te brengen eigenlijk geen straf mocht heten.

Kwellen tot de dood erop volgt!!

Gaat God straks de massa van de mensheid “ruimen”, zoals vee wordt geruimd bij een mkz-crisis en laat Hij dat dan voorafgaan door kwellingen, die voortduren tot in de eeuwen der eeuwen. Ik voel verontwaardiging bij mij opkomen als ik dat bedenken. Ik kan de gedachte niet verdragen, dat onze God, die liefde is, tot zo iets in staat zou zijn. En hoe ge-

lukkig mogen we ons prijzen, dat we daarvan niets in Gods woord vinden.

Bovendien zou de satan triomfantelijk kunnen antwoorden op de vraag, die we vinden in 1 Korinthe 15:55.

“Dood, waar is je overwinning?”

Je moet er toch niet aan denken!

De laatste vijand

Het is de apostel Paulus, die in de eerste brief aan Korinte ons laat weten, dat er niet alleen een laatste vijand is, namelijk de dood, maar ook dat die vijand zal worden teniet gedaan (vers26).

Die woorden van de apostel kunnen je een enorme vreugde geven, maar het kan ook zijn, dat je je afvraagt, of daarmee ook de tweede dood wordt bedoeld.

Om de traditionele leer van de “eeuwige” martelingen in de hel vast te houden, komt men tot de redenering, dat Paulus bedoelt te zeggen, dat er een tijd komt, waarin er niemand meer sterven zal en de gelovigen, die gestorven zijn, zullen opstaan om nooit meer dood te gaan.

Die tweede dood, waar de grote massa van de mensheid wordt gemarteld, zou er echter altijd zijn.

“De laatste vijand, die teniet gedaan wordt, is de dood.”

Is het in te denken, dat dit zo duidelijke woord eenmaal vervuld zal zijn, terwijl er in de poel van vuur (dat is de tweede dood) onvoorstelbaar veel mensen in vlammen onbeschrijfelijk en eindeloos lijden? Zou dan gezegd kunnen worden, dat de dood ontroond is?

HOOFDSTUK 28

NOG WAT OPMERKINGEN OVER DE HEL

- We moeten er ons goed van bewust zijn, dat er een niet te meten verschil is tussen het meest zware lijden, dat mensen hier op aarde treft en het gepijnigd worden in de “hel”. Als we ons enigszins kunnen indenken, wat nooit eindigend betekent, dan beseffen we, dat iedere verlorene meer zou lijden dan alle lijden van alle mensen, die ooit op aarde hebben geleefd samen!
- Geen troost, geen momenten van wat minder pijn, niet even wegdommelen in de slaap, niet de gedachte: *er komt eenmaal een einde aan de ellende, al is het maar door de dood*. Miljoenen hebben pijnen geleden uren, dagen, jaren gedurende hun leven op aarde. En dan na hun sterven zullen ze een lijden ondergaan veel vreselijker dan al het lijden van het hele menserras van Adam af samen. Dat is zo afgrijselijk, dat het voor ons niet te bevatten is. We weten, dat er mensen gemarteld zijn en gemarteld worden. Ik las, dat de meest wrede folteraars hun slachtoffer niet langer dan twee of drie uur konden martelen zonder daarvan zelf onpasselijk te worden. En wij zouden moeten geloven, dat onze God met pijnigen eindeloze eeuwen lang doorgaat.

- De Here Jezus leerde ons, dat we zeven maal zeventig maal zouden vergeven, onze vijanden lief te hebben en te zegenen hen, die ons vervloeken. Die Heiland, die zijn leven gaf, verlangende alle mensen te redden, zou niet bereid zijn hen te vergeven, die tijdens hun zo korte leven op aarde Hem niet hebben aangenomen als Verlosser. Mensen, die het evangelie nooit hoorden, of zeer vertekend, zouden door God nooit aflatend worden gemarteld. Leert de Bijbel ons in zo'n God te geloven? Het moge zijn, dat dit alles teveel benaderd is vanuit de emotie, maar ik las het volgende:

“Waarom zou God ons menselijke gevoelens geven, als het de bedoeling is, dat we die uitshakelen? Mozes en Paulus roepen: wij willen liever zelf verloren gaan, als ons volk maar gered wordt! – dan is dat een menselijk gevoel, maar er zit toch ook iets moois in deze gevoeligheid: dat meeleven hebben ze tenslotte van God zelf afgekeken!” (Okke Jager in “Een tijd van twijfel”)

- Hoe kunnen we God, de Vader van onze Here Jezus aan de wereld voorstellen als de God van liefde, die desondanks met miljarden mensen omgaat na hun dood, zoals de leer van de traditie ons voorhoudt? Durven we in ons evangelisatiewerk die hel ter sprake te brengen en ongelo- vigen daarmee te dreigen?

- In het Oude Testament wordt nergens de hel genoemd, als een plaats, waar de goddelozen na hun dood zullen terechtkomen en waar ze dan “eeuwig” en onbeschrijfelijk zullen lijden. De vromen en de goddelozen gaan naar het dodenrijk (in het Hebreeuws: de sheool). Daar gingen ook de rijke man en de arme Lazarus naartoe, toen ze gestorven waren. (Lucas 16 :23) En omdat de Schriften de hel van de christelijke traditie niet kennen, geloven ook de meest vrome Joden niet in die plaats van altijd voortdurende verschrikking. Dat mag ons wel wat zeggen.
- De Here Jezus kwam niet om de wet en de profeten te herroepen, maar om die te vervullen. Die wet en die profeten spreken van een “eeuwige” straf met altijd weer een “totdat”. Kwam de Heiland nu dat “totdat” herroepen? Kwam Hij dan niet een vreugdeboodschap brengen? De grootste onheilsprofeet, die het Oude Testament kent, wist altijd nog te spreken van hoop en heil na de straf. Zou Jezus dan die deur van de hoop met de boodschap van de hel/gehenna definitief dichtgooien? Maar daartoe was Hij toch niet gekomen?
- We geloven in de hel, zoals de Bijbel daarvan spreekt, maar niet in de hel van de menselijke traditie. Als God straft gaat Hij daar niet tot in het oneindige mee door. Wat dat betreft is het niet relevant, of we die hel nu kennen als dat dal bij Jeruzalem of als een plaats waar dan ook. God

heeft met de straf een bedoeling. Hij straft, opdat het eenmaal waar worden zal, dat alle knie zich zal buigen en alle tong zal belijden: Jezus Christus is Heer, tot eer van God, de Vader (Filippenzen 2:10, 11)

- Het zal bij de studie van de Schriften opvallen, dat de Here Jezus over het afhakken van handen en het uitrukken van ogen sprak, als Hij waarschuwde voor de hel. (Matteüs 5:29, 30) En in vers 22 lezen we, dat je al vervalt aan het vuur van de hel, als je tot je naaste zou zeggen, dat hij een dwaas is. Het is gelukkig, dat er zeer weinige predikers zullen zijn, die deze woorden durven toe te passen op de gemeente, die zalig wordt door genade alleen. Eén conclusie mag in ieder geval worden getrokken: hier is sprake van een hel, waarvan je niet wordt gered door geloof in Christus, maar door prestaties, die een mens zelf zou kunnen opbrengen. Wij weten, dat zelfs de meest goede mens niet gered wordt door de werken, hoe hij ook mag worstelen en zich inspannen. Christus heeft zich met deze woorden gericht tot de Joden in de tijd voor zijn dood en opstanding.
- Als we dat alles zo overdenken, begrijpen we, dat de hel, dat dal bij Jeruzalem, het gehenna, waarover de Here sprak een plaats van straf is, waar maar betrekkelijk weinig mensen terecht komen tot aan de dag van de opstanding. De hel

van de traditie evenwel is een plaats van onvoorstelbare ellende, die nooit zal eindigen en waar het gros van de mensheid zal terecht komen.

- Omdat God liefde is, is er niet een tegenstelling tussen zijn liefde en rechtvaardigheid. De redenering "*God is liefde, maar Hij is ook rechtvaardig*" wekt de indruk dat die tegenstelling er is. Maar Hij is rechtvaardig in zijn liefde. Ook als Hij toorn doet Hij dat in liefde.
- Een bekend bijbelleraar schreef, dat juist mensen, die nooit echt hebben nagedacht over hemel en hel, gemakkelijk gaan geloven, dat God alle mensen gaat behouden. Toen ik dat las, vroeg ik me af, of niet veeleer die mensen, die wél hebben nagedacht over de nooit eindigende folteringen in de hel en die over dit enorme probleem de Bijbel hebben onderzocht, zullen geloven in de redding van alle mensen. Onnadenkenden hebben immers geen moeilijkheden met dat, waarover ze nooit nadachten. Zij worden niet beroerd bij die gedachte aan de "nooit eindigende" pijnigingen in de hel van miljarden verlorenen.

In het boekje “Hemel of hel”, waaruit we al eerder citeerden, lezen we van ds.J.Hoek:

“Kan dit korte leven tussen wieg en graf werkelijk beslissend zijn voor de nimmer eindigende eeuwigheid? De tegenstelling tussen hemel en hel is zo absoluut en definitief. Is het niet onbarmhartig zo’n definitief onderscheid te baseren op het ene korte leven, dat een mens hier op aarde leidt? Je kunt het nooit meer overdoen, je kunt het nooit meer goedmaken. Het wordt onrechtvaardig, zelfs sadistisch en wreed geacht, wanneer mensen op grond van dit ene leven eeuwig verloren zouden zijn.”

Ds. Hoek probeert dit enorme probleem op te lossen door de mens terug te werpen op zijn eigen keuzevrijheid. We komen daar nog op terug.

HOOFDSTUK 29

MAAR ER ZIJN TOCH OOK UITZONDERINGEN?

Jesaja profeteert over de toekomst met de volgende woorden:

*Hij zal op deze berg de sluier vernietigen, die **alle natiën** omsluiert en de bedekking, waarmee **alle volken** bedekt zijn. Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen en de Here **HERE** zal de tranen van **alle aangezichten** afwissen.”*

(Jesaja 25:7,8)

Een prachtig bijbelwoord! En toch... als je dan doorleest in vers 10, dan is het alsof toch niet alle volken aan die heerlijkheid van de toekomst deel zullen hebben. God zegt daar dat Hij Moab op zijn plaats zal neerstampen, zoals stro wordt neergestampt in het water van een mestkuil.

Op het eerste gezicht ben je geneigd te denken, dat Jesaja eerst wat overdreef, toen hij profeteerde dat alle volken van de dood zouden worden bevrijd.

Nee, toch niet alle volken; Moab hoort daar niet bij.

Moab en alle volken

Maar is dat ook zo? Heeft Jesaja het te mooi voorgesteld en moest hij daar dan in vers 10 op terugkomen?

Natuurlijk niet. Als we enigszins in de geschriften van de profeten thuis zijn, dan weten we, dat ze vaak het ene ogenblik spreken over vrede en heerlijkheid op de nieuwe aarde en het volgende ogenblik over oordeel, waarna ze soms in één adem door profeteren met woorden van genade en heil. Een duidelijk voorbeeld vinden we in het boekje Hosea, waarin woorden van toorn en troost elkaar hoofdstuk na hoofdstuk afwisselen.

En dat is ook het geval in Jesaja 25. Het is niet zo, dat de profeet ons wil zeggen dat Moab de uitzondering is: een volk, dat nooit zal meemaken, dat de bedekking, die over dat volk ligt, zal worden weggenomen.

In Jeremia 48 is te lezen hoe God met de goddeloze Moabieten afrekent en dat liegt er niet om. Maar dan... in het laatste vers komt het woord van genade:

“Maar Ik zal in het lot van Moab een keer brengen in het laatst der dagen luidt het woord des Heren.”

Ook Moab behoort bij alle volken, van wie alle tranen van de ogen zullen worden gewist.

De knie en de tong in Jesaja 45

*“Voor Mij zal elke knie zich buigen en bij Mij zal elke tong zweren (...), **maar** beschaamd zullen staan*

allen, die tegen Hem in woede ontstoken zijn... (:23-25)

Hier weer dezelfde vraag: zal straks elke knie zich buigen, of toch niet?

We moeten heel in het bijzonder letten op het woordje “maar”, dat hier de vertaling is van het Hebreeuwse woordje “en”. Nu kan dat woordje met “maar” vertaald worden, namelijk wanneer het verband duidelijk maakt, dat er een tegenstelling is bedoeld. Maar uit niets blijkt, dat de profeet hier een tegenstelling bedoelt tussen mensen ,die hun knie voor God buigen en anderen, die dat niet doen: integendeel, **elke knie zal buigen**.

Omdat er hier geen sprake kan zijn van een tegenstelling moet het grondwoord “en” vertaald worden met ons woordje “en”. Er zullen namelijk geen mensen zijn, die niet zullen knielen en belijden, dat er bij Hem alleen gerechtigheid en sterkte is. Was dat wel zo, dan zou het niet waar zijn dat **elke knie** voor Hem zal buigen en **elke tong** bij Hem zal zweren.

De schaamte

Zij die tegen God woeden, zullen beschaamd staan, zo lazen we. Zij, die zullen knielen en belijden zullen zich schamen om wat ze gedaan hebben. Die schaamte is o.a. een vrucht van het oordeel, als de vuilheid van de zonde aan het licht komt. Zij zullen terugzien op hun leven in zonde en zich zeer diep schamen. Van die schaamte wordt door de profeten veel gesproken.

Ezechiël zegt het op een drietal plaatsen zo:

“Gij zult van uzelf walgen om al de slechte daden, die gij bedreven hebt.”

Dat is nogal wat!

We brengen hier niet een oppervlakkig “alles sal reg kom” – evangelie, zoals sommigen menen. Veeleer een evangelie, dat volle ernst maakt met de gruwelijkheid van de zonde, maar in de wetenschap, dat Hij, die de Overwinnaar is, straks bejubeld zal worden door allen, zonder uitzondering.

OF VALT HET IN DE HEL TOCH WEL MEE?

Al eerder dachten we al na over het merkwaardige feit, dat de meerderheid van de christenen wel geloof in een nooit eindigende vuurstraf in de hel, maar dat er over het algemeen over wordt gezwe-
gen.

De hel en al de ellende verbonden aan een verblijf daarin komen de laatste tientallen jaren in prediking en onderwijs steeds minder aan de orde.

Ook wordt er nauwelijks aandacht aan besteed in christelijke radio en t.v.- uitzendingen, waarin tal van geloofsonderwerpen worden behandeld.

Alleen in streng reformatorische kerken, die vroeger bekend stonden als zwarte kousen-kerken, wordt de

boodschap van de eindeloze hellestraf nog onverbloemd gebracht. In de meer evangelische kerken en gemeenten zegt men in belijdenissen in die “eeuwige” straf te geloven, maar verder doet men er het zwijgen toe.

Toch moet dat ons niet al te zeer verbazen. Het is toch moeilijk over te brengen aan ongelovigen dat ze de Here Jezus moeten aannemen en dat ze eindeloos in de hel zullen branden, als ze daartoe niet bereid zijn. Ik heb ook nog nooit op deze wijze in evangelisatie horen prediken.

De isoleercel

Een voorbeeld van de verlegenheid om de hel ter sprake te brengen vond ik in het boekje *“Wat staat ons te wachten?”* van M.R. van den Berg. Op bladzij 60 schrijft hij:

“Bij de hel moeten we dus niet denken aan een plaats, waar echt vuur brandt en waar het letterlijk wemelt van de wormen. (...) Eigenlijk is de hel niets anders dan de uiterste consequentie van het zelf je leven willen maken, namelijk het volstrekt aan jezelf overgeleverd zijn. Het is het opgesloten zijn in een definitieve isoleercel, binnen de gecapitonneerde, geluiddichte wanden van je eigen bestaan, waar al je roepen en schreeuwen alleen maar door jezelf gehoord wordt en geen enkele respons meer kan krijgen.”

Maar dat lost weinig op. Het mag dan waar zijn, dat dit beeld van de hel wat minder gruwelijk op ons overkomt dan de beelden van vuur, slagen en buitenste duisternis, waarvan we in de Bijbel lezen, maar het brengt ons niet veel verder.

Een verblijf van enkele dagen in zo'n cel maakt iemand volkomen krankzinnig, zo vernam ik van iemand die psychiatrie gestudeerd heeft.

We doen er het beste aan, als we vasthouden aan de beelden, die ons worden aangereikt in de Schrift. Het Woord geeft ons namelijk duidelijk te verstaan, dat er geoordeeld en gestraft zal worden. Of die straf nu in de hel van de traditie of in die isoleercel zal worden voltrokken doet weinig ter zake. Wel moet de vraag worden gesteld, wat het doel is van God met zijn strafgericht. En of er aan die straf ooit nog een einde komt?

Waar het om gaat

Ook heeft men geprobeerd de leer van de altijddurende hellestraf te verzachten door te beweren, dat het aantal verlorenen betrekkelijk onbetekenend zal zijn. Maar principieel gaat het er niet om of het er miljarden of miljoenen zullen zijn, maar of de straffen van God een einde kennen.

Bovendien, wat het aantal verlorenen betreft, spreekt de Here Jezus van velen.

Het was in de jaren dertig. In Duitsland hadden de nazi's de macht overgenomen. In de straten van een Duitse stad had de S.A. een Joodse man gegrepen. Onder grote instemming van het publiek werd hij door een nazi met stokslagen onder handen genomen.

“Aufhören, aufhören!!” riep de Jood in wanhoop. Maar de S.A. ging door met slaan, tot het slachtoffer in elkaar zakte en werd weggesleept, waarschijnlijk naar een concentratiekamp, waar hij dan wel de dood zal hebben gevonden.

Hoe tragisch is het dat er zoveel christenen rondliepen en rondlopen met het idee, dat hun God nooit zal “aufhören” met de vele of weinige slagen in het oordeel.

En hoe verblijdend is het, als we ontdekken in de Schriften dat onze God niet altijd blijft twisten en niet eeuwig de toorn behoudt, omdat zijn toorn een ogenblik duurt en een leven lang zijn welbehagen. Als Hij bedroefd heeft, ontfermt Hij zich, immers niet van harte verdrukt en bedroeft Hij de mensenkinderen. (Psalm 30 en 103 en Klaagliederen 3:31-33)

HOOFDSTUK 30

DAAROM...

“Daarom, gelijk door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgegaan, omdat allen gezondigd hebben.”
(Romeinen 5:12)

Paulus gaat eerst terug naar die eerste mens, naar die Adam. De mens met wie het allemaal begonnen is. Hij vervolgt met vers 13 en 14 en dan komt er een heel speciaal zinnetje aan het eind van vers 14. Dan staat er van Adam: **“die een beeld is van de komende.”**

Adam, die een beeld is van de komende Christus!

En wat zegt nu de populaire gedachte?

Adam en Christus, dat is zwart en wit.

Adam, dat is ellende en Christus, dat is de verlossing. En daar zit natuurlijk wel wat in. Maar Paulus gaat een andere lijn trekken.

Hij zegt: die eerste Adam is een beeld. Er staat eigenlijk: een type van de Komende. Dus van de Messias.

Paulus gaat hier Adam en Christus niet tegenover elkaar zetten, maar hij gaat ze in elkaars verlengde plaatsen. Adam als een oerbeeld van wat de laatste Adam, Christus, straks tot stand gaat brengen.

Nu gaan we even doorlezen, want nu gaat Paulus iets heel bijzonders zeggen:

*“Maar het is met de genadegave niet zo als met de overtreding; want indien door de overtreding van die ene **zeer velen** gestorven zijn, veel meer is de genade Gods en de gave, bestaande in de genade van de ene mens Jezus Christus, voor **zeer velen** overvloedig geworden.”* (vers 15)

De “zeer velen”

Er staat hier tweemaal “**zeer velen**” vers 15a en in 15b.

“**Zeer velen**”, daar zit nu de kern van de tekst.

Want Paulus vertelt eigenlijk: Je hebt dus de overtreding, maar de genadegave is veel meer!

Hij leert ons dat het elkaar niet net in evenwicht houdt. Zo van: Je hebt zoveel overtredingen en dan heb je ook zoveel genade.

Maar die overtreding en die genade houden elkaar niet in balans. W.G. Overbosch zei het zo: “Wij geloven niet in het evenwicht, maar in het overwicht.”

Die “**zeer velen**”, daar gaat het dus om.

Er staat eigenlijk: “**de velen**”.

De Oude en de Telos vertaling vertalen correct met resp. “velen” en “de velen”.

En die laatste vertaling is de meest zuivere: “**de velen**”, zo staat het in de grondtekst.

Wie zijn dan die velen?

“**De velen**” betekent “**allen**”.

Dat is niet zomaar uit de lucht gegrepen, maar het blijkt uit vers 15 :

“want, indien met de overtreding van die ene de velen gestorven zijn.”

Wie zijn er door de overtreding van Adam gestorven? De velen, dat zijn **allen**!

*“Veel meer is de genade Gods en de gave, bestaande in de genade van de ene mens, Jezus Christus, voor **de velen** overvloedig geworden.”*

Wie delen in die overvloedige genade in Christus? De velen, dat zijn **allen**!

Vandaar dat de apostel in vers 18 zegt:

*“Daarom, zoals het door één daad van overtreding **voor alle mensen** tot veroordeling gekomen is, zo komt het ook door één daad van gerechtigheid **voor alle mensen** tot rechtvaardiging ten leven.”*

Dus Paulus geeft hier zelf de uitleg, dat “de velen” van vers 15 betrekking heeft op alle mensen. En in vers 19 gaat hij weer terug naar “de velen”.

*“ Want zoals door de ongehoorzaamheid van één mens zeer velen (dat zijn dus **de velen**) zondaren geworden zijn, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén zeer velen (dat zijn dus **de velen**) rechtvaardig worden.”*

Het probleem van het vertalen

Wat is eigenlijk het probleem geweest met onze NBG'51 vertaling?

Als er “**de velen**” staat en je gaat het vertalen met “**zeer velen**”, dan vraag je je af: maar hoeveel zijn dat er dan?

En je wekt daarmee de suggestie dat het toch niet alle mensen zijn.

Als ik zeg: “Ik heb hier een portefeuille met geld, ik ga straks uitdelen en er mogen er zeer velen naar voren komen.” Dan denk je: Wat bedoelt hij nu?

Zeer velen, afwachten maar. Het kan dus zijn, dat hij bij de laatste rij ophoudt; net als ik aan de beurt ben.

Dus dat “**zeer velen**” geeft geen werkelijke zekerheid.

Waarom heeft men toch voor die vertaling gekozen? Hebben de vertalers toch maar vertaald met “zeer velen” om zo weinig mogelijk in conflict te komen met de traditionele leer van de eindeloze straf in de hel?

Inderdaad, dat klopt niet

Je ziet al meteen dat er iets niet klopt, als je in de eerste helft van vers 19 leest dat er zeer velen zondaren geworden zijn. Want hoevelen zijn er zondaren geworden?

Niet zeer velen, maar allen!

Hoevelen zijn er gestorven? Niet zeer velen, maar allen!

En hoevelen worden er gerechtvaardigd?

Niet zeer velen, maar allen! Dat zijn alle mensen, zegt vers 18. Geen twijfel mogelijk.

We benadrukken nog maar eens, dat we de straf en het oordeel niet wegredeneren, maar door het gericht heen worden werkelijk alle mensen gerechtvaardigd, zij zullen de overvloed van genade en van de gave van gerechtigheid ontvangen, leven en als koningen heersen door de Ene, Jezus Christus.
(vers 17)

We vragen ons af, waarom Paulus schrijft over “*de velen*”, als hij alle mensen bedoelt. Dat maakt het begrijpen van zijn boodschap toch niet eenvoudiger. Maar aandachtig lezen leert ons dat hij alleen over “*de velen*” schrijft als hij de tegenstelling maakt met “*de ene*” ongehoorzame en “*de Ene*”, die door zijn gehoorzaamheid de velen tot rechtvaardigen maakt. Maakt hij die tegenstelling niet, dan spreekt hij zonder meer over alle mensen.

(vergelijk de verzen 15, 16, 19 met vers 18)

“De velen” staat dus niet in tegenstelling met “allen”, maar met “de ene” en “de Ene”. Als we dat in ge-

dachten houden worden ons de woorden van de apostel duidelijk.

(voor dit hoofdstuk is er veel gebruik gemaakt van een bijbelstudie van dr. K. Goverts, oudtestamenticus en hervormd predikant)

HOOFDSTUK 31

EN TOCH.....

En toch zijn er nogal wat gelovigen, die de grootste moeite hebben om te geloven dat het door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven zal komen (Romeinen 5:18). En dat is niet verwonderlijk; traditie is zeer hardnekkig.

Als we bedenken, hoe moeizaam de gelovigen de leer loslieten en loslaten, dat de kerk de plaats van Israël had ingenomen en dat Israël een volk was zoals andere volken, zonder bijzondere beloften van God, dan moet het ons eigenlijk niet verbazen, dat de traditionele leer van de “eeuwige hellestraf” een zeer hardnekkige is.

En uiteraard is Romeinen 5 een hoofdstuk, dat zeer bediscussieerd is.

Ik wil daarom bij dit zo belangrijke bijbelgedeelte nog een aantal opmerkingen maken.

Er zijn nogal wat uitleggers, die in de woorden van Paulus beluisteren

- dat de Here Jezus inderdaad rechtvaardiging voor alle mensen tot stand heeft gebracht, maar dat het van de mens zelf afhangt, of hij daaraan ook werkelijk deel zal krijgen.
- Elk mens zou dan de mogelijkheid krijgen door het geloof die rechtvaardiging te ontvangen.
- God maakte het mogelijk voor alle mensen.

- De mens moet van die mogelijkheid gebruik maken.
- God geeft alle mensen de kans.
- De mens moet die kans grijpen.
- De mens moet toch de keuze maken.

Deze uitleg vindt men vooral in evangelische kringen.

De uitleg in de reformatorische kerken gaat ervan uit, dat het nooit de bedoeling van God is geweest alle mensen te redden. “Alle mensen” in Romeinen 5 zijn de mensen, die zijn uitverkoren voor het eeuwige leven. En de miljarden mensen, die niet bij de uitverkorenen behoren, zijn verworpen en komen terecht in de buitenste duisternis zonder hoop ooit bevrijd te worden. En God heeft die mensen al verworpen voordat Hij de wereld schiep.

Wat zullen we hiervan zeggen?

Wat die eerste uitleg betreft kunnen we de vraag stellen, waar de Bijbel zegt, dat alle mensen de mogelijkheid krijgen om de redding in Christus aan te grijpen.

We denken dan aan de grote meerderheid van de mensheid, die nooit het evangelie heeft vernomen. Hebben die vele miljarden de kans door God geboden kunnen grijpen? Hebben zij dan de zg. keuze kunnen maken? In de vierduizend jaar, die verliepen tussen de schepping en de geboorte van de Here Jezus, heeft God zich bijna uitsluitend met zijn boodschap van genade op Israël gericht. En je kunt

toch niet zeggen, dat de miljarden buiten Israël een keuze konden maken om de God van Abraham, Izaak en Jacob te dienen. En toch hoorden ook zij bij “alle mensen”.

Na Christus zijn er meer dan tweeduizend jaar verlopen en ook in die vele jaren waren er miljarden mensen, die nooit voor die *keuze* zijn gesteld, omdat ze het evangelie nooit vernomen hebben. Laten we dat toch onder ogen zien, open en eerlijk.

Trouwens is het naar het Woord, als we zeggen, dat God mensen de kans geeft gered te worden? We komen daar in een later hoofdstuk uitvoerig op terug. Voorlopig volsta ik met te wijzen op Romeinen 9:11

“Het hangt dus niet af daarvan, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die zich ontfert.”

Wat de tweede uitleg betreft, moeten we het volgende opmerken:

De bijbellezer kan er niet omheen, dat God van de gelovigen zegt, dat Hij hen in Christus heeft uitverkoren voor de grondlegging van de wereld. (Efeze 1:4)

Toch lezen we tegelijk in de Bijbel, dat God niet alleen wil dat alle mensen behouden worden, maar dat Hij inderdaad ook de Behouder is van alle mensen. (1 Timoteüs 2:3 en 4:10)

Hoe zijn deze woorden te rijmen? Waar is de uitleg, die aan de vragen, die zich hier voordoen, antwoord geeft?

Als God nu alle mensen wil redden en Hij kiest maar een deel van de mensen uit om behouden te worden, werkt Hij zichzelf dan niet tegen?

Door de eeuwen heen hebben theologen gezocht naar de antwoorden en die niet gevonden. Is het wellicht omdat men bij voorbaat al uitging van de gedachte, dat God wel wil, dat alle mensen gered worden, maar dat Hij dat grote doel niet zal bereiken?

Uitverkoren, opdat allen zullen worden gered

Ik ben opgevoed met de gedachte, dat God al voor de schepping van hemel en aarde een aantal mensen had uitgekozen om ooit in de hemel te komen. Zij, die niet waren uitgekozen, zouden belanden in het vuur van de “eeuwige” hel.

Om het ons duidelijk te maken gebruikte men het voorbeeld van de zes katjes, die op een boerderij geboren waren. Zes, dat was teveel. De boer heeft er toen drie uitgekozen, die in leven mochten blijven en de andere werden gedood. Zo zat het dan ongeveer met de uitverkiezing.

Later begreep ik uit de Schriften, dat er een ander voorbeeld te geven was. Zes jongens waren gaan zwemmen en door verraderlijke stromingen in levensgevaar geraakt. Gelukkig was er een voorbijganger, die drie van die jongens uit het water wist te halen. Maar hij liet het daar niet bij. Die drie geredden moesten daarna helpen om de andere drie van de verdrinkingsdood te redden.

Pas wanneer we zo over de uitverkiezing de Bijbel lezen, wordt het ons duidelijk.

In deze tijd roept God een gemeente van uitverkoren mensen samen. Maar daarmee is zijn werk van redding niet beëindigd. Hij wil dat alle mensen worden gered. En om die redding tot stand te brengen, gebruikt Hij zijn gemeente. Dat is het geheim van de uitverkiezing!

Wij, als uitverkoren gemeente van Christus mogen deel nemen aan zijn reddingswerk, want alle mensen moeten en zullen behouden worden.

We hebben nu dus gezien hoe men in evangelische en kerkelijke kringen denkt Romeinen 5:12-20 te moeten uitleggen om te ontkomen aan de leer, dat God alle mensen genadig zal zijn. Ik heb daar een kort commentaar aan toegevoegd.

We moeten nu nog wat aantekeningen maken bij het betreffende hoofdstuk, opdat het voor ons zal vast staan, dat de grote eindoverwinning over satan en dood aan Christus zal zijn.

HOOFDSTUK 32

ADAM EN CHRISTUS

We leerden dat Adam een beeld is van Christus. We kunnen ook zeggen; een type, een schaduwbeeld of een voorafschaduwing.

Christus zou komen. En in het Oude Testament wierp Hij zijn schaduw vooruit. En één van die schaduwbeelden is dan Adam.

Adam is dan de schaduw en Christus is de werkelijkheid.

Maar nooit zal de schaduw de werkelijkheid in kracht overtreffen. En dat blijkt ook uit de woorden van Paulus. Hij spreekt over “veel meer” en “overvloedig” (vs. 15 en 17), als hij het werk van Christus stelt tegenover de ongehoorzaamheid van Adam. En op dat “veel meer” ligt de nadruk. Wat God geeft in zijn Zoon is veel meer dan wat in Adam verloren is gegaan.

Christus vervangt Adam niet ten dele, maar geheel. Adam omvatte de hele mensheid en Christus niet minder.

Wat de traditie leert

Door de ongehoorzaamheid van één mens komt het tot veroordeling van alle mensen. En door de gehoorzaamheid van Christus komt het voor een klein deel van de mensen tot rechtvaardiging ten leven.

Maar als dat zo zou zijn, dan is het niet waar, dat Christus door zijn gehoorzaamheid “**veel meer**” en “**overvloedig**”, ja, “**meer dan overvloedig**” goed maakt, wat door Adam is aangericht! Als Paulus schrijft “**veel meer**”, dan zouden we dat moeten verstaan als veel meer genade voor veel minder mensen.

- Zou het zo zijn, dat God wel graag alle mensen zou willen redden, maar dat het tenslotte van de mens zelf afhangt, of dat goddelijke verlangen zal worden vervuld, dan had Paulus toch niet kunnen schrijven van de rechtvaardiging van alle mensen.
- Zou Paulus zich niet hebben gerealiseerd, dat de lezers van zijn brief uit zijn woorden zouden hebben begrepen, dat het werk van Christus de oerzonde van Adam verre zou overtreffen en dat letterlijk alle mensen in Hem gerechtvaardigd zullen worden?
- Welke zin zouden de uiteenzettingen van Paulus hebben, als hij van mening zou zijn, dat alle mensen door afstamming van Adam zonder meer aan de dood en de zonde zouden vervallen en een naar verhouding zeer klein aantal genade en gerechtigheid zouden ontvangen?

Zou hij dan zo kunnen schrijven?

Nee, dan zouden van Adam veel sterkere werkingen uitgaan dan van Christus. Dan zou de zonde veel meer vermogen dan de genade.

Maar de apostel schrijft onverbloemd dat de zaken zo niet liggen. Integendeel:

“waar evenwel de zonde toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden...” (Romeinen 5:20)

Als het aantal mensen, dat door het werk van Christus gezegend wordt minder zou zijn dan het aantal mensen, dat door de overtreding van Adam in de ellende is terechtgekomen, hoe kan de apostel dan spreken van “alle mensen” als hij Adam en Christus vergelijkt.

De vergelijking

Maar wat hebben Adam en Christus gemeen, dat de een met de ander kan worden vergeleken? Het ligt toch veel meer voor de hand hen in tegenstelling te zien.

De sleutel om die vergelijking tussen Christus' gehoorzaamheid en de ongehoorzaamheid van Adam te begrijpen is dat én in Adam én in Christus de totale mensheid zonder uitzondering is begrepen. Dat is de reden, dat God Adam en Christus op één lijn brengt.

De keuze

Van niemand kan gezegd worden dat hij gekozen heeft om in die zondaarsfamilie van Adam geboren te worden. Zo is het ook naar de Schriften dat het niet de keuze is van de mens om gerechtvaardigd te worden. Romeinen 3:12 zegt het zo: *“Er is niemand, die God ernstig zoekt.”*

Het is God zelf, die voor de mens gekozen heeft. Hij was het, die zocht en riep: *“Waar ben je?”* (Genesis 3:9)

Deze gedachte kan irritatie wekken, maar het is het evangelie van genade alleen.

Als we menen, dat de zegen van het werk van Christus beperkt is tot die weinigen, die zo verstandig waren om hun redding in dit leven te accepteren, dan gaat de vergelijking tussen Christus en Adam niet meer op.

Het zou dan zo worden: allen veroordeeld en weinigen gered.

De Bijbel leert ons; allen veroordeeld en allen gered.

Dat is de leer, die Paulus helder uiteenzet niet alleen in Romeinen 5, maar op tal van plaatsen in het Woord. Die vergelijking tussen Christus en Adam lezen we ook in 1 Korinte 15:22

*“Want evenals in Adam **allen** sterven, zo zullen ook in Christus **allen** levend gemaakt worden.”*

Merk op, dat Paulus ook hier niet schroomt om de redding van allen te leren.

NOG EEN AANTAL OPMERKINGEN BIJ ROMEINEN 5

- Misschien mogen we zelfs zeggen dat we Christus' werk heerlijkheid ontnemen, als we zouden zeggen dat de resultaten van zijn werk om zondaren te verlossen mede zouden afhangen van de instemming van de mens.
Als de Schrift ons zegt, dat de dood is doorgegaan tot **alle mensen**, dan is er geen gelovige, die dat in twijfel trekt. Hij ziet ook niets anders om zich heen: alle mensen zijn zondaren en sterven.
Maar als God dan in hetzelfde bijbelvers zegt, dat Hij **alle mensen** zal rechtvaardigen, dan weigert men dat te geloven. Men betreft dan **alle mensen** op de kleine groep van uitverkorenen. Of men verbindt aan de vervulling van deze belofte de voorwaarde van geloof, waaraan de overgrote meerderheid van de mensen nooit kon of kan voldoen.
- Uitleggers, die aan de traditie willen vasthouden, beweren dat Paulus in vers 17 "de velen" beperkt tot hen, "*die de overvloed van genade en van de genade der gerechtigheid ontvangen*". Zij alleen zullen "*leven en als koningen heersen door de ene, Jezus Christus*".

Maar de context leert ons, dat er hier geen beperking wordt geleerd. Het hele betoog van Paulus zou dan in de lucht komen te hangen.

Hoezo dan “alle mensen”? Hoezo dan “de velen”?

Zal het dan toch zo zijn, dat Gods Woord met alle mensen dat kleine groepje bedoelt?

En de anderen dan? De miljarden? Toch maar de “eeuwige vlammen in?

De mensen, waarvan vers 17 spreekt, zullen “de velen” zijn, dus “alle mensen”, Zij zullen de overvloed van genade ontvangen. Als koningen zullen allen heersen, zoals dat bedoeld was door God toen Hij sprak:

“Laat ons mensen maken....., opdat zij heersen over de vogels, het vee en over de gehele aarde....” (Genesis 1:26)

Zo zullen ooit alle mensen komen tot het doel, dat God oorspronkelijk met de mens had: koningen heersende over Gods schepping!

Het is goed om in eerbied, biddende na te denken over de door God geïnspireerde woorden meer dan negentien eeuwen geleden door Paulus opgeschreven in Romeinen 5

DAAROM, ZOALS HET DOOR ÉÉN DAAD VAN OVERTREDING VOOR ALLE MENSEN TOT VEROORDELING GEKOMEN IS, ZO KOMT HET OOK DOOR ÉÉN DAAD VAN GERECHTIGHEID VOOR ALLE MENSEN TOT RECHTVAARDIGING TEN LEVEN. (vers 18

Hoe merkwaardig is het toch, dat gelovigen, die horen dat de levende God een Redder is van alle mensen, die boodschap verontwaardigd van de hand wijzen met de vraag:

“En Hitler dan en de kinderverkrachters en de beulen van de concentratiekampen? Zouden die dan ook nog gered worden?”

Die tegenwerping is begrijpelijk en vraagt ook om een antwoord.

Maar wat, als ons wordt geleerd, dat God niet de Behouder is van alle mensen?

Vragen we dan:

“ En die miljarden mensen, die nooit van het evangelie hoorden, en die Joden, die omkwamen in de nazi-tijd? Zullen die dan voor altijd in de hel branden?”

Ik heb die laatste vraag bijna nooit horen stellen, terwijl ik in kringen verkeerde, waar men de totale verzoening zeer beslist afwees. Zelf heb ik die vraag verdrongen, jarenlang, totdat die zich niet langer liet verdringen en er een antwoord moest worden gegeven.

En hoe groot was mijn verrassing, toen mij bleek, dat God in zijn Woord op alle vragen heerlijk antwoord gaf.

Iemand wees mij erop, dat we ons niet mogen bezighouden met de vraag, of er veel of weinig mensen worden gered. Als de discipelen aan de Heiland vragen: "Zijn het weinigen, die behouden worden?", dan krijgen ze als antwoord: "Wat gaat het u aan. Strijdt gij om in te gaan!" (Lukas 13:23)

Je zou inderdaad daaruit kunnen opmaken, dat we ons met dat vraagstuk niet mogen bezighouden. Maar het is toch wel merkwaardig, dat we in Matteus 7:14 lezen, dat er weinigen zijn, die de weg naar het leven vinden en dat er velen verloren zullen gaan. Die vraag van de discipelen wordt dan toch beantwoord: het zijn er weinigen!

Later in Openbaring 7:9 wordt er dan melding gemaakt van een schare, die niemand tellen kan. En in Romeinen 5:18 lezen we dat alle mensen rechtvaardig gemaakt worden. En zo is er nog veel meer te noemen.

En je denkt: als we ons met het aantal geredde mensen niet moeten bezighouden, waarom krijgen we dan daarover wel informatie op andere bijbelplaatsen?

Het antwoord laten we nu maar rusten en we verblijden ons in de woorden, die ons leren, dat het niet blijven zal bij de weinigen van Matteüs 7, maar dat weliswaar door gericht en oordeel heen God een Behouder is van alle mensen, in het bijzonder van de gelovigen. (1 Timoteüs 4:10)

HOOFDSTUK 33

DE DOOD VAN DE DOOD

“De laatste vijand, die onttroond wordt, is de dood!”

“De dood is verzwolgen in de overwinning.”

“Dood, waar is je overwinning, Dood, waar is je prikkel?”

Dit zijn woorden uit 1 Korinte 15, waar we niet omheen kunnen. Drie uitspraken over de totale overwinning over de dood.

De dood, die de laatste vijand is, wordt straks in de overwinning van Christus verzwolgen! Het is goed om te weten hoe er dan wel aan die dood een einde komen zal. En de Schrift geeft op die vraag het volgende antwoord:

Want evenals in Adam allen sterven, zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden. Maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst; daarna het einde, wanneer Hij het koningschap aan God de Vader overdraagt, wanneer Hij alle heerschappij, alle macht en kracht onttroond zal hebben. Want Hij moet als Koning heersen totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft. De laatste vijand, die onttroond wordt is de dood,

want Hij heeft alles aan zijn voeten onderworpen.

Wanneer alles Hem onderworpen is, zal ook de Zoon zelf zich aan Hem onderwerpen, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen! (1 Korinte 15:22-28)

We zagen al in Romeinen 5 dat Paulus een prachtige vergelijking maakte tussen Adam en Christus. Hij doet dat ook in dit hoofdstuk.

Hij zegt ons dat alle mensen in Christus zullen worden levend gemaakt.

Dat geldt niet alleen de gelovigen, maar allen, die in Adam gestorven zijn. Geen uitzonderingen!

Vers 23: “*Maar....*” en dan worden er geen uitzonderingen genoemd!

Nee, we lezen alleen dat die levendmaking niet op één dag zal plaatsvinden, maar dat er sprake blijkt te zijn van een “rangorde”.

De eerste, die werd levend gemaakt was Christus. Toch betekent dat niet, dat Hij de eerste was, die uit de doden opstond. Velen zijn Hem daarin voorgegaan. Na enige tijd zijn ze weer gestorven. We denken aan Lazarus en het dochtertje van Jäirus.

Zij werden niet levend gemaakt zoals Christus in onvergankelijkheid, heerlijkheid en kracht. (vers 42 en 43)

Over die levendmaking gaat het in dit hoofdstuk!! En daaraan zullen in Christus allen deel krijgen, zij het in een bepaalde rangorde.

De tweede orde wordt gevormd door “die van Christus zijn bij zijn komst”. Dat zijn dan die mensen, die “van Christus zijn”, dat is zijn gemeente.

Maar als zij zijn levend gemaakt tot een leven in onvergankelijkheid en kracht, dan is dat nog niet het einde van de levendmakingen. De laatste rangorde moet nog plaats vinden.

Rangorde drie

Immers dan zijn nog niet “allen, die in Adam gestorven zijn” levend gemaakt.. Dat zijn de mensen, die Christus niet toebehoorden. Zij, die zijn verlossing niet gekend hebben. De mensen, die verloren zijn. Het is die laatste groep, die nu aan de beurt is. Het is die derde orde, dat einde, dat vaak over het hoofd wordt gezien. En toch is die nodig, wil het woord waarheid worden, dat **allen** worden levend gemaakt.

En God heeft een wondere manier uitgedacht om die verlorenen levend te maken:

De dood wordt verzvolgen in de overwinning van Christus!

Het is Christus, die de laatste vijand zal overwinnen. En de laatste vijand is de dood.

De dood wordt tenietgedaan en er is dan alleen maar leven, werkelijk leven!! Er zijn dan geen doden meer.

Onze Here Jezus Christus zal dan zijn koninkrijk overdragen aan de Vader, waarna de Zoon zich aan de Vader zal onderwerpen.

Dan zal het woord werkelijkheid worden: God zal zijn alles in allen!

ZIJN ER NOG VRAGEN?

Natuurlijk zijn die er genoeg.

- *In Openbaring 20 vanaf vers 11 lees ik van opstanding van doden, die dan staan voor de grote witte troon, waar ze geoordeeld worden op grond van hun werken. Zijn dat de ongelovigen, die dan levend gemaakt worden?*

In zekere zin worden zij inderdaad levend gemaakt. Maar zeker is dit niet het **in Christus levend gemaakt worden**, zoals Paulus daarvan schrijft in 1 Korinthe 15 vers 22.

Deze opstanding in Openbaring is niet ten leven, maar wordt genoemd de opstanding ten oordeel (Johannes 5:29) en voert naar de tweede dood.

Dat wil dus zeggen dat dan de dood nog niet verzvolgen is in de overwinning van Christus.

Die totale overwinning van Christus op de dood wacht dan nog op de definitieve slag, die de dood zal worden toegebracht. En dat vindt plaats als de mensen, die zich in de tweede dood bevinden, wor-

den levend gemaakt in onsterfelijkheid en heerlijkheid. Pas dan kan er worden gejubeld: “Dood, waar is je overwinning?”

Mag er in 1 Korinte 15:22 ook vertaald worden “zo zullen ook allen in Christus levend gemaakt worden”?

Dat zou een vertaling zijn, die niet overeenkomt met wat er in het Grieks staat. “Allen in Christus” zou dan kunnen worden uitgelegd als de christenen alleen. Maar er wordt hier gesproken van “in Christus allen”. Dat zijn dezelfde **allen**, die in Adam gestorven zijn. En ook dezelfde **allen** van vers 28: “opdat God zij alles in **allen**”.

Als het Woord zegt “God zij alles in allen”, kunnen er dan geen uitzonderingen zijn, bijvoorbeeld de miljarden ongelovigen die zich in de tweede dood bevinden?

Van Openbaring 20:6 leren we dat de tweede dood **macht** heeft over de goddelozen.

Van 1 Korinte 15:24 leren we dat Christus alle macht en kracht onttroond zal hebben. De macht van de tweede dood is dan onttroond. Natuurlijk door het levend maken in Christus van allen, die zich in die tweede dood bevinden.

Alles zal Christus worden onderworpen. Er is dan **één** uitzondering: HIJ, die alles aan Christus onderworpen heeft. En dat is God, de Vader.

Werkelijk, maar één uitzondering! Zo leert ons Paulus in vers 27.

De levendmaking van allen is toch alleen een opstanding van het lichaam? Het is een lichamelijk gebeuren, maar dat wil toch niet zeggen, dat zij die tot leven komen ook gered worden?

Hoe is de mens in Adam gestorven? Was dat alleen lichamelijk? Stierf de mens niet én lichamelijk én geestelijk in Adam? Romeinen 5:12 zegt, dat door Adam de zonde in de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood. Als we recht doen aan de vergelijking Adam en Christus dan begrijpen we, dat in Christus allen zullen worden levend gemaakt lichamelijk, maar ook geestelijk. Hij rekent definitief af met de dood en de zonde.

Geven Openbaring 21 en 22, de laatste hoofdstukken van de Bijbel, ons niet een beeld van het allerlaatste en komt dat ook niet overeen met wat we lezen in 1 Korinte 15?

Dat is zeker niet het geval. Als we beide hoofdstukken naast elkaar leggen, dan zien we dat er weinig overeenkomst is en dat er over verschillende “tijden” geschreven wordt.

In Openbaring:

1. de ongelovigen bevinden zich nog in de tweede dood. (21:8)

2. de dienstknechten van God heersen als koningen tot in de eeuwen der eeuwen. (22:5)
3. er wordt nog gesproken over de eeuwen der eeuwen.
4. er is nog sprake van de dood. (21:8)
5. de bladeren van de bomen van het leven zijn tot genezing van de volken. (22:2)
6. het Lam, dat is Christus, regeert op de troon. (22:1)
7. buiten zijn de afgodendienaars

In 1 Korinte 15

1. alle mensen zijn levend gemaakt, (:22)
2. alle heerschappij, macht en kracht is onttroond. (:24)
3. het einde is gekomen. (:24)
4. de dood is als laatste vijand onttroond. (:26)
5. allen zijn levend gemaakt en hebben geen genezing meer nodig. (:22)
6. Christus heeft zijn koningschap overgedragen aan de Vader. (:24, 28)
7. alle dingen (zonder uitzondering) zijn Hem onderworpen. (:27)

Inderdaad, het blijkt dat de apostel Paulus mocht spreken en schrijven over een “tijd”, die volgt op de “tijd”, waarvan we lezen in Openbaring 21 en 22. Hij mocht verder zien dan Johannes in het laatste bijbelboek

HOOFDSTUK 34

DE KNIE, DE TONG EN ALLE DINGEN

God heeft Christus *“uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken, opdat in de naam van Jezus zich **alle knie** zou buigen van hen ,die in de hemel en die op de aarde zijn en die onder de aarde zijn, en **alle tong** zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God, de Vader.”* (Filippenzen 2:9,10)

Natuurlijk hebben exegeten alles uit de kast gehaald, om dit woord van God zo uit te leggen, dat de leer van de nooit eindigende foltering in de hel overeind zou kunnen blijven.

“Ja”, zei men “op die grote dag zullen er miljarden mensen moeten erkennen, dat Jezus Christus Heer is..., maar ze zullen dat gedwongen doen met grote tegenzin en haat in de harten.”

Stellen we ons voor: Miljarden verlorenen en miljoenen geredden zullen dan samen uitroepen: “Jezus is Heer!” Voor de miljarden zal het een schreeuw van ontzetting zijn en voor de miljoenen een lofprijzing vanuit het hart.

Zou dat dan zijn : *“tot eer van God, de Vader.”?* Iemand schreef naar aanleiding daarvan: “ In welke bizarre ideeën komen we terecht, als we Filippenzen 2:9 en 10 willen aanpassen aan onze mening.”

Vergeten we niet, dat niemand kan zeggen: “Jezus is Heer” dan door de Heilige Geest. (1 Korinte 12:3)
En de verloren mens zou daar dan toch wel toe in staat zijn!?
De gemeente zingt:

*“Al de heidenen door Uw handen
Voortgebracht in alle landen
Zullen tot U komen, Heer
Knielen voor Uw aanschijn neer
En Uw naam ter ere leven.....”*

Dat is psalm 86:5 in de oude berijming. En slaan we die psalm in de Bijbel op, dan lezen we, wie die heidenen zijn.

*“**Alle volken, die Gij gemaakt hebt**, zullen komen en zich voor U neerbuigen, o Here, en uw naam eren.”*

Dat zijn dus niet alleen de mensen, die nog op aarde zijn, als dat eerbetoon zal plaatsvinden, terwijl de volken uit de voorbije eeuwen daaraan geen deel zouden hebben. Nee, **alle volken, die Gij gemaakt hebt!**

Het evangelie is waarlijk een blijde boodschap.

Alle dingen

Ook Kolossenzen is een brief in de Bijbel, die antwoorden geeft, als we ons bezighouden met de vragen over hemel en hel.

Als we hoofdstuk 1: 15-20 lezen, dan vragen we ons af, hoe sterk Paulus zich moet uitdrukken om zijn lezers te verzekeren van het universele van het werk van de Zoon van God.

*In Christus “zijn **alle dingen** geschapen, die in de hemelen en op de aarde zijn, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten, **alle dingen** zijn door Hem en tot Hem geschapen; en Hij is vóór **alles** en **alle dingen** hebben hun bestaan in Hem (.....) zodat Hij onder **alles** de eerste geworden is (....) door Hem vrede gemaakt hebbende door het bloed van het kruis **alle dingen** weer met Zich te verzoenen, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is.”*

Zonder enige beperking wordt er gesproken van alle dingen en alle. Dat toont toch wel aan welke verwachtingen Paulus had over de toekomst van Gods schepping. En als het gaat om dat, wat in de hemel en op de aarde is, kunnen we aan niets anders denken dan aan de hele zondige, afvallige, vijandige schepping.

Mensen en dingen

Iemand beweerde, dat het begrip “alle dingen” geen betrekking heeft op mensen. Mensen zijn immers geen dingen! Dat klinkt ons redelijk in de oren, maar we doen er goed aan de Schriften te onderzoeken,

of dat wel naar het Woord is. Inderdaad moet de reikwijdte van woorden als “allen” en “alles” afgeleid worden uit de samenhang, waarin ze voorkomen. Maar juist het verband met Romeinen 5:18 toont aan dat “alles” geen uitzonderingen kent. We lezen daar, dat het door de ene daad van gerechtigheid van Christus voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven komt.

En als we dan ook 1 Korinte 15:22 erbij betrekken, waar we lezen dat in Christus allen worden levend gemaakt, dan begrijpen we, wat Paulus bedoelde met “alle dingen.”

Zouden “dingen” verzoening met God nodig hebben?

Bovendien staat er in de grondtekst niet eens “alle dingen”, maar “ta panta”, wat letterlijk wil zeggen “het al”. En toch zijn er uitleggers van de Bijbel, die vasthouden aan de bewering, dat God alle dingen met zich verzoent, dus geen mensen. Het is blijkbaar voor velen een zware zaak om los te komen van de leer van de hellestraf, die altijd blijft voortduren. Vandaar zo’n wonderlijke uitleg, die eigenlijk inleg is.

Nog een korte bijbelstudie:

Johannes 1:3

*“**Alle dingen** (grieks: ta panta) zijn door het Woord geworden en zonder dit is geen ding geworden, dat geworden is.”*

Zou de mens niet tot dat “ta panta” behoren?

Johannes 3:35

*“De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem **alles** (gr: ta panta) in handen gegeven.”*

Zou de mens niet tot dat “ta panta” behoren?

Galaten 3:22

*“De Schrift heeft **alles** (gr: ta panta) besloten onder de zonde.”*

Zou de mens niet tot dat “ta panta” behoren?

Dat betekent, dat Kolossenzen 1:15-20 ons leert, dat God alle dingen met Zich heeft verzoend door het bloed van het kruis. Alle dingen, alle mensen.

Als dan de Here Jezus in Johannes 12:32 zegt: *“Als ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken.”*, is het dan werkelijk een probleem te geloven, dat Hij daarmee alle mensen bedoelde?

Wat bezielt ons mensen toch met de woorden van de Schriften zo om te gaan, dat we hoe dan ook onze eigen mening bevestigd willen zien?

Is het omdat we in ons eigen leven zoveel onverzoenlijkheid en liefdeloosheid aantreffen, die ons zo hebben verblind, dat we hebben leren leven met de gedachte, dat ook de Vader van onze Here Jezus Christus een onverzoenlijk God is.

Hoe ernstig is het, dat we zo het zicht zijn verloren op de uiteindelijke totale overwinning van Christus.

Nog één “ta panta” tekst:

***“Want uit Hem en door Hem en tot Hem
zijn alle dingen.
Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid!
Amen!***

(Romeinen 11:36)

Geen twijfel mogelijk. Wat God Zich heeft voorgenomen, heeft Hij niet laten afhangen van voorwaarden en prestaties. Was dat wel zo, dan kwam er van zijn voornemens weinig of niets terecht. De Vader wil echter alles, wat uit Hem en door Hem is ook door Christus alleen terechtbrengen: tot Hem!

Ja, alleen als je zo de bovenstaande bijbelwoorden leest dan begrijp je de uitbundige lofprijzing in vers 33 en stem je er volmondig mee in: “Amen, broeder Paulus, amen zegt mijn ziel daarop.”

HOOFDSTUK 35

HET WOORD VAN KRACHT BEROVEN

“Dit is een betrouwbaar woord en alle aan-neming waard. Ja, hierom getroosten wij ons moeite en grote inspanning, omdat wij onze hoop gevestigd hebben op de levende God, die een Behouder is van alle mensen, inzonderheid van de gelovigen.(S.V.)

(1 Timoteüs 4:10)

Wat jammer toch dat de vertalers van de NBG'51 de vrijheid hebben genomen om te vertalen: “God, die een Heiland is voor alle mensen...”, terwijl de Statenvertaling correct vertaalde: “God, die een Behouder is van alle mensen.”

Dat maakt nogal een verschil! In de S.V. is God de God, die alle mensen gaat behouden, terwijl in de NBG'51. God als Redder voor alle mensen als het ware beschikbaar is.

Raadplegen we de grondtekst, dan staat het onomstotelijk vast, dat de juiste vertaling is: “*God (de) levende, die is Redder van alle mensen, het meest van (de) gelovigen.*”

Maar er is meer

Nu zegt het commentaar van de Studiebijbel (eerst uitgegeven door “In de Ruimte”):

“Het slot van dit vers is enigszins moeilijk”

Hier wordt de lezer op het verkeerde been gezet met de onzinnige opmerking, dat dit vers moeilijk is. Maar de zaken liggen totaal anders: Het vers is heel goed te begrijpen, maar de commentator vindt het vers moeilijk, omdat het afwijkt van zijn opvattingen. Het betreft hier de vertaling van het Griekse “malista” met “inzonderheid” of “allermeeft”.

Dit is het volledige commentaar op het betreffende vers, zoals dat te vinden is in de Studiebijbel:

Het slot van dit vers is enigszins moeilijk. Naar analogie van 2:4 moeten we concluderen, dat God alle mensen wil redden. (vgl. Tit. 2:11) en dat Hij door de kruisdood van Jezus alle mensen met Zich heeft verzoend door hun overtredingen niet toe te rekenen. (2Kor. 5:19; Col. 1:20; 1 Joh. 2:2). Maar de redding gaat pas in vervulling m.a.w. wordt pas concreet, wanneer iemand deze gelovig aanvaardt. Het woord “malista” (letterlijk: meeste) moet hier dan ook met “om precies te zijn” worden weergegeven.

Wat een bewering!!

Dit wordt ons geleerd, zonder dat men aangeeft, waarom er zo merkwaardig moet worden vertaald. En je vraagt je af, waarom de schrijver van de Studiebijbel in deel 8 blz. 704 toch maar vertaalde met “het meest van (de) gelovigen.”

In de woordconcordantie van diezelfde Studiebijbel deel 13 onder nr. 2764 vinden we het woord “malista”. Daar lezen we het volgende:

Het bijwoord “malista” betekent “het meest”; “vooral”.

In het algemeen wordt *malista* niet gebruikt in het geval van een grootste hoeveelheid, maar in het geval dat iemand of iets als het belangrijkste beschouwd wordt. Zo’n uitzonderingspositie wordt ook wel aangegeven met vertalingen als “voornamelijk”, “in hoge mate”, “nog wel” of “inzonderheid”.

Dat is duidelijk, maar waar wordt dan die vertaling met “om precies te zijn” vandaan gehaald? Dat die “vertaling” nergens op slaat, wordt duidelijk, als we kennis nemen van de onderstaande opsomming van teksten, met wat commentaar. Het toont zonneklaar aan, hoe bijbelleraren soms knoeien met de uitleg om een waarheid ten onder te houden. Zelfs in de waardevolle Studiebijbel treffen we dat aan.

Hand.20:38 het meest bedroefd over het woord, dat hij gesproken had.

Toch ook bedroefd over andere zaken.

Hand. 25:26 *daarom heb ik hem vóór u laten komen
en voornamelijk vóór U.*
En dus ook vóór anderen.

Hand. 26:3 *daar u vooral een kenner bent van alle
gewoonten en twistpunten*
Er zijn ook kenners, die er minder vanaf weten.
Maar ook zij weten het een en ander.

Gal. 6:10 *wat goed is voor allen, maar inzonderheid
voor onze geloofsgenoten*
Betekent het hier *om precies te zijn* voor de ge-
loofsgenoten, dus niet echt voor allen? Ja na-
tuurlijk, ook voor allen.

Fil. 4:22 *inzonderheid die aan het huis van de keizer
verbonden zijn.*
Dus niet alleen zij.

1 Tim. 4:10 *die een Heiland is voor alle mensen,
inzonderheid voor de gelovigen.*
**Hier wordt *malista* in de *Studiebijbel* toch
niet vertaald met “om precies te zijn, on-
danks het commentaar op deze tekst!!
(het cursief gedrukte en onderstreepte is vertaling
van “malista”).**

Zo zijn er nog een groot aantal voorbeelden te
noemen, waaruit blijkt dat “malista” nooit vertaald
kan worden met “om precies te zijn”.
In zinnen, waarin “malista” voorkomt, sluit het ene
deel van de zin het andere
deel niet uit.

Integendeel, het is altijd insluitend: het een en ook het ander.

Wel is het zo dat het ene deel van de zin een bijzondere plaats inneemt.

Waarom toch?

Waarom heeft de Studiebijbel zo'n volstrekt onjuist commentaar gegeven op 1 Timoteüs 4:10?

Het antwoord ligt voor de hand. Ook hier weer speelt de angst een rol, dat de lezers zouden gaan geloven, wat het Woord zo duidelijk zegt:

“de levende God, die een Behouder is van alle mensen inzonderheid (in het bijzonder) van de gelovigen.”

De gelovigen nemen een aparte plaats in, dat is zeker. Maar God redt alle mensen!

Merk op, dat de vertaling “om precies te zijn” alleen wordt voorgesteld in enkele commentaren, **maar in geen enkele bijbelvertaling wordt dat voorstel gehonoreerd.**

Er zou immers onzin staan, zoals in de zin: *“Alle leerlingen van de school moeten deze week een medisch onderzoek ondergaan, om precies te zijn de leerlingen die een bril dragen”.*

God wist hoe moeilijk het zou zijn voor ons mensen om het woord in 1Timoteüs 4:10 restloos te gelo-

ven. Onze liefde gaat naar enkelen uit. Het exclusieve zit ons in het bloed.

Wij en onze geloofsgenoten gaan de hemel in en de anderen? Jammer, zij grijpen ernaast. Omdat God weet hoe beperkt onze liefde is en hoeveel moeite wij hebben met zijn liefde voor alle mensen heeft Hij erbij gezegd: **dit is een betrouwbaar woord en waard door allen te worden aangenomen.**

HOOFDSTUK 36

ONDERHOUDER OF BEHOUDER?

In de vele vertalingen, die ik raadpleegde, las ik steeds dat God een **Behouder is van alle mensen**. Alleen in de zg. Telos-bijbel las ik het volgende als vertaling van 1Timoteüs 4:9 en 10:

“Het woord is betrouwbaar en alle aanneming waard; want hiertoe arbeiden wij en strijden wij, omdat wij onze hoop hebben gevestigd op de levende God, die een Onderhouder is van alle mensen, het meest van de gelovigen.”

Het Griekse woord, dat hier vertaald wordt met “Onderhouder” is “**soter**”. Het komt vierentwintig keer voor in het Nieuwe Testament en is steeds correct vertaald met “Redder” of ‘Heiland’. Blijkbaar wilde de bewerker van de Telos-vertaling vermijden dat zijn lezers zouden gaan geloven, dat het werkelijk waar is, dat God alle mensen zal gaan redden.

Vanwaar die smaad?

Als we de Telos-vertaling volgen dan moeten we aannemen dat Paulus zich moeite getroostte en strijd moest leveren (vers 10), omdat hij hoopte op God, die ongelovigen onderhoudt en nog wat meer de gelovigen.

Die hoop zou dan de reden zijn, dat hij zou worden gesmaad (want dat staat er eigenlijk). Dat is toch moeilijk in te denken.

Dat hij gesmaad werd om zijn hoop op God, die de Redder is **van** alle mensen ligt voor de hand. Ook nu nog is die hoop een enorm taboe en wekt het zware tegenstand in kerken en gemeenten.

Christenen en welvaart

Trouwens, als God de gelovigen beter zou onderhouden, dan zou dat dicht naderen tot de leer van het zg. welvaartsevangelie. Hij zou je van je financiële zorgen afhelpen en in geval van ziekte zou Hij je genezen. De ongelovigen zou het wat dat onderhoud betreft wat minder gaan.

Als we zo 1 Timoteüs 4: 10 moeten lezen en we denken aan de miljoenen christenen, die een zwaar leven van lijden hebben gekend of nog kennen, dan begrijpen we dat Telos zich bij de vertaling ernstig vergaloppeerde.

HOOFDSTUK 37

EEN BLIK IN DE HEMEL EN DE HEL?

Een vrouw in Amerika beweerde dat ze de hel heeft bezocht tot in de diepste krochten en afgronden. Bij dat bezoek was de Here Jezus zelf haar rondleider. Ze was er getuige van, hoe miljoenen mensen in de vlammen lagen en gruwelijk leden, terwijl ze wisten: dit vreselijk lijden zal nooit voorbij gaan. Ze heeft over wat ze zag en hoorde in de hel een boekje geschreven.

Het is een heel verwerpelijk boekje geworden.

In het evangelie komt ook een verhaal voor, verteld door Christus zelf, over het verblijf in het rijk van de doden. Het is de bekende gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus in Lukas 16:19-31.

Die rijke man leeft in overvloed en Lazarus in bittere armoede.

Dan sterft de arme en wordt door de engelen gedragen in de schoot van Abraham. Ook de rijke sterft en slaat zijn ogen op in het dodenrijk onder de pijnigingen van de vlam.

Maar dan komt het: die rijke man kan zo vanuit de vlammen zien wat er gebeurt in het andere deel van het dodenrijk. Hij ziet daar Lazarus, die hij nog kende uit de tijd, dat hij op aarde leefde, in de schoot van Abraham. Hij vraagt dan om wat water, maar dat blijkt onmogelijk omdat er een onoverkomelijke

kloof is tussen het ene deel van het dodenrijk en het andere.

Wat valt ons op?

Waarom is die rijke man in die vlammen terechtgekomen? Heeft hij geweigerd de Here Jezus Christus als zijn Verlosser aan te nemen? Heeft hij wellicht zwaar gezondigd, dat hij zo moet lijden na zijn dood?

Abraham zegt het zo:

“Kind, herinner je, hoe je het goede in je leven hebt ontvangen en insgelijks Lazarus het kwade; nu wordt hij hier vertroost en jij lijdt pijn.”

Ja, denk je dan, zullen er dan mensen na hun dood in de vlammen terechtkomen, omdat ze rijk waren en feest vierden? Wat gaat er dan met ons gebeuren, die een leven in grote welvaart leiden? Waarin ligt mijn toekomst vast? Toch niet in een mate van welvaart of armoede, maar in Christus en in Hem alleen?!

Bovendien was het Abraham, die zelf grote rijkdom kende tijdens zijn leven, die hem die mededeling komt doen: “Je ligt in het vuur, want je was op aarde rijk.”

Als iemand op aarde de rijke man zijn rijkdom had moeten verwijten, dan toch zeker Abraham niet. Dat doet vermoeden dat deze gelijkenis een diepere betekenis heeft.

Die rijke man kwam terecht in het dodenrijk en niet in de hel. We wezen er in een eerder hoofdstuk al op, dat in de grondtekst het Griekse woord “gehenna” wordt gebruikt om het dal van Hinnom aan te duiden. In onze Bijbel is dat woord vertaald met “hel”. De rijke belandde na zijn sterven niet in dat dal bij Jeruzalem, dat gehenna, die hel, zoals de Statenvertaling het weergeeft, maar in “hades”, dat is het Griekse woord voor dodenrijk. En wie bevond zich ook in dat dodenrijk, zij het in het goede gedeelte aan de andere kant van de kloof? Inderdaad, Abraham en ook Lazarus!

Is dat dodenrijk een plaats, die er altijd zijn zal? Zeker niet. In Openbaring 20 wordt dat rijk in de poel van vuur geworpen, dat is de tweede dood. Hades is er dan niet meer. Al in Hosea 13:14 klinkt de profetische vraag: *“Dood, waar zijn je pestziekten? Dodenrijk, waar is je verderf?”* En Paulus neemt die vragen over als hij schrijft over de dood, die vervolgen is in de overwinning van Christus. Die vlam, die de rijke zo pijnigde, zal dan zijn gedoofd. Dat betekent, dat we aan deze gelijkenis nooit de altijddurende hellestraf kunnen ontleenen. Integendeel.

“Kind, herinner je, hoe jij het goede tijdens je leven hebt ontvangen en insgelijks Lazarus het kwade; nu wordt hij hier vertroost en jij lijdt pijn.”

Worden ze met dezelfde maat gemeten? Duurt de kwelling van de rijke eindelijk en Lazarus' lijden slechts een mensenleven lang, dan kunnen we niet

zeggen, dat er gemeten wordt met dezelfde maat. Stel je voor dat de arme en de rijke allebei op zeventigjarige leeftijd zijn gestorven.

Dan zou Abraham hebben gezegd tegen de rijke zoiets als: “Jij hebt *zeventig jaar* feest gevierd en Lazarus heeft *in die tijd* in de ellende geleefd. Hier in het dodenrijk gaan we de zaken recht trekken: jij moet nu *voor altijd* de vlammen in en Lazarus wordt getroost.” Hoe zou Abraham zo’n vergelijking kunnen maken? De Here Jezus laat hem deze vergelijking maken, omdat Hij wist, dat een mens zal worden geoordeeld op grond van zijn werken en omdat Hij niets wist van een straf, die nooit eindigen zou. Ook hieruit is op te maken, dat de leer van een straf na de dood, die altijd maar doorgaat, niet naar de Schriften is.

We suggereerden, dat deze gelijkenis een diepere betekenis heeft. Omdat we in dit boek ons vooral bezig houden met de vraag of de eeuwige straf ook een einde zal hebben, willen we hier niet ingaan op die betekenis.

HOOFDSTUK 38

MAAR ALS DE MENS NU NIET WIL?

We kunnen er niet aan ontkomen: we moeten antwoord zoeken op de vraag, die heel de kerkgeschiedenis door de gelovigen heeft beziggehouden:

Heeft de mens eigenlijk wel een vrije wil?

En het antwoord op die vraag is van zo groot belang, omdat dat bepalend is voor het antwoord op de vraag, die we al in het tweede hoofdstuk stelden:

Is de hel een oord van verschrikking voor eeuwig?

Beschikt de mens over een zo krachtige wil, dat die hem in staat stelt de wil van God zodanig te frustreren, dat het goddelijk voornemen niet zal worden gerealiseerd? Is dat zo, dan kunnen we de hoop laten varen, dat het eenmaal waar zal worden, dat God alles zal zijn in allen. Daar komt dan niets van terecht. De hel zou dan een oord van nooit eindigende verschrikking zijn voor vele miljarden.

Omdat het vraagstuk van de menselijke en de goddelijke wil zo sterk samenhangt met de vraag of God inderdaad de Behouder is van alle mensen, willen we in een aantal hoofdstukken aan dat vraagstuk vrij uitvoerig aandacht besteden.

Het is opvallend, dat de leraars, die zich niet kunnen verenigen met de verwachting van de universele verzoening, steeds weer de vrije wil van de mens naar voren brengen. Die vrije wil is dan tenslotte bepalend voor het lot, dat de mens wacht na dood en opstanding.

Een voorbeeld:

“Gods gekrenkte en versmadede liefde kan ook toornen. De hel is terecht genoemd de consequentie van Gods verworpen liefde. Zo kun je zelfs zeggen dat God Zich ook in de hel openbaart als Liefde, maar dan als gekrenkte liefde. En dat is zijn toorn. Om Lewis aan het woord te laten: Tenslotte zijn er maar twee soorten mensen: zij, die tot God zeggen: “Uw wil geschiede”, en zij tot wie God uiteindelijk zegt: “uw wil geschiede”.

Allen, die in de hel zijn, hebben dat zelf gekozen.”

(Dr. J. Hoek in “hemel of hel, onze eeuwige bestemming.”
Kok Kampen)

Hoeveel miljarden mensen, die nooit de blijde boodschap hoorden en daardoor nooit de “keuze” konden maken tussen hemel en hel, vallen buiten

die twee soorten van mensen? Kunnen zij ooit te horen krijgen uit de mond van de rechtvaardige God, dat ze worden prijsgegeven aan hun eigen wil en daarom zijn verwezen naar het vuur van de hel? Of zijn die miljarden toch in de hemel toegelaten en zal God die woorden slechts spreken tot die mensen, die heel bewust en vijandig de boodschap van verlossing hebben verworpen?

C.S. Lewis heeft prachtige uitspraken gedaan, maar in dit geval is hij toch ver buiten het Woord om gegaan, met name buiten het woord uit Romeinen 9, waar Paulus schrijft:

Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt.”

Meent dr. Hoek werkelijk dat God straks tot hen, die zich in de “hel” bevinden, zal zeggen: “Dat wilde je toch, je hebt er toch zelf voor gekozen.”? Die keuzevrijheid is vreemd aan het getuigenis van de Schrift. We moeten oppassen de leer van de nooit eindigende hellestraf enigszins aannemelijk te maken door de bewering, dat het tenslotte toch onze wil of onwil is die bepalend is voor ons komen in hemel of hel.

Vragen genoeg.

Maar antwoorden zijn niet werkelijk te geven zonder de wetenschap, dat God door oordeel en gericht heen tot zijn doel komt met alle mensen.

Een tweede voorbeeld:

“God betreft mensen bij dat werk, maakt christenen tot medewerkers en laat Zijn werk als het ware van trouw en ijver afhangen.”

“Christus zelf zegt, dat Gods wil doorkruist kan worden; menselijke ongehoorzaamheid is in staat de vervulling ervan te verhinderen.”

(Symank “Worden alle mensen gered? Boekencentrum)

Symank zegt hier dat het welslagen van Gods heilsplan afhankelijk is van de trouw en ijver van mensen. Wat zou het er droevig uitzien, als de zaken zo zouden staan. En hoe mag het ons verheugen, dat “*God in alles werkt naar de raad van zijn wil*”. (Efeze 1:11) en wat de wil van God is weten we nu wel en ook dat die wil niet is te weerstaan. (Romeinen 9:19 en 1Timoteüs 2:4)

In de vele geschriften van hen, die de totale verzoening verwerpen, blijkt men steeds weer terug te vallen op de mens, wiens willen en kiezen zijn eeuwige bestemming zou bepalen.

Eén voorbeeld nog:

“Zowel de hemel als de hel hebben direct te maken met de welbewuste keuze van de mens.”

(ds. J.C. Bette “Hemel en hel, onze eeuwige bestemming”)

Zo is er voorbeeld na voorbeeld te noemen. De mens moet de keuze maken en zo niet, dan wacht hem de vlammenzee van het hellevuur.

Een oud lied, dat nog veel door christenen biddend wordt gezongen, zegt:

*Laat mij niet mijn lot beslissen
Zo ik mocht, ik durfde niet.
Ach, hoe zou ik mij vergissen,
Als Gij mij de keuze liet.*

Onzekerheid bij God?

Als God zou wachten op het willen van een mens, dan is het Hem niet bekend, of er vandaag of morgen nog mensen tot bekering komen. Hij zou het wel willen, maar omdat het mede afhangt van het willen van de mens, is de kans zeer groot, dat er vandaag en ook morgen geen mensen tot geloof in Christus komen. Wij weten dat niet en God verkeert wat dat betreft ook in onzekerheid.

Omdat de wil van de mens medebepalend is voor de groei van de gemeente van Christus, zou het dus kunnen zijn, dat er na verloop van tijd geen gemeente meer zou zijn.

De mens, van wie de wil een zo belangrijke rol speelt bij de wedergeboorte, kan immers niet bepaald een zoeker van God genoemd worden. *“Er is niemand, die God ernstig zoekt”*, schrijft Paulus in Romeinen 3.

Hij zal toch niet overdreven hebben?

Als we dat overdenken, wordt het wel heel onwaarschijnlijk, dat Gods gemeente er straks nog wel zijn

zal. Pessimisme zou dan onze verwachting bepalen.

Maar als we de Schriften raadplegen, wordt dat pessimisme weggenomen, want God zegt ons duidelijk, dat de gemeente er zijn zal tot aan de terugkeer van Jezus Christus.

Dat is een goddelijke garantie

Hoezo een garantie?

Maar hoe kan God ons die garantie geven, als het bestaan van zijn gemeente mede afhankelijk is van de menselijke wil?

De wil van de mens van wie de Bijbel zegt, dat hij zonder God niets doen kan.

Zo kunnen we ons afvragen hoe God ons in zijn Woord kan verzekeren, dat geheel Israël zalig zal worden, als de volheid van de heidenen binnengaat. (Romeinen 11:25, 26) Had Hij daaraan niet moeten toevoegen: "Tenminste, als ze dat willen."?

Gaan straks miljoenen Joden op één dag in de Heere Jezus geloven? Als dat zo is, kan dat uiteraard niet toegeschreven worden aan de wil van de mens maar aan God, die de Geest van genade en gebeden gaat uitstorten. (Zacharia 12)

Egypte, Assur en Israël

Nog een voorbeeld: er komt een dag, dat alle volken zullen juichen en zich zullen verblijden in de verlossing, die God geeft. (Jesaja 25:9) Egypte, nu een land, waar de grote meerderheid van de bevolking de religie van de Islam belijdt, zal straks de Here dienen, samen met Assur en Israël. (Jesaja 19:23-25)

God zelf laat Jesaja dat profeteren. Maar hoe gaat Hij dat waarmaken?

Wacht de Here tot de dag dat de Egyptenaren eindelijk eens bereid zullen zijn de Here Jezus Christus aan te nemen als hun Verlosser?

Juist omdat een kind van God weet, dat het niet afhangt van ons willen en lopen, weet hij ook dat ook Egypte en Assur verlost worden. Op die dag van verlossing zullen de inwoners van deze beide landen in grote vreugde het evangelie aanvaarden. Niet omdat ze zelf in staat zullen zijn hun afkeer van het evangelie om te zetten in gewilligheid.

Nee, God zelf is het, die het wonder van een nieuwe geboorte tot stand zal brengen.

Geen twijfel mogelijk

Omdat het niet afhangt van ons willen en lopen, (Romeinen 9) maar van God, die Zich ontfermt, kan God ons de zekerheid geven

- dat Hij de gemeente in stand houdt,
- dat geheel Israël gered zal worden
- en dat Hij allen tot Zich zal trekken.

Werkelijk geen twijfel mogelijk!

HOOFDSTUK 39

HET KIEZEN EN DE GEVOLGEN

Het is meen ik niet nodig om uitvoerig in te gaan op de bepaalde wilsvrijheid, die aan de mens gegeven is. Het gaat ons niet om de vrijheid, die een mens heeft om een beroep, een partner, een vakantiebestemming of een woonplaats te kiezen. Ook de Bijbel spreekt van een zekere speelruimte, waarin een mens keuzevrijheid heeft. Daarvan zijn ons ook in de Bijbel tal van voorbeelden gegeven.

In Deuteronomium 30:19 wordt de mens voor een vrije keus gesteld:

“Ik neem heden de hemel en de aarde tegen u tot getuigenis: het leven en de dood stel ik u voor, de zegen en de vloek; kies dan het leven, opdat gij leeft en uw nageslacht.....”

Deze woorden spreekt Mozes tot het volk Israël, dat op het punt staat het land Kanaän binnen te gaan. En natuurlijk zullen ze de Here moeten kiezen en dienen, willen ze in dat land voorspoed kennen. Hij zegt het volk de Here aan te hangen en naar zijn stem te luisteren, want dat is hun leven en waarborg voor een langdurig wonen in het land. (vers 20) Over hemel en hel spreekt Mozes niet.

Als het echter gaat over onze “eeuwige” bestemming, is het niet ons kiezen, willen of lopen dat ons verblijf in hemel of hel bepalen zal. De Schriften

laten er geen twijfel over bestaan, dat het God Zelf is die Zich zal ontfermen over hen, die Hij onder ongehoorzaamheid besloten had.

Jozua, de pessimist?

Later is het Jozua, die het volk voor een keuze stelt. Maar let erop waartussen er gekozen moet worden:

“Welnu, vreest dan de Here en dient Hem oprecht en getrouw, doet weg de goden, die uw vaders gediend hebben aan de overzijde van de rivier en in Egypte, en dient de Here. Maar als het kwaad is in uw ogen de Here te dienen, kies dan heden wie gij dienen zult, of de goden die uw vaders aan de overzijde van de rivier gediend hebben, of de goden van de Amorieten (...) Maar ik en mijn huis, wij zullen de Here dienen.” (Jozua 24:14)

Inderdaad, hier stelt Jozua het volk niet voor de keuze tussen de Here en de afgoden, maar de Israëlieten, die God niet wilden dienen, hadden te kiezen tussen de goden van Egypte en van de Amorieten.

Dat woord “*Kies dan heden wie je dienen zult*” wordt heel vaak gebruikt om mensen voor de keuze te stellen in de Here Jezus te gaan geloven. En toch blijkt het in de context gelezen op die keuze geen betrekking te hebben.

Het volk antwoordt op die oproep:

“Het zij verre van ons de Here te verlaten en andere goden te dienen. Want de Here is onze God.” (vers 16)

Dan zegt Jozua:

“Jullie zullen niet in staat zijn de Here te dienen.” (vers 19)

Was hij nu zo'n zwartkijker, die het altijd somber inzag? Dat was hij zeker niet. Dat hij met die woorden de waarheid diende, blijkt uit de verdere geschiedenis van het volk met als dieptepunt het antwoord op de vraag van Pilatus, wie hij moet loslaten Jezus of Barnabas.

“Laat ons Barnabas los en Jezus, kruisig Hem, kruisig Hem!!”

Het verbaast ons dan ook niet, dat de apostel Paulus ons leren wil, niet terug te vallen op wat wij ervan terechtbrengen met ons kiezen en willen, maar alleen en uitsluitend ons vertrouwen te stellen op het verlossingswerk van onze Here Jezus Christus.

Theologen hebben zich al zoveel jaren intens beziggehouden met het enorme probleem van de verkiezing en de rol die de menselijke wil speelt in het werk van verlossing,

De reformatorische leer zegt: “God heeft een bepaald aantal mensen uitgekozen, dat zalig wordt en de niet-uitverkorenen zullen voor altijd de hel bevolken.

De evangelischen erkennen wel dat er een uitverkiezing is, maar menen dat de mens toch over een vrije wil beschikt, die de oorzaak zou kunnen zijn, dat hij toch nog verloren gaat, al is hij door God uitverkoren.

Eindeloos is er gediscussieerd, bibliotheken aan boeken zijn er geschreven om de levensgrote vragen, die zich hier voordoen van een antwoord te voorzien.

Maar pas wanneer we de leer van de eindeloze hel-
lestraf verlaten en geloven dat God alle mensen zal
behouden, worden de vragen beantwoord en vindt
ons hart rust.

HET GEVAAR VAN HET EXTREME

Nu moeten we oppassen, dat we niet doorslaan en vervallen in een evangelie, dat geen blijde boodschap is. Ik bedoel een evangelie dat alles terugbrengt op de zg. uitverkiezing van voor de grondlegging der wereld. Je kunt kiezen wat je wilt, maar als je naam niet op die verborgen lijst van die verkiezing voorkomt, is het voor eeuwig met je gedaan. Je gaat verloren, of je wil of niet. Dat is een boodschap die tot wanhoop brengt.

leder mens, die de redding bij Christus zoekt, mag komen en het water van het leven drinken voor niets. (Openbaring 22:17)

“Komt tot Mij allen die vermoeid en belast zijn en Ik zal je rust geven.”

Dit zijn de woorden van Christus, zoals we die vinden in Matteüs11:28

Er is een weg waarop we kunnen verdwalen

Maar we komen op dwaalwegen terecht, als we menen dat de wil van God om zijn plannen te volvoeren het zal moeten afleggen tegen onze onwil. Eerder al wezen we erop, dat onze God niet *experimenteert* en nooit mensen *een kans geeft* om zalig te worden.

God gaat niet te werk als een zakenman, die een winkel opent. Die heeft niets anders te doen dan af te wachten of er ook klanten zullen komen met het risico dat de zaak niet zal lopen en het allemaal zal eindigen in een faillissement.

God begint een werk om de wereld te redden, terwijl Hij weet dat er geen “klant” uit zichzelf komen zal.

“Er is niemand, die God ernstig zoekt.” (Romeinen 3:12)

Sterker nog, we lezen in het Woord, dat de mens een afkeer heeft van de boodschap van heil. Afkeer, dat is pure onwil!

Wat nu?

Wat staat God, die een Behouder is van alle mensen, nu te doen? Laat Hij de mens dan maar over aan die afkeer om hem na het leven hier op aarde weg te werpen in de hel in volstrekte hopeloosheid? Dat zeker niet! Er is oordeel, straf en gericht, maar door dat oordeel heen komt God tot zijn doel, opdat Zijn wil gedaan zal worden.

HOOFDSTUK 40

GOD DE GENEESHEER

Omdat de onwillige mens niet in staat is uit eigen kracht zijn onwil van zich af te schudden is hij aangewezen op hulp van buiten af.

En die hulp is er!

Omdat God de onwil, de afkeer van ons mensen als een ziekte beschouwt, komt Hij in Christus tot ons als geneesheer.

“Die gezond zijn hebben de geneesheer niet nodig, maar die ziek zijn.” (Matteüs 9:12)

Het is wel zeker, dat de Heiland bij deze woorden de profetie van Hosea in gedachten heeft gehad.

“Ik zal hun afkeer genezen. Ik zal hen vrijwillig liefhebben, want mijn toorn keert zich van hen af. Ik zal zijn als de dauw voor Israël, hij zal bloeien als een lelie.” (14:5 en 6)

Dat kleine boekje Hosea zou eigenlijk al voldoende moeten zijn om de bijbellezer ervan te overtuigen, dat God nooit volstaat met toornen. Altijd weer is het Zijn barmhartigheid, die roemt tegen het oordeel.

In hoofdstuk 1 en 2 wordt Israël getekend als een getrouwde vrouw, die ontucht pleegt met tal van minnaars.

Dan spreekt God in Zijn toorn, dat Hij zal doen ophouden al haar vreugde, haar feest en haar sabbat. Haar wijnstok en haar vijgenboom zal Hij verwoesten, (vers 10 en 11) Als je die hoofdstukken met aandacht leest, heb je het idee, dat het voor altijd met het volk gedaan is; het zal in het oordeel ten onder gaan.

Daarom....

Daarom .. (2 vers 13) Hoezo daarom? Slaat dat op die ontrouw en die ontucht? Hoe het ook zij, de Eeuwige God zegt:

“Daarom, zie Ik zal haar lokken en haar leiden in de woestijn en spreken tot haar hart. Ik zal haar wijngaarden geven en het dal Achor maken tot een deur der hoop. Dan zal zij daar zingen als in de dagen van haar jeugd, als op de dag toen zij trok uit Egypte.”

En in hoofdstuk 11 zegt God dat Hij Israël lief had, toen het een kind was en het volk (“mijn zoon”) uit Egypte heeft geroepen. Het ontroert ons, als we lezen dat God hen leerde lopen en hen op zijn armen nam. Maar hoe meer Hij hen riep, des te meer zij afdwaalden.

“Ja, mijn volk volhardt in het afdwalen van Mij. – En al roepen zij tot Hem omhoog, hij zal hen geenszins opheffen.” (vers 7)

“God heeft er genoeg van en terecht,” denken we, als we deze woorden lezen. “Nu trekt God Zijn heilige handen af van Zijn eerstgeborene.”

Zo is onze God

En hoe moet het ons blij verbazen, als we dan de woorden van God lezen:

Hoe zou Ik u prijs geven, Efraïm, u overleveren, Israël? (...) Mijn hart keert zich om in Mij, ten volle wordt mijn erbarmen opgewekt. Ik zal mijn brandende toorn niet ten uitvoer brengen. (...) Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden en Ik zal niet komen in toorn gloed.”

Zo is onze God!! Hij ontroert diep bij de gedachte, dat Hij zijn toorn zou moeten uitgieten over zijn volk.

En die God is onze God!!

En laat ons commentaar nu niet zijn: “Ja, zo is de weg, die God gaat met Israël hier op aarde. En reken er maar niet op, dat Hij zo vol barmhartigheid zal zijn voor alle mensen, als het aankomt op hemel of hel.”

Met die redenering zouden we het woord van God krachteloos maken en het beroven van al zijn troost.

We willen het herhalen: Zo is onze God!!

We lazen dat God zijn volk, toen het een kind was, had leren lopen. Maar het wondere hoofdstuk Ezechiël 16 gaat nog verder terug. God zegt tot Israël:

“Wat je geboorte betreft: toen je geboren was, werd je navelstreng niet afgesneden en werd je niet met water gewassen; ook werd je niet met zout ingewreven en niet in windsels gewikkeld. Geen oog zag met ontferming op je neer maar je werd weggeworpen op het veld, omdat men geen waarde hechtte aan je leven.

Toen kwam Ik voorbij! En Ik zag je trappelen in het bloed van je geboorte en Ik zei tot je: leef!! Ja, Ik zei tot je in je bloed: leef!!.....”
(vers 4,5,6)

En dan toch...

Ondanks dat, wat we lazen in die prachtige bijbelverzen, loopt het volk als een ontrouwe vrouw weg van de Here en pleegt ontucht. En God verwijt het volk dat het niet heeft gedacht aan de dagen van haar jeugd, toen het naakt en bloot lag te trappelen in haar bloed en door Hem gevonden werd. (vers 22)

Dan volgt er oordeel. Er wordt gesproken over stengigen en het verbranden van huizen, over gericht:

“Ik zal je wandel op je hoofd doen neerkomen, luidt het woord van de Here HERE. Want heb je niet naast al je gruwelen deze schandelijke ontucht bedreven?”

En toch is dat het einde niet

Ook nu, zoals op alle plaatsen in de Bijbel, volgt er op het gericht ontferming.

En die ontferming heeft het laatste woord en niet het willen en lopen van de mens. (Romeinen 9:16)

HOOFDSTUK 41

NOG WAT KORTE AANTEKENINGEN OVER HET WILLEN VAN GOD EN DE WIL VAN DE MENS

Eerst deze bijbeltekst: *“blijft (...) uw behoud bewerken met vrezen en beven, want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt.”* (Filippenzen 2:12 en 13)

Het bovenstaande woord overtuigt ons dat de bekeering en het komen tot geloof niet zozeer een menselijke activiteit is maar een hemels gebeuren. Zo opende Lydia niet haar hart, maar

“de Here opende haar hart, zodat zij aandacht gaf aan wat door Paulus gezegd werd.” (Handelingen 16:14)

Dat was zelfs nodig bij een vrouw die God vereerde. God heeft geen andere wil, dan de wil alle mensen te behouden. Job wist het al:

“God blijft zichzelf gelijk – wie kan Hem keren? Wat Hij begeert voert Hij uit.” En koning Nebucadnezar was op zeker moment zo onder de indruk van de macht van God, dat hij uitriep:

“Hij doet naar zijn wil (...) en niemand is er die zijn hand kan weerhouden of tot Hem kan zeggen: Wat doet Gij?” (Daniël 4:35)

“God wil, dat alle mensen gered worden”(1Timoteüs 2:4)

Als het van God zou afhangen, zouden dus alle mensen zalig worden.

Worden niet alle mensen gered, dan zou het dus niet alleen van God afhangen, maar ook van de mens, van wie God zegt:

“Zonder Mij kun je niets doen.”

Als het zo was, dan konden we niet geloven

- dat het door Christus voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven zal komen (Romeinen 9:18)
- dat in Christus allen, die in Adam stierven, levend gemaakt zullen worden (1 Korinte 15:22)
- dat God de Behouder is van alle mensen (1 Timoteüs 4:10)

De mens heeft in de crisis van zijn leven niet een krachtige wilsbeslissing nodig, maar geloof om rust te vinden in Gods wil. Dat is die wil van God dat alle mensen zalig worden en tot kennis van de waarheid komen. (1Timoteüs 2:4) Die wil wordt door veel uitleggers verwaterd tot een wens: God zou het wel willen. Maar dat het ook gebeuren zal, omdat Hij alles werkt naar de raad van zijn wil, dat verwerpt men veelal.

Als de verloren zoon thuis is gekomen zegt de vader: "Mijn zoon was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is gevonden." (Lukas 15:24) Zoals het verloren schaap niet zocht en vond, maar door de herder werd gezocht en is gevonden, zo is ook de verloren penning gevonden. (Lukas 15) Omdat God is als de vader, de herder en de huisvrouw: een God, die zoekt totdat Hij het vindt (vers 4)

Zou het zo zijn, dat het zalig worden mede afhangt van de mens, dan zouden mensen met een krachtige wil veel meer kans maken dan de mensen, die over weinig wilskracht beschikken. Wat moeten we toch gelukkig zijn, dat de Here Jezus ons het zo niet heeft geleerd.

"Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft hem trekke." (Johannes 6:44) En christenen mogen God dankbaar zijn, dat zij uitverkoren zijn en getrokken werden uit de duisternis tot het wondere licht van Christus.

En die dankbaarheid wordt nog groter, als zij in hun Bijbel lezen: *"Wanneer Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken."* (Johannes 12:32) De Heiland volstaat niet met de redding van enkele uitverkoren mensen, maar allen worden behouden. En het bereiken van dat doel is niet afhankelijk van menselijk willen, maar van het trekken van de Vader en de Zoon.

Wat is het jammer, dat de **Bijbelse** leer over de rol, die de (on)vrijheid van de wil van de mens speelt in het plan van verlossing, in evangelische gemeenten vaak min of meer wordt verzwegen. In de zg. zware kerken is die leer vaak verworden tot ideeën die de mens brengt tot een lijdelijk afwachten: zou ik ook getrokken worden, en zo niet, dan moet ik voor “eeuwig” branden in de hel.

Het volgende las ik op internet (ik noteerde het, maar de schrijver is mij niet bekend):
Een evangelist gebruikte in zijn boodschap aan ongelovigen de volgende gelijkenis:

Een ernstig zieke ligt in zijn bed met binnen handbereik medicijnen, die hem zouden kunnen genezen. Alles wat hem staat te doen is zijn hand uitsteken en die medicijnen nemen en gebruiken. Zo komt God met het evangelie tot ons. Ons staat één ding te doen: het evangelie aan-nemen. En daar is weinig op af te dingen. Maar lezen we de Schrift dan vinden we daarin niet het beeld van de zieke, die in staat is gewillig het medicijn te nemen en te gebruiken. In de Bijbel zien we de ongelovige als iemand, die niet in staat is zijn geneesmiddel te zien, omdat hij blind is (Efeze 4:18 “*verduisterd in hun ver-stand*”). Hij heeft niet de kracht de medicijn op te pakken (Romeinen 5:6 “*toen wij nog krachteloos waren*”).

Bovendien mist hij niet alleen vertrouwen in de arts, hij haat hem zelfs (Johannes 15:18 *“indien de wereld u haat, weet dan dat zij Mij eerder dan u gehaat heeft”*).

Als we die Schriftwoorden overdenken, komt misschien de vraag bij ons op, die de discipelen aan Jezus stelden:

“Wie kan dan zalig worden?”

waarop de Heiland antwoordde:

“Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God.”

Christus kwam niet om hen te helpen, die in staat waren zichzelf te helpen, of die gewillig waren zich te laten helpen. Hij kwam om voor ons dat te doen, waartoe we zelf niet in staat waren: blinde ogen te openen, gevangenen vrij te laten; te bevrijden, wie in duisternis gezeten zijn. (Jesaja 42:7)

Dan is er de vraag, of God dan mensen zal redden tegen hun wil.

Het antwoord is: Nee! Dat zal ook niet nodig zijn, want ieder mens zal voor honderd procent gewillig zijn, als God Zich aan hem openbaart. Dan zullen de ogen van de blinden zien en de oren van de doven horen en de deur van de gevangenis zal geopend zijn. Lees wat Paulus overkwam, toen hij tot geloof kwam (Handelingen 9). Wat gebeurt er met

geheel Israël, als de Messias door het volk gezien zal worden (Zacharia 12 vanaf vers 10) en wat vindt er plaats met alle volken als God de sluier zal vernietigen, die alle natiën omsluiert, en de bedekking, waarmee alle volken bedekt zijn. (Jesaja 25:7)

Stellen we ons voor een evangelist, die bezig is te proberen een ongelovige te overtuigen van de waarheid van het evangelie. Hij nodigt hem uit zijn leven over te geven in geloof aan de Here Jezus. Denken we werkelijk, dat God (met eerbied gesproken) vanuit de hemel neerziet en in spanning is en vol hoop, of de ongelovige inderdaad zal ingaan op de uitnodiging: “Zal hij zich bekeren? Zal hij tot geloof komen?”

Wat een armetierig beeld van God houden we over en dus ook een armetierig evangelie, als we menen dat wij in onze vrije wil een sterk wapen in handen hebben als het gaat om onze redding.

God wil dat alle mensen zalig worden. Hij, die het verzet van mensen en duivelen tevoren kende, verklaart na duizenden jaren van dat verzet: *Ik wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis van de waarheid komen.*”

En dan durven wij, eendagsvliegen voor Hem te gaan staan en te zeggen: *“Ja, alles goed en wel, maar al uw willen helpt niets als wij dat zelf niet willen en daarom zal die zaligheid van alle mensen nooit werkelijkheid worden. Het zal de mens en de duivel gelukken uw wil in eeuwigheid te weerstaan.”*

Als het nu ongelovigen waren, die zo spraken, maar zelfs kinderen van God lopen met zulke gedachten rond. Er gebeurt veel tegen de wil van God in, maar uiteindelijk komt Hij tot zijn doel. De wil van God alle mensen zalig te maken rust op zijn onmetelijke liefde. Was het anders dan zou de gedachte in ons kunnen opkomen: Heeft Hij alles wel goed gepland? Kennen we Gods boodschap van de universele verzoening, dan leren we ook weer rustig nadenken over dood, hel en verloren gaan, omdat we verstaan dat dat alles moet dienen om de heilige wil van God te volbrengen.

De Here Jezus is niet tot ons afgedaald vanuit de heerlijkheid van de hemel met de gedachte: *“Zou Ik er een aantal kunnen redden? Ze moeten natuurlijk wel willen, anders... Als ze niet willen laat Ik ze allemaal verloren gaan in de poel van vuur.”*

Hij heeft macht over alle vlees. (Johannes 17:2) Wat zou die macht voorstellen, als die voor een taak kwam te staan, waartegen ze niet zou zijn opgewassen, omdat het vlees, waarover God aan Christus macht gaf, sterker zou zijn dan de Geest des levens en de kracht Gods tot behoud?

Men werpt tegen: “Ja maar, God dwingt de mens niet, we zijn vrij om te kiezen.” Met deze tegenwerping beperkt men het vermogen van God om het allerhardnekkigste en taaiste verzet van de kant van de mens te overwinnen. Het is alsof men zegt: “Ja maar met ons had de Heilige Geest niet zoveel moeite. Wij waren niet zo verhard als de anderen.

Er was bij ons een mindere zondigheid, die God te overwinnen had.”

Iemand schreef, dat God in deze eindtijd zijn uiterste best doet om nog zoveel mogelijk mensen te redden. We merkten al eerder op, dat God nooit pogingen in het werk stelt en zeker niet om mensen te redden. Laat het goed tot ons doordringen, dat God alle mensen redt, al moet Hij daartoe afkeer genezen. Maar evengoed is het waar, dat Hij straks bij het einde geen teleurstelling zal kennen. Stel je voor, dat de Zoon dan tot zijn Vader zal moeten zeggen: “We hebben alles gedaan, wat in ons vermogen was, maar het is op een teleurstelling uitgelopen. Ze wilden niet.”

HOOFDSTUK 42

EN DE MENSEN DIE HET EVANGELIE NOOIT HOORDEN?

We hebben het in bovenstaande vraag wel over vele miljarden mensen. Nooit hoorden zij het evangelie. We bedenken daarbij, dat het evangelie vaak gebracht wordt als een boodschap van redding niet alleen op grond van genade in Jezus Christus, maar mede op grond van werken. Vele miljoenen of wellicht miljarden hebben zich gelovig overgegeven aan zo'n evangelie, waarvan Paulus zegt, dat het geen evangelie is. (Galaten 1:7) Wat nu met al die mensen? Zij konden geen keuze maken voor Christus, omdat zij tijdens hun leven op aarde niet hoorden van genade in Christus zonder werken der wet.

“En hoe zouden zij geloven, als het hun niet gepredikt is?” (Romein 10:14)

Uiteraard kan het hen niet worden aangerekend, dat zij in ongeloof geleefd hebben en in ongeloof zijn gestorven. Toch heeft de kerk in het algemeen geleerd, dat de mensen, die door de boodschap van genade in Christus niet zijn bereikt en die boodschap dus niet hebben kunnen verwerpen, verloren zijn voor “eeuwig. Zij zullen zonder ophouden van de helse kwellingen te lijden hebben samen met hen, die het evangelie wel hoorden, maar het hebben verworpen.

Is er wel een antwoord?

Er is door uitleggers van de Bijbel met ijver gezocht naar antwoord op de vraag: Hoe kan een God van liefde mensen in de helse vlammen werpen, zonder hen de mogelijkheid te geven het evangelie aan te nemen?

De Zwitserse theoloog René Pache zegt:

“God laat geen van zijn schepselen verloren gaan voor eeuwig zonder hen gezocht te hebben. Als de tijd komt om de wereld te verlaten heeft ieder mens genoeg licht ontvangen om God te verwerpen of te aanvaarden.”

We vragen ons af hoe Pache een dergelijke verlegenheidsoplossing kan aandragen. Genoeg licht om God te aanvaarden en behouden te worden is toch het licht van het zuivere evangelie van Christus' dood en opstanding. Aan dat licht heeft het toch miljarden mensen ontbroken en aan miljarden ontbreekt het nog.

“Want de God, die gesproken heeft: Licht schijne uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis der heerlijkheid Gods in het aanzicht van Christus.” (2 Korinte 4:6)

M.R. van den Berg schreef een boek dat als titel draagt: "Wat staat ons te wachten?", waarin hij ook tegen de vraag aanloopt, die we in dit hoofdstuk behandelen. Hij schrijft:

"Mensen kunnen niet veroordeeld worden vanwege iets dat ze niet konden weten. Dat gebeurt dan ook niet zegt Paulus in Romeinen 2:14-15. Heidenen die Gods wet niet hebben, zullen niet volgens die wet veroordeeld worden. Bij hen legt God een ander criterium aan. Ook bij hen is een besef van goed en kwaad, een maatstaf, waarmee ze elkaar onderling beoordelen. Dat besef van goed en kwaad zal ook de maatstaf zijn, waarnaar God hen zal oordelen. Bij wie het evangelie niet gekend heeft, wordt het evangelie niet als maatstaf aangelegd. Zij worden beoordeeld naar hun eigen maatstaf. Overigens laat Paulus in vers 12 doorschemeren, dat ze ook naar die maatstaf gemeten door de mand zullen vallen."

En zo zijn we terug bij de vraag, hoe God deze onwetenden, die het met hun eigen maatstaf niet redden en door de mand vallen, aan de vlammen van de hel kan prijsgeven. Dat brengt ons dus ook de oplossing niet.

In Openbaring 22 lezen we van het geboomte van het leven, dat elke maand vruchten geeft. En de

bladeren van dat geboomte zijn tot genezing van de volken. Ds. Koekoek schrijft in een brochure over hemel en hel dat hij meent dat die volken gevormd worden door mensen, die onbekend met het evangelie toch hebben geleefd zoals God dat wilde en na genezen te zijn door die bladeren alsnog de hemel mogen binnengaan. Dan blijft de vraag: *en de anderen dan, die niet naar Gods wil geleefd hebben? Dat zijn er toch nogal wat.*

Dit zijn drie voorbeelden van theologen, die de universele verzoening verwerpen en zoeken naar het antwoord op de vraag, hoe een rechtvaardig God mensen, onbekend met de boodschap van verzoening “eeuwig” pijnigen kan. En er is geen antwoord, dat werkelijk bevredigt.

Oordeel naar werken

In Gods Woord zijn geen woorden te vinden, die expliciet, duidelijk en onomwonden zeggen, dat mensen, die verloren gaan, terecht komen in vuur, waaraan ze nooit meer zullen ontkomen. En pas wanneer we dat inzien, kunnen we antwoord geven op de vraag naar het “eeuwig” lot van de mens, die door het evangelie nooit bereikt werd.

We lezen in Openbaring 20:

“En de doden werden geoordeeld op grond van hetgeen in de boeken geschreven stond, naar hun werken. En de zee gaf de doden, die in haar waren, en de dood en het dodenrijk gaven de doden, die in hen waren en zij werden geoordeeld een ieder naar zijn werken” (vers 13)

Oordeel naar de werken, dat is oordeel in overeenstemming met de werken. Ook de apostel Paulus spreekt in Romeinen 2:6 en 7 over het rechtvaardig oordeel van God, “die een ieder vergelden zal naar zijn werken.”

En het oordeel, dat de gewetenloze mens treffen zal, zal dan nogal verschillen met het oordeel over mensen, van wie de Schriften zelf zeggen, dat ze buitengewone menslievendheid bewezen aan Paulus en die met hem waren. (Handelingen 28:2) Ook spreekt de Bijbel over *heidenen, die de wet niet kennen en van nature doen wat de wet gebiedt (...)* zij tonen , dat het werk der wet in hun harten geschreven is. (Romeinen 2:14 en 15)

In hoofdstuk 3 lezen we dan wel weer, dat er niemand is, die goed doet, zelfs niet één.

We willen ons nu niet verder bezighouden met de vraag, hoe het een dan overeenkomt met het ander. Maar duidelijk moet zijn, dat het oordeel van God over de mens overeenstemt met de werken.

Dat betekent nogal wat

De leer, die ons zegt, dat alle ongelovigen zonder onderscheid en zonder pardon in de hel zouden worden geworpen en daar “voor eeuwig” in de diepste ellende in vlamvend vuur zouden moeten voortbestaan, is niet naar de Schrift. Er is ook het idee, dat het in de hel voor de een wat beter uit te houden zou zijn dan voor de ander. De een zou dan in die hel eindeloos ongelukkig zijn en de ander even eindeloos doodongelukkig. Ook die gedachte moet als onbijbels worden afgewezen.

De Schriften kennen de leer van de eindeloosheid van de straffen in de hel niet!

En als we dat in gedachten houden, weten we ook om te gaan met de vraag, waar het in dit hoofdstuk om gaat. Er is oordeel naar de werken. Het is bij God in goede handen. Betere handen zijn er niet. We willen nog maar eens benadrukken, dat we het oordeel van God niet willen bagatelliseren.

“Hoeveel zwaarder straf zal hij verdienen, die de Zoon van God met voeten heeft getreden, het bloed van het verbond, waardoor hij geheiligd was onrein geacht en de Geest van de genade gesmaad heeft? Want wij weten wie gezegd heeft: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden! En opnieuw: De Here zal zijn volk oordelen. Vreselijk is het te vallen in

de handen van de levende God (Hebreeën
10:29, 30 en 31)

Hier spreekt het Woord wel niet van de niet met het evangelie bereikte mens, maar we wilden dit woord toch citeren om aan te tonen, dat we niet de gedachte koesteren, dat het met de oordelen van God wel wat meevallen zal. Alleen die eindeloosheid van de straf heeft geen grond in de Bijbel..

HOOFDSTUK 43

GELOVEN ZE HET ZELF WEL?

We citeren uit de preek van ds. Okke Jager, die de titel draagt: “Gaan miljoenen mensen voor eeuwig verloren?”:

Veel gelovigen konden alleen aan een hel geloven, omdat ze er nooit diep over nadachten. Bij brandgevaar zouden ze hun buurman direct waarschuwen, maar tegelijk geloven ze, dat hij voor eeuwig verdoemd is. Of geloven ze het eigenlijk niet? Want anders moesten ze toch in paniek raken, zoals wanneer drie, vier, vijf huizen in hun straat in vlammen zouden opgaan. Miljoenen rampzaligen en geen spoor van paniek in de kerken en in de theologie – dat moet betekenen; wij lieten het niet echt tot ons doordringen.

Het was een stuk van de ware leer; als de dominee nu maar duidelijk zei: er is een hel en die blijft er ook, dan zeiden we: ziezo we zijn weer gerustgesteld, hij brengt geen ketterijen, we gaan koffie drinken.”

Zoveel mensen, die in afgrijselijke omstandigheden leven: in hongersnood, ziekten, oorlogen en als slachtoffers van natuurrampen. Als we al dat lijden zien, denken we: Mijn God, zouden deze stakkers,

die al in een hel leven, nu ook nog voor eeuwig verloren moeten gaan?

Als we dat laatste geloven, zouden we dan niet evangelisten worden en de benen uit ons lijf moeten lopen? Een doodzieke brengen we toch ook zo gauw mogelijk naar het ziekenhuis?!

Kijken we naar de tijd, de moeite, het geld en de energie, die de gemiddelde christen besteed aan evangelisatie en zending, dan kunnen we niet anders dan vaststellen, dat deze doorgaans geen prioriteit genieten. Christenen gaan wat dat betreft veelal door het leven als menig ongelovige.

Waarom geven christenen zo weinig tijd aandacht en energie om familie, burens, vrienden, kennissen, relaties en zelfs vijanden te waarschuwen voor dat, wat hen wacht na het sterven? Is het omdat onze kennis over hemel en hel meer droge theorie is en ons nauwelijks in beweging brengt? Of is het enige schaamte om je medemens te zeggen, dat hij in een brandend vuur eeuwig ondragelijke pijnen zal lijden, als hij niet bereid is in de Here Jezus te geloven? Is dat de oorzaak, dat in preken de hel nauwelijks nog aan de orde komt?

Zeker zij, die geloven dat de straffen van God geen einde kennen, zouden geen moment van rust meer moeten kennen, voordat ze hun medemens hebben gewaarschuwd voor de dreigingen van een verblijf in de hel tijdens “de nimmer eindigende eeuwigheid”. *“Geloven ze het zelf wel?”*, vroeg iemand zich af.

Waarom nog evangeliseren?

God is een Behouder van alle mensen - door één daad van gerechtigheid komt het voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven, zoals het door één daad van overtreding voor alle mensen tot veroordeling gekomen is - en Hij maakt alle mensen in Christus levend, die in Adam gestorven zijn.

1 Timoteüs 4:10 - Romeinen 5:18 -1 Korinte 15:22

De Heilige Schrift spreekt klare taal over de redding van alle mensen. Dan is er altijd weer de tegenwerking: We hoeven dan niet meer te bidden en te evangeliseren, als het behoud van alle mensen zo zeker is.

Een paar opmerkingen:

We hebben er al meerdere keren op gewezen, dat de hierboven geciteerde bijbelteksten de woorden over oordeel en gericht niet ontkrachten. En in de Bijbel wordt er over dat oordeel en dat gericht gesproken in bewoordingen, die er niet om liegen. Als de apostel Paulus schrijft over dat wat de verdrukkers van de gemeente van Christus wacht, dan doet hij dat met deze woorden:

“de openbaring van de Here Jezus van de hemel met de engelen van zijn kracht, in vlammend vuur, als Hij straf oefent over hen, die God niet kennen en het evangelie van onze Here Jezus niet gehoorzamen.. Deze zullen boeten met een eeuwig verderf, ver

van het aangezicht des Heren en van de heerlijkheid van zijn sterkte, wanneer Hij komt om op die dag verheerlijkt te worden” (2 Thessalonicenzen 1:7-10)

Maar dat “eeuwig verderf” is niet een eindeloos verderf. We hebben in vorige hoofdstukken veel aandacht gegeven aan de betekenis van het begrip “eeuwigheid” en begrepen, dat we dat niet mogen verstaan als een “eindeloze tijd”. Dat doet Gods Woord niet en als wij dat wel doen, dan worden we opgezadeld met een verkeerd beeld van God, die tot in de oneindigheid zou doorgaan met pijnigen van mensen.

Waarom nog evangeliseren, als dat gericht van God toch eenmaal eindigt??

Ik denk aan die zoon, die enthousiast bij zijn vader kwam en hem vertelde, dat hij in korte tijd vele duizenden euro's kon verdienen. Het enige wat hij daarvoor moest doen was een paar kilo heroïne in een koffer met dubbele bodem naar een adres in Singapore brengen. Stel je voor, dat die vader zijn zoon niet zou waarschuwen, dat niet te doen, omdat er in die stad een straf van veertig jaar in een smerige gevangenis staat op smokkel van harddrugs. Nou ja, veertig jaar, daar komt toch een einde aan. Natuurlijk zal een goede vader zijn zoon smeken af te zien van zo'n gevaarlijke onderneming. Zouden wij in evangelisatie mensen niet op roepen zich met God te laten verzoenen, omdat er aan het oordeel toch ooit een einde komt?

God zegt ons in de Romeinenbrief:

“Hoe zullen zij dan Hem aanroepen in wie zij niet geloofd hebben? Hoe geloven in Hem, van wie zij niet gehoord hebben? Hoe horen zonder prediker? En hoe zal men prediken zonder gezonden te zijn?” (10:14)

Zou de kennis van de redding van alle mensen de predikers, de evangelisten overbodig maken? Het idee, dat God een Behouder is van alle mensen en dat daarom de prediking van het evangelie niet meer nodig is, is absurd. God zou dan een wonderbaar plan koesteren, maar Hij zou zijn doel nooit bereiken omdat er geen mensen tot geloof zouden komen bij gebrek aan predikers.

Juist omdat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen, heeft Hij het Woord der verzoening aan ons toevertrouwd!! (2 Korinte 5:19)

Paulus zegt ons niet dat God de kerk, de heiligen of de gelovigen met Zich heeft verzoend, maar **de wereld**, en dat Hij daarom aan ons die boodschap heeft toevertrouwd.

Over het bidden merkte iemand op: “Als God alle mensen gaat behouden, is het niet langer nodig om te bidden om de redding van hen, die ons lief zijn. Zij worden toch wel gered.”

Dit argument spreekt aan, al is het niet aan de Schriften ontleend. Maar het wordt wel heel nadrukkelijk tegengesproken door het Woord! In 1 Timoteus 2:1-6 zegt de Here:

"Ik vermaan u dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen (.....) dit is goed en aangenaam voor God, onze Heiland, die wil, dat alle mensen behouden worden en tot erkentenis van de waarheid komen. Want er is één God en ook één Middelaar tussen God en mensen, de mens Jezus Christus, die Zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen en daarvan wordt getuigd te juister tijd."

Merk op, dat de vermaning om te bidden voor alle mensen voortkomt uit het feit, dat God wil, dat alle mensen gered worden. Hij zal zelf voor die redding zorgen, de losprijs voor allen is immers betaald. Maar om die redding tot stand te brengen gebruikt Hij onze voorbede en ons getuigen. De Eeuwige maakt gebruik van ons mensen, om tot Zijn wonderbaar doel te komen. Ook dat is verbazingwekkende genade.

HOOFDSTUK 44

HET ULTIEME FEEST: HET JUBELJAAR

“Urenlang werd er op de trompetten geblazen, en het geluid weerkaatste tegen de bergen en echode door de valleien van het land Kanaän. Terwijl de trompetten zonder ophouden doorgingen hun boodschap te verkondigen, namen slaven afscheid van hun meesters en werden verbeurd verklaarde boerderijen en bezittingen teruggegeven aan de oorspronkelijke eigenaars. Gevangenen verlieten zingend en juichend de gevangenis. Wat was er aan de hand?

Het was de Grote Verzoendag in het Jubeljaar!!

De oude mensen hadden vijftig jaar op dit feest gewacht en jonge mensen hadden nog nooit zo'n dag meegemaakt.”

(J. Preston Eby in “Jubilee”)

De wetten van het Jubeljaar vinden we in het boek Leviticus 25:8-10

“ Na verloop van in totaal 49 jaar, wanneer jullie het sabbatsjaar zeven maal achter elkaar hebben gevierd, moeten jullie op de tiende dag van de zevende maand op de Grote verzoendag de ramshoorn laten schallen. Dat vijftigste jaar moet een heilig jaar

voor jullie zijn, gewijd aan de Heer. Dan zullen jullie voor alle bewoners van het land vrijheid afkondigen. Het is het jubeljaar, het jaar, waarin ieder van jullie zijn vroegere bezit terug krijgt en terugkeert binnen de kring van zijn familie.” (het Boek)

Elke vijftig jaar vond er in Israël een grote verandering plaats. God had vier speciale verordeningen voor dat Jubeljaar vastgesteld.

Het land en het volk zouden een heel jaar vakantie genieten. Een tijd van enorme vreugde. Er zou niet worden gezaaid of geoogst. Er zou niemand op het land moeten ploeteren om een goede oogst binnen te halen. Men kon in dat jaar eten van wat was overgebleven van het jaar daarvoor en van wat er spontaan op de akkers groeide.

Alle schuld moest worden kwijtgescholden. Elke Israëliet was vrij van welke financiële verplichting dan ook.

Was er een volksgenoot in de voorbije jaren zo diep in de schulden geraakt,

dat hij min of meer als slaaf in dienst kwam bij zijn schuldeiser, dan was

hij in het Jubeljaar weer een vrij man zonder enige schuld.

Was een Israëliet gedwongen geweest zijn bezittingen te verkopen, omdat hij vanwege armoede niet in staat was zijn schulden te betalen, dan kwam hij in dat vijftigste jaar weer in het bezit van die eigendommen.

Israël kende elke zevende dag een dag van rust, de sabbat. Daarnaast vierde men elk zevende jaar het sabbatsjaar. In dat jaar mocht het land niet worden bewerkt. Het land en het volk kwamen tot rust. Zo deed men energie op om in de zes jaar daarna weer het werk aan te kunnen.

Maar het ultieme feest vierde men in het Jubeljaar, het jaar, waarin iedereen weer een nieuwe en frisse start kon maken. Het was de sabbat der sabbatten!

Een voorafschaduwing van de laatste en totale bevrijding

Het is niet vreemd als je denkt: “Prachtig allemaal, maar wat heeft dat Jubeljaar te maken met het onderwerp, waarmee we ons in dit boek bezighouden?”

Maar al eerder behandelden we het verschijnsel schaduw en werkelijkheid in de Bijbel. Jozef in het boek Genesis is daarvan een duidelijk voorbeeld. Hij was in het Oude Testament een schaduwbeeld van de Here Jezus. En ook Adam was dat, omdat in hem alle mensen tot zondaren werden en in Christus alle mensen gerechtvaardigd zullen worden. (Romeinen 5 vanaf vers 14)

De werkelijkheid is Christus, die zijn schaduw vooruitwerpt in het Oude Testament. Zo staat ook Israël als Gods eerstgeborene model voor de volken die daarna geboren zullen worden.

En zo is het Jubeljaar, waarin iedere Israëliet - hoe ook door schuld beladen en hoe ook gebukt onder slavernij – vrij kwam, een schaduwbeeld van de grote verlossing, dat heerlijke Jubeljaar, als God alle mensen tot rechtvaardigen maakt, alle mensen levend maakt en alle mensen gaat behouden!!

Het kon soms wel heel lang duren

In de tijd die verliep van het ene Jubeljaar tot het andere waren er uiteraard Israëlieten, die zo verarmden en zo diep in de financiële problemen terecht kwamen, dat ze hun bezittingen moesten verkopen. Ja, zelfs gebeurde het dat men zichzelf moest verkopen als slaaf.

In 2 Koningen 4 lezen we van een weduwe, die zo'n grote schuld had, dat ze niet meer in staat was die ooit af te betalen. De schuldeisers dreigden haar twee zonen te verkopen als slaven. De profeet Elia wist door een wonder dat drama te voorkomen.

Maar niet altijd gebeurde dat wonder en werd men gedwongen te werken als slaaf voor een vreemde. Pas in het Jubeljaar kwam men vrij en dat kon vaak nog vele jaren duren.

De Verlosser en de lossen

Maar ook daarin kon worden voorzien. In de wet van het Jubeljaar was nog een wet opgenomen, die in hetzelfde hoofdstuk, dat we behandelen, is beschreven:

“Wanneer uw broeder verarmd is en iets van zijn bezitting heeft moeten verkopen, dan zal zijn naaste bloedverwant als lossers optreden en hij zal loskopen wat zijn broeder heeft moeten verkopen.” (Leviticus 25:25)

Dat gold ook als men gedwongen was zich als slaaf te verkopen:

“...dan zal hij, nadat hij zich verkocht heeft, recht van lossing hebben: een van zijn broeders mag hem loskopen.”

Zo gaf God een voorziening om slaven, maar ook bezittingen terug te kunnen krijgen **voordat** het Jubeljaar was aangebroken.

Die naaste bloedverwant, de lossers is een prachtig beeld van de Verlosser, die kwam om ons los te kopen uit de macht van de zonde en de dood. In het boekje Ruth is het Boaz, die, omdat hij bloedverwant van de familie is, als lossers optreedt en Ruth trouwt. (Ruth 3) Wat zijn er al preken en bijbelstudies gehouden, waarin erop werd gewezen dat Boaz een prachtig typebeeld was van de grote Verlosser, Jezus Christus.

Maar er waren in het oude Israël natuurlijk ook verarmde mensen, die geen naaste bloedverwant, die in staat was hulp te bieden, hadden. Wat moest er met dezen?

Ook weer in Leviticus 25 staat het antwoord:

“Maar indien hij op deze wijze niet gelost wordt, dan komt hij in het Jubeljaar vrij, hij met zijn kinderen.” (vers 54)

We vatten samen:

Israëlieten, die het hoofd niet boven water konden houden, werden door hun naaste bloedverwant, de lossen, uit de brand geholpen. Zo worden mensen, die in zonden waren gevangen, door de grote Verlosser uit de duisternis overgebracht in zijn wonderbaar licht.

Israëlieten, die niet een naaste bloedverwant als lossen hadden, kwamen vrij in het Jubeljaar. Werkelijk iedere volksgenoot, niemand uitgezonderd. Hoeveel mensen hebben tijdens hun leven op aarde de Verlosser **niet** leren kennen. Wat moet er met dezen? Inderdaad, zij zullen in het grote Jubeljaar, door de grote Verlosser deel krijgen aan het verlostte leven. Niemand uitgezonderd. Allen, die niet gelost zijn uit de slavernij van de zonde zullen in het Grote Jubeljaar aan het einde van de eeuwen vrij uitgaan om de verdienste van Christus.

HOOFDSTUK 45

VAN DE GESCHIEDENIS LEREN

In een brochure, die handelde over de vraag, of God ooit alle mensen zal behouden, las ik het volgende:

“ Het is trouwens opmerkelijk dat de christelijke kerk in meerderheid de alverzoeningsleer steeds heeft afgewezen, zelfs wanneer die het vurigst en bekwaamst werd verdedigd. Daarin zien we de bewarende leiding van Gods Geest, die in de gemeente het besef van Gods heiligheid en gerechtigheid en van de klare uitspraken van zijn Woord levend hield. Steeds bleef de gemeente (in haar grote geheel) zich ervan bewust, dat Gods heiligheid nooit tegen zijn liefde uitgespeeld mag worden: dat geen gevoelens en redeneringen ooit mogen ingaan tegen Gods eigen uitspraken; en dat de alverzoeningsleer het enorme gevaar van onbekommerdheid ten aanzien van de eeuwigheid in zich bergt, die de ernst van het evangelie ondergraaft.”

(W.J. Ouweneel "De Alverzoening pag. 8)

De schrijver beroept zich in het bovenstaande op de gemeentegeschiedenis en ontleent daaraan een argument om de waarheid, dat God de Behouder is van alle mensen, af te wijzen. Maar de teleurstellende geschiedenis van de kerk leert ons hoe zwak

een dergelijk argument is. Bovendien leert de Schrift ons hoe voorzichtig we moeten zijn om aan die geschiedenis af te lezen, of onze ideeën overeenkomen met de waarheid van God. Paulus zegt namelijk, dat er een tijd komt, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich richten tot de verdichtfels. (2 Timoteüs 4:3 en 4) De apostel schrijft dat in zijn laatste brief, waarin hij ook aankondigde, dat hij spoedig zou sterven. (vers 7,8) En uit de geschiedenis van de gemeente van Christus blijkt, hoe spoedig na de dood van Paulus die verdichtfels de kerk zijn binnengeslopen.

Heeft de bewarende leiding van Gods Geest er voor gezorgd, dat de waarheid over de doop, over de verhouding tussen kerk en staat, over liturgische gewoonten, over het verbond, over de toekomst van Israël en het duizendjarig vrederijk zuiver is bewaard gebleven? Vanwaar dan die elkaar tegensprekende meningen? Het antwoord op de vragen, waarmee we ons in dit boek bezighouden, zullen we moeten vinden in het Woord alleen. De kerkgeschiedenis kan ons gemakkelijk op verkeerde gedachten brengen.

Uit de geschiedenis blijkt, dat de kerk ten opzichte van Gods volk en oogappel een hoogmoedige houding ging aannemen en zich steeds meer ging zien als in de plaats gekomen van Israël. Terwijl de apostel de gemeente waarschuwt: *“Wees niet hoogmoedig, maar vrees!”*, als hij handelt over Is-

raël. Zo hoogmoedig werd die houding, dat de kerk zich vaak niet heeft ontzien deel te nemen aan vervolging van Joden. Ook de kerk heeft Joods bloed aan de handen!

En het is die hoogmoedige houding van de kerk ten opzichte van de Joden, die een rij van dwalingen de gemeente binnenbracht. In dit boek houden we ons bezig met de vraag of God door het bloed van het kruis alles heeft verzoend (Kolossenzen 1:20). Daarom willen we ons beperken tot de dwaling, die christenen deed geloven, dat God na het oordeel zou overgaan tot het martelen in vuur van vele miljarden mensen en dat Hij daar nooit een einde aan zou maken. Welnu, men kwam er steeds meer toe de Bijbel zo uit te leggen, dat er geen hoopvolle toekomst voor Israël zou zijn. En dat dat volk geheel zou zalig worden, werd ten stelligste ontkend. Want het zou bizar zijn te geloven, dat God een Behouder is van alle Israëlieten / Israëliërs en dat Hij van de andere volken maar een deel zou behouden. En daarom: de kerk had de plaats van Israël ingenomen en er was maar één volk, dat geheel zalig worden zou en dat was die kerk.

Wat betreft het enorme gevaar van onbekommerdheid ten aanzien van de eeuwigheid, die de ernst van het evangelie ondergraaft, waarvan sprake is in het bovenstaande citaat, deze opmerking:

Het is goed in te denken, dat men voor dit gevaar vreest. Maar om die onbekommerdheid tegen te

gaan, mogen we toch niet gaan verkondigen, dat God de straffen in de hel tot in het oneindige zal laten voortduren, als de Schriften die eindeloze hel-lestraf niet kennen.

Wat de geschiedenis ons werkelijk leert

Iemand stelde de vraag:

“Is die leer van de verzoening van alle mensen een nieuwe leer? Waarom hoorde ik daar nooit eerder van?”

Die vraag: “Waarom hoorde ik daar nooit eerder van?”, hebben mensen zich ook gesteld, toen aan het einde van de Middeleeuwen mannen, zoals Luther en Calvijn, de zaligheid door genade alleen begonnen te prediken. Ook toen er in de 19de eeuw plotseling aandacht kwam voor het profetische Woord en de wondere toekomst, die Israël nog wacht, vroegen mensen zich af, waarom ze daar niet veel eerder van op de hoogte waren gebracht. Is die totale verzoening een nieuwe leer, of vinden we die al veel eerder in de geschiedenis van de gemeente van Christus?

We kunnen nu al die Schriftwoorden, die ervan spreken, dat het in Gods bedoeling ligt alle mensen terecht te brengen, gaan herhalen. Daarmee zouden we aantonen, dat de betreffende leer niet nieuw is, maar zo oud als de Bijbel zelf.

Maar er is meer....

Het is bij weinigen bekend, dat het goede nieuws van de totale verzoening bekend was bij de meerderheid van de christenen van de eerste tot aan de vierde eeuw. De oudste orthodoxe geloofsbelijdenis werd geformuleerd in de vierde eeuw en is bekend als de Apostolische Geloofsbelijdenis. Daarin wordt met geen woord gesproken van een eindeloze hel-
lestraf!! Dat is al zeer veelzeggend.

(in een oude versie van die geloofsbelijdenis wordt er gesproken van Christus, die “ter helle nederdaalde”. Maar dit is een gevolg van de onjuiste vertaling. Het woord “hades” werd in de Statenvertaling vertaald met het woord “hel”. De NBG’51 heeft die fout niet gemaakt en vertaalde met “dodenrijk”.)

Augustinus, een zeer invloedrijk kerkvader schrijft in “Het Handboekje”, dat

sommigen, ja zelfs de meerderheid, de eeuwige straf van de verdoemden en hun steeds zonder onderbreking voortdurende kwellingen, uit menselijk gevoel bejammeren en niet geloven, dat het zo zal zijn. (...) Want, zo zeggen zij, God zal niet vergeten genadig te zijn noch in zijn toorn zijn barmhartigheden weerhouden.”

Augustinus, die zelf meende dat God wel de ongelovigen eindeloos zou martelen, meldt ons, dat er nog in zijn dagen, dat is rond het jaar 400, in kerken en gemeenten de boodschap werd gebracht, dat God - weliswaar door het gericht heen - de hele mensheid zou gaan behouden. Ja, in die dagen

meende zelfs de meerderheid van de christenen nog, dat de eindeloze marteling in de hel in de Bijbel niet wordt geleerd.

Grote figuren uit de eerste eeuwen van de kerkgeschiedenis, zoals Origenes, Ireneüs, Clemens van Alexandrië, Eusebius en Gregorius van Nianza geloofden op dit punt nog de Schrift. Een grote ommekeer is gekomen sinds Augustinus en nog later, toen de duistere Middeleeuwen aanbraken.

De geschiedenis leert ons, dat de kerken in meerderheid de blijde boodschap van de totale verzoening kenden en leerden in de eerste drie tot vierhonderd jaar na Christus.

Wat is er zoal misgegaan?

De “toekomende eeuwen”, waarvan de Schriften spreken, werden vervangen door een eindeloze eeuwigheid. Het dal van Hinnom (het gehenna) werd een mythische hel. Gods heilsplan voor de ganse schepping werd beperkt tot een triomferende kerk in de hemel.

Wat er ook veranderd moge zijn sinds de dagen van de Reformatie, de protestantse kerken zijn op deze punten niet teruggedaan naar de leer zoals die in het Woord te vinden is. En dan vooral de eeuwenlange ontkenning van het herstel van het gehele Israël en als gevolg daarvan de afwijzing van de

redding van alle mensen heeft een sluier gelegd over de kerkgeschiedenis.

Het waren de Middeleeuwen, waarin met de grootste nadruk de “eeuwige” pijnen in de hel in het vooruitzicht werden gesteld aan mensen, die niet leefden en dachten overeenkomstig de leer van de kerk. En het zijn die eeuwen die we terecht kennen als de donkere Middeleeuwen en dan vooral donker in geestelijk opzicht. Het waren de donkerste tijden in de kerkgeschiedenis.

HOOFDSTUK 46

EEN VERTEREND VUUR

Als we ons bezighouden met het begrip vuur in de Bijbel, dan denken we meestal het eerst aan het vuur van de hel, aan de poel van vuur of aan Sodom en Gomorra, die met vuur werden verbrand. En het verbaast ons, als we ontdekken, dat het woord vuur in het Woord veel meer spreekt van de Schepper en zijn goedheid dan van een verwoestende kracht tegen zijn vijanden.

Als het woord vuur wordt gebruikt om geestelijke zaken aan te duiden, heeft het meestal betrekking op God zelf. Al bij het sluiten van het verbond met Abraham merken we dat op (Genesis 15:17), bij de brandende braamstruik (Exodus 3:2-4), op de berg Sinaï (13:21) en in 1 Koningen 18:24 en 38 is het God, die antwoordt met vuur.

Zo zijn er talloze voorbeelden meer te noemen. Ik wil hier nog wat bijbelplaatsen aangeven:

Exodus 12:8-10 / Leviticus 9:24 / Richteren
5:21 / 1 Koningen 18:38 /
1 Kronieken 21:26 / Daniël 7:9 / Jesaja 33:14
/ Psalm 39:3 / Jeremia 20:9 / Handelingen
2:3/Openbaring 1:14

Johannes de Doper kondigde aan, dat de Heiland zou komen en zou dopen met de Heilige Geest en met vuur. Op de pinksterdag waren er tongen als van vuur op de discipelen, die getuigden in de kracht van de Geest en drieduizend mensen kwamen tot geloof.

In Markus 9:49 zegt de Heer zelf:

“Want een ieder zal met vuur gezouten worden.”

Hij zal aan geen ander vuur gedacht hebben, toen Hij zei in Lukas 12:49:

“Vuur ben Ik komen werpen op de aarde en hoezeer wenste Ik, dat het reeds ontstoken was”.

Professor Ströter tekent bij deze woorden aan:

“Om dat vuur op aarde te werpen, was Hij gekomen, dat wil zeggen: door het vuur van zijn lijden zou een groter vuur worden ontstoken, dat de hele mensheid zou aangrijpen en haar zou maken tot een offer van een lieflijke reuk voor God, uit alle zelfzucht, uit vlees en zonde, door het gericht van een verterend VUUR.” (dr. E.F. Ströter in “Het evangelie Gods”)

Het verrast ons, als we ontdekken dat vuur zo’n belangrijke rol speelt in de Bijbel. Maar het meest verrast het ons als we lezen in Hebreeën 12:29

“Want onze God is een verterend vuur.”

En toch, als we de Schriften goed verstaan, kan het niet anders, dan dat het ons met grote vreugde vervult, als we deze woorden overdenken. Stellen we ons eens voor, dat God niet een verterend vuur zou zijn.

Dat zou betekenen, dat we tot in de eindeloosheid in een wereld zouden leven, waar de dood en de zonde zouden heersen.

God is liefde. God is een verterend vuur. We mogen daar niet van maken: God is liefde, maar Hij is ook een verterend vuur.

Als Hij in een oordeel van vuur alles verteert, wat zondig, smerig en ongerecht is, dan handelt Hij als de liefdevolle God, die niet rusten zal, voordat heel zijn schepping verlost is van al die zonde, smerigheid en ongerechtigheid.

Dat betekent, dat het voor de mens, die wil vasthouden aan de vuilheid van de zonde en die het offer van Christus verwerpt, te vrezen is te vallen in de handen van de levende God. (Hebreeën 10:11) Hij is immers die God, die oordeelt met eeuwig vuur, dat de zonde uitbrandt. En dat eeuwig vuur niet altijd blijft branden, hebben we behandeld in het hoofdstuk “Hoe lang brandt eeuwig vuur?”

Het vuur dat reinigt

Jaren geleden las ik in mijn Bijbel een gedeelte, dat mij zeer verbaasde en ook wel in verwarring bracht. Het was de apostel Paulus, die in de eerste brief aan de Korintiërs schrijft, dat hij het fundament Jezus Christus heeft gelegd. (3:10)

Dan zegt hij, dat de gelovigen moeten toezien, wat zij op dat fundament bouwen.

Er kan gebouwd worden met goud, zilver en kostbare stenen. Maar ook met hout, hooi en stro.

“Ieders werk zal aan het licht komen. Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt en hoe ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken.” (:13)

Zij, die bouwden met goud, zilver of kostbare stenen – materialen, die het vuur doorstaan – zullen loon ontvangen. Maar gelovigen, die bouwden met materialen, die door het vuur verbranden, zullen schade lijden. Weliswaar zullen zij behouden worden, maar als door vuur heen.

Wat mij in verwarring bracht, was de gedachte, dat ook de gelovige nog te maken zal krijgen met vuur en op die dag nog schade zal kunnen lijden.

Hoe we het een en ander ook moeten verstaan, het is duidelijk dat het vuur ook hier een reinigende werking heeft. Alles, wat er in de gemeente van de Here Jezus gevonden wordt en wat in de ogen van God niet kan bestaan, wordt als het ware wegge-

brand door het vuur, waarvan we ook lezen in Openbaring 1:14

“en zijn ogen waren als een vuurvlam en zijn voeten waren als koperbrons, als in een oven gloeiend gemaakt.”

Zoals ons beschreven wordt in dit hoofdstuk, verschijnt de Here Jezus, als Hij komt in heerlijkheid. Hij zal ons aanzien met ogen als een vuurvlam. En doelde Hij misschien daarop, toen Hij zei, dat ieder mens met vuur gezouten zal worden. Vuur van oordeel, maar ook van loutering en zout, dat bederf weert.

In Jesaja 4:4 (S.V.) lezen we:

“als de Heere zal afgewassen hebben de drek van de dochters van Sion en de bloedschulden van Jeruzalem zal verdreven hebben uit haar midden door de Geest van het oordeel en door de Geest der uitbranding.”

De Geest van God wordt hier de Geest van de uitbranding genoemd. En als we de moeite nemen verder te lezen, dan leren we welke uitwerking die uitbranding heeft.

“En er zal een hut zijn tot een schaduw tegen de hitte van de dag en tot een schuilplaats en een toevlucht tegen stortbui en regen.” (vers 6)

De profeet met onreine lippen

Ook in Jesaja 6 zien we dat we blij mogen zijn met God, die een verterend vuur is. Als de profeet de Here zelf ziet op een hoge en verheven troon roept hij uit:

‘Wee mij, ik ga ten onder, want ik ben een man, onrein van lippen en ik woon temidden van een volk, dat onrein van lippen is,- en mijn ogen hebben de Koning, de Here der heerlijkheid gezien!’

En om die onreinheid weg te nemen neemt een engel met een tang een gloeiende kool van het altaar en raakt daarmee de lippen van Jesaja aan en hij zei:

“Zie, deze heeft uw lippen aangeraakt; nu is uw ongerechtigheid geweken en uw zonde verzoend.”

Altijd weer merken we op, dat in de Bijbel het vuur een beeld is van het oordeel, dat te vrezen is, maar tegelijk het vuur van reiniging.

Terug naar Sodom en Gomorra

Beide door en door zondige steden, waarover we in vorige hoofdstukken schreven, lagen daar als open, stinkende wonden in het heilige land. Vuur daalt

neer van de hemel en laat van deze steden wortel noch tak over. (2 Thess. 1:7-9)

Maar dat oordeel blijkt niet het laatste te zijn. Na het vuuroordeel brengt de genade van God de steden terug in hun vorige staat en worden ze als dochters aan Jeruzalem gegeven. Aan Jeruzalem, dat ook door het gericht van vuur heen zal gaan, waarna de Geest over de stad en haar inwoners zal worden uitgegoten.

Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God voor hem die de Zoon van God met voeten treedt en het bloed van het verbond, waardoor hij geheiligd was onrein geacht en de Geest der genade gesmaad heeft. (Hebreeën10:29)

**Maar diezelfde God geeft Zijn genade
de absolute eindoverwinning!!**

(Jacobus 2:13)

HOOFDSTUK 47

ER IS LEVEN NA DE DOOD

God heeft de mensen lief. Dat zal niemand, die bij Gods Woord leeft, tegenspreken.

De vraag is alleen, of zijn liefde ook blijft, nadat de mens is overleden. Is het werkelijk zo, dat Gods liefde ophoudt zo gauw de mens de laatste adem heeft uitgeblazen? Een groot deel van de christenen beantwoorden die vraag bevestigend. Immers:

“Het is de mens beschikt eenmaal te sterven en daarna het oordeel.”

Inderdaad, de mens, die in ongeloof is gestorven wacht dat oordeel, de straf, het gericht. Het gericht, richten, recht zetten. (Hebreeën 9:27)

Als de mens in rechtvaardigheid straft, zal hij dat doen om de gestrafte terecht te brengen. Is dat niet zo, dan mag de straf eigenlijk geen straf genoemd worden.

Als de rechtvaardige God straft, zal ook Hij dat doen om de gestraften terecht te brengen.

Vreugde en het oordeel

Vandaar dat we in de Bijbel lezen van vreugde als het oordeel ter sprake komt.

*“Zegt onder de volken: de Here is Koning.
(...) Hij zal de volken richten in rechtvaardig-*

heid. De hemel verheuge zich, de aarde juiche.

(Psalm 96:10, 11)

Ook psalm 97 spreekt van oordeel en gejuich. En in psalm 99:8 lezen we:

“Gij zijt hun een vergevend God geweest, hoewel wraak oefenend over hun daden.”

Vreugde om het komende oordeel!

Het is toch niet zo, dat de Heilige Geest geen besef heeft van de verschrikkingen van het oordeel? Zeker niet, maar Gods Geest weet, dat het oordeel, het vuur, het gericht nodig zijn om de aarde en de hemel weer werkelijk leefbaar en bewoonbaar te maken. Omdat God wil, dat alle mensen behouden worden, zal Hij om zijn doel te bereiken het oordeel aanwenden. Vandaar dat Jesaja al profeteerde dat de inwoners gerechtigheid leren, als God met zijn oordelen op aarde is.

Ook in de weg van uw gerichten hebben wij U verwacht, o Here. (...) Van ganser harte verlang ik naar U in de nacht, ja, uit het diepst van mijn gemoed zoek ik U, want wanneer uw gerichten op de aarde zijn, leren de inwoners der wereld gerechtigheid.” (vers 8 en 9)

In Hosea 6:5 zegt de Eeuwige tot Israël:

“De oordelen over u waren een doorbrekend licht.”

“Want Hij heeft ons verscheurd en zal ons helen. Hij heeft ons geslagen en zal ons verbinden. Hij zal ons na twee dagen doen herleven, op de derde dag zal Hij ons oprichten, en wij zullen leven voor zijn aangezicht.”

(vers 1 en 2)

Een licht dat doorbreekt

God kan niet anders geven dan liefde, licht, zegen, goedheid en heiligheid, eenvoudig omdat Hij niets anders te geven heeft.

Iedere gave, die goed en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt van boven neer van de Vader der lichten, bij wie geen verandering is of zweem van omkeer. (Jacobus 1:17)

De oordelen van God kunnen los van zijn liefde nooit juist worden begrepen . Als er oordelen komen niet vanuit de liefde, komen ze niet van God, want Hij is liefde!

En hoe verwerpelijk is de tegenwerping, die altijd weer gehoord wordt:

“God is wel liefde, maar Hij is óók rechtvaardig en Hij zal óók toornen.”

Alsof Hij van tijd tot tijd en zeker in het oordeel zijn liefde zou moeten opzij zetten, om te kunnen toornen en rechtvaardig te kunnen straffen.

Hij straft rechtvaardig in zijn liefde. Ook de rechtvaardigheid, ja ook de toorn van God is een gave, die goed is en een geschenk, dat volmaakt is, neerdalend van de Vader der lichten.

Ook in zijn toorn blijft Hij de Genadige en Barmhartige. Het oordeel is niet een betaald zetten van de zonde. Gods doel is alle onbarmhartigheid en alle genadeloosheid onder de mensen uit te roeien en barmhartigheid en genade te bewijzen aan de mensen, die Hij in het gericht brengt.

Hij zal in dat gericht verscheuren, maar ook helen. Hij zal slaan, maar ook verbinden. Als dat niet zo zou zijn, dan zou het kwaad altijd maar doorgaan en de dood zou nooit verslonden worden in de overwinning.

Vandaar dat de bijbelschrijvers kunnen jubelen bij de gedachte, dat Hij komt om de aarde te richten en de wereld in gerechtigheid.

Richten en verlossen

Het woord richten betekent recht zetten en het gericht is een ingrijpen van God om alles, wat uit het lood geslagen is, weer op zijn plaats te zetten.

We zien dat ook in het boek Richteren. Die richteren traden op in opdracht van God om dat, wat door ongehoorzaamheid en zonde los geslagen was in Israël, weer terecht te brengen. En daarbij ging het

er vaak niet zo zachtzinnig naartoe. Maar het kwam ten goede aan Gods volk.

In het bijbelboek Nehemia 9 lezen we in vers 5, dat het volk wordt opgeroepen de Here te prijzen van eeuwigheid tot eeuwigheid. In die lofprijzing brengt men dank o.a. omdat God Israël aan de macht van de tegenstanders overgaf vanwege de wandaden van het volk, zoals we daarvan lezen in het boek Richteren.

*“Maar ten tijde van hun benauwdheid riepen zij tot U en U hoorde uit de hemel en gaf hun naar uw grote barmhartigheid **verlossers**, die hen verlostten uit de macht van de tegenstanders.” (vers 27)*

De richteren worden *verlossers* genoemd! Het gericht brengt uiteindelijk verlossing.

Wat is het doel van God met het oordeel?

Dan is daar het verwijt dat de universele verzoening zou neerkomen op een verzoening buiten het werk van Christus om. De hel zou de vrede tussen God en de mens bewerkstelligen. Zo zou de hel tot stand brengen, waartoe het bloed van de Here Jezus niet in staat zou zijn. Voor ongelovigen zou God in de hel een tweede mogelijkheid bieden om gered te worden. Iemand noemde dat een hel-verlossing. Een Amerikaanse evangelist merkte spottend op dat die geredden dan zonder ophouden zouden zingen: "Geprezen zij de hel, die ons verlossing bracht."

We willen die spot laten voor wat het is en schrijven nog eens neer, wat we in dit boek al vele keren hebben benadrukt: het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon reinigt van al onze zonden!! Er is geen andere weg.

Het vuur van de hel noch de tweede dood zijn ook maar enigszins in staat ons van zonden vrij te maken. Maar God gebruikt het lijden en het oordeel om mensen tot zich te trekken. Het kost weinig moeite om daarvan voorbeelden in de Bijbel te vinden.

"Verheugt u daarin, ook al wordt u thans, indien het moet zijn door allerlei verzoeken bedroefd, opdat de echtheid van uw geloof, kostbaarder dan vergankelijk goud, dat door het vuur wordt beproefd, tot lof en heerlijkheid en eer blijke te zijn bij de openbaring van Jezus Christus. (1 Petrus 1:6 en 7)

De weerstand van de zondaar, zijn trots en zelfverzekerdheid moeten worden verbroken. En om dat te bereiken maakt God gebruik van lijden en oordeel, dat de kracht van het vleeselijk denken vernietigt. In de gelijkenis van de verloren zoon wordt zo treffend geïllustreerd, hoe God zware omstandigheden gebruikt om mensen tot zich te trekken.

Die zoon kwam pas tot zichzelf, toen hij in dat verre land als een arme sloeber gedwongen was om de varkens te voeren. Was dat een “varkenstrog bekering”?

Absoluut niet! Die ellendige situatie bij de varkens redde hem niet, maar deed hem wel beseffen, dat hij er goed aan deed naar de vader terug te keren. Hij werd daar niet toe gedwongen. Hij wilde dat zelf in sterk verlangen.

Maar hij wilde dat pas toen zijn geld op was, niemand hem wilde helpen en hij bij de varkens was verzeild geraakt. En het was God, die hem in die hopeloze situatie bracht. Gered werd hij pas in de ontmoeting met de vader, die hem om de hals viel en hem kuste.

Zo zal God ook straks met zijn oordelen op aarde komen met als gevolg dat de inwoners gerechtigheid leren. (Jesaja 26:9) Het oordeel van God is niet een vergeldingsmaatregel, maar een slaan om ons weer bij Hem te doen terugkeren.

Straks wordt de wereld in het oordeel gericht, opdat God aan de totale schepping zijn liefde zal kunnen bewijzen.

(We verwijzen naar de hoofdstukken, waarin we ons bezighielden met Sodom en en haar dochters (o.a.Gomorra), steden, die ook pas in de weg van het gericht tot dochters van Jeruzalem worden. We zagen dat ook in de behandeling van de onnaspeurlijke wegen, die God gaat met Israël in Romeinen 9, 10 en 11. Wegen van oordeel, die uitlopen op barmhartigheid voor **allen**.)

Rechter en Verlosser

*“Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven, **opdat** allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren.”*

Dit woord in Johannes 5 :22 zegt ons, dat het oordeel – dat is het gericht (vers 27) – aan de Here Jezus is gegeven. We denken toch niet, dat de Vader Hem dat oordeel in handen heeft gegeven om het Hem onmogelijk te maken zijn schepping ooit weer genadig te zijn? Hij is de Richter, de Rechter, de Verlosser.

*“Het geknakte riet zal Hij niet verbreken en de walmende vlaspit zal Hij niet uitdoven **voordat Hij het oordeel tot overwinning heeft gebracht.**”*

(Matteüs 12:20)

De Here Jezus Christus brengt het oordeel tot overwinning!! Hij zal geen teleurstelling kennen.

Stellen we ons voor dat de Heer der heerlijkheid teleurgesteld de talloze verlorenen zou zien en onmachtig zou zijn dat te doen, wat zijn Vader wilde: werkelijk alle mensen behouden. Zou dat Zijn overwinning zijn?

HOOFDSTUK 48

LICHAAM EN GEEST

Veel meer waardevol dan het lichaam is in de ogen van God de geest van de mens. En hoe is het nu? Zal Gods liefde voor de mens ophouden als het lichaam ophoudt te functioneren en de geest van de mens terugkeerd is naar God?

Zal bij het ophouden van de hartslag de genade van God de mens niet meer kunnen bereiken? Bepalen onze organen de duur van het aanbod van genade aan de mens?

Ik las van een jonge man, die zich in zijn auto naar een evangelisatie bijeenkomst begaf. Hij zou daar wellicht tot geloof zijn gekomen, als hij niet was betrokken geraakt bij een ernstig ongeval. Het was een frontale botsing met een tegenligger, die bestuurd werd door een zwaar beschonken man. De jonge man was op slag dood. Hij werd overgebracht naar de "eeuwigheid".

En nu de vraag.... was de genade en de verlossing van God voor het slachtoffer nu werkelijk niet meer te verkrijgen, omdat zijn hersenen niet meer functioneerden en de dood intrad? Was er voor hem wel mogelijkheid van verlossing geweest als hij die evangelisatiemeeting had kunnen bezoeken en wacht hem nu de verlorenheid in de buitenste duisternis, doordat een dronkaard hem het leven benam?

Er is geen woord in de Bijbel te vinden, dat geeft dat de genade van God beperkt is tot het leven hier op aarde en wegvalt zodra het hart van de mens het heeft begeven. En het is eenvoudig aan te tonen, dat God ook na het sterven van de zondaar nog wegen weet te vinden mensen te behouden.

Al die doden (zeer dorre doodsbeenderen, dus geen in geloof gestorven mensen), over wie we kunnen lezen in Ezechiël 37, staan op uit de graven en ontvangen de Geest van God. Alleen al de biddende overdenking van die wondere profetie is al voldoende ons tot de overtuiging te brengen, dat de almachtige God ook mensen, die in ongeloof sterven, weet te bereiken en hen zijn Geest te geven. Dat is werkelijk evangelie! Dat is werkelijk blijde boodschap!

De miljarden

We moeten alweer denken aan de miljarden mensen, die tijdens hun bestaan op aarde nooit de boodschap van de opgestane Christus hoorden. Zolang zij hier op aarde leefden ging de liefde van God naar hen uit, maar zij werden daarover niet ingelicht. Niemand bracht hen dat goede nieuws. Zou dan die liefde van God zijn opgehouden op het moment, dat zij de laatste adem uitbliezen? Als de zaken zo zouden staan, wat zou dat dan betekenen? Moeten de nabestaanden dan

maar leren leven met de gedachte dat de geliefde doden zonder ophouden in de vlammen van de hel zullen branden?

Een schrale troost

De kinderen van God troosten zich met de gedachte, dat ze in de hemel elke herinnering aan hun geliefden zijn verloren en dus ook hun liefde en bewogenheid met die geliefden. Die troost is wel heel erg schraal, want zolang we nog niet in de hemel zijn, zal de gedachte, dat de overledene in de hel nameeloos en zonder ophouden lijdt, een zware doem over het leven leggen. Je moet maar een kind verliezen, dat tijdens zijn leven op aarde verzuimde tot geloof in Jezus Christus te komen. Hoe armzalig is dan de troost te bedenken:

“Mijn kind brandt in de hel en zal daar nooit meer uit verlost worden, maar straks als ik in de hemel ben ontvang ik de genade nooit meer aan hem of haar te hoeven denken. God heeft dan die herinnering weggenomen.”

Dit is wel een wat zwart-witte redenering, maar het gaat ons erom de wanhoop, waaronder veel christenen gebukt gaan, weg te nemen en hen vanuit het Woord van God te bemoedigen.

Bewogenheid met de gestorvenen

Er zou dan meer liefde en bewogenheid zijn in de gelovigen in de zienlijke dan in de onzienlijke wereld. We kunnen het ook zo zeggen, dat er meer liefde voor zondaren is zolang ze over een lichaam beschikken dan wanneer ze hun lichaam hebben verloren. Ze zijn in de hel terechtgekomen en ze verdienen het, dat ze daar nooit meer aan ontkomen.

Was dat het evangelie, dan zou God ons een boodschap hebben bekend gemaakt, die wel vreugde geeft om eigen behoud, maar toch ook aanleiding geeft tot verdriet en zelfs tot wanhoop.

God die alles schiep tot zijn vreugde en in liefde voor zondaren in zijn Zoon kwam om de wereld te redden, zou na de korte periode van een mensenleven de moed opgeven. Hij heeft alles gedaan, wat Hij kon en de zondaar heeft zijn kans gehad. God zou nu niets meer doen om in zijn vreselijke lot verandering te brengen. De zondaar wacht slechts de "eeuwige" hel.

Evenwel....dat is een boodschap, die we mogen verwerpen, omdat de Schriften die wanhoopsleer niet kennen.

Na het oordeel

We hebben in vorige hoofdstukken uitvoerig het toekomstig lot van Sodom en Gomorra behandeld. We lazen in Judas 7 en in 2 Petrus 2:6 dat we in het

oordeel over beide steden het voorbeeld vinden, waaraan we kunnen aflezen hoe God met mensen, die in hun zonden sterven, in het gericht omgaat. In het oordeel omgekomen en nochtans straks in de opstanding tot leven gewekt en ooit aan Jeruzalem als dochters gegeven.

Zoals een boom valt blijft hij liggen

Dit woord uit Prediker 11 vers 3 was een van de bijbelwoorden, die ons ervan moesten overtuigen, dat er na het intreden van de dood geen enkele mogelijkheid meer was om in de situatie, waarin de gestorvene zich bevond, verandering te brengen.

Een ander woord, dat die onveranderlijkheid zou moeten aantonen, vinden we in 2 Korinte 6:1 en 2:

“Maar als medewerkers van God vermanen wij u de genade Gods niet tevergeefs te ontvangen, want Hij zegt: ten tijde van het welbehagen heb Ik u verhoord en ten dage van het heil ben Ik u te hulp gekomen.”

In de evangelische wereld leert men in het algemeen, dat er aan die dag een einde komt en daarna is het uitgesloten, dat er nog mensen tot God worden teruggebracht. Het is dan voor eeuwig te laat. Mensen, die in die dag van heil de kans om de Here Jezus aan te nemen hebben laten liggen, vinden nooit meer genade.

In de reformatorische kerken meent men, dat de mensen, die door God zijn uitverkoren tot eeuwig leven, in die tijd van welbehagen tot God worden getrokken en dat de niet-uitverkorenen na die dag alleen maar diepe en blijvende ellende staat te wachten. In het Reformatorisch Dagblad van 21 februari 2002 was te lezen dat bijna 80% van 141 reformatorische jongeren tussen de 15 en 19 jaar instemden met de volgende stelling;

“Ik geloof, dat de Heere van eeuwigheid mensen tot zaligheid heeft verkoren en anderen heeft verworpen; en daar valt niets aan te veranderen.”

Maar onderwijzen de Schriften wel die hopeloze situatie van de mens, die in de dag van heil niet tot geloof in Jezus Christus kwam? Dat hij onder het oordeel komt is duidelijk. Daarom is er ook die vermaning van Paulus de genade van God niet tevergeefs te ontvangen. Maar is er werkelijk geen hoop meer?

In de voorgaande hoofdstukken hebben we gezien, dat er alle reden is om te verwachten dat God mensen nooit in een hopeloze situatie laat. NOOIT!!

Als we inderdaad op grond van bovenstaande bijbeltekst in de hopeloosheid zouden moeten geloven;

- Zou de Heiland dan na zijn opstanding uit de doden gepredikt hebben tot de geesten van de mensen, die in de tijd van Noach ongehoorzaam waren? (zie verder in dit hoofdstuk)
- Nog maar weer over Sodom en Gomorra: zouden zij dan als dochters gegeven worden aan Jeruzalem?
- Zou er dan met vreugde worden uitgezien naar het oordeel, zoals we daarvan op zoveel plaatsen in de Bijbel kunnen lezen?

Eén voorbeeld nog: *“Dat de volken U loven, o God; dat de volken U samen loven. Dat de natiën zich verheugen en jubelen, omdat Gij de volken in rechtmatigheid richt.”* (Psalm 67: 4 en 5)

- Zou het ganse huis van Israël, waarvan tot nu toe alleen een overblijfsel tot geloof in de Messias kwam, dan als **“gans Israël”** zalig zal worden?

En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Die boom uit het boek Prediker, die blijft liggen, waar hij gevallen is, heeft niets uit te staan met het “eeuwig” lot van de mens, die sterft.

Het evangelie in het dodenrijk

We willen nu aandacht geven aan een bijbelgedeelte, waaraan in de christelijke wereld weinig of geen aandacht wordt besteed. We lezen in 1 Petrus 3:18, 19 en 20 het volgende over Christus:

“Hij, die gedood is naar het vlees, maar levend gemaakt naar de Geest, waarin Hij ook heengegaan is en gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis, die eertijds ongehoorzaam geweest waren, toen de lankmoedigheid van God bleef afwachten in de dagen van Noach.....”

Er zijn nogal wat schriftuitleggers, die geloven dat er na de dood van de zondaar slechts “eeuwige” straf overblijft. Tot doden prediken is dus zinloos, al is die prediker Jezus Christus zelf. Men heeft voor dit vers allerlei verklaringen gezocht. De opgestane Heiland zou indertijd door de mond van Noach tot de ongelovigen hebben gepredikt en daarop zou Petrus in zijn brief doelen.

Maar de meerderheid van de schriftverklaarders kiezen voor de uitleg, dat Petrus ons wil meedelen, wat er plaats vond nadat de Here Jezus was levend gemaakt naar de Geest, dat is dus na zijn opstanding. Hij heeft aan de geesten in de gevangenis, die in de dagen van Noach ongehoorzaam waren, gepredikt. (Dit is niet zozeer een uitleg, maar meer een letterlijk nemen van wat Petrus schrijft.)

Professor Karl Barth, de grootste theoloog van de vorige eeuw, schreef als commentaar:

“De mensen, die verloren gingen, bestaan als geesten in de gevangenis. Tot hen is Christus gekomen om hen het evangelie te brengen. Dat de verworpenen in de gevangenis zijn is waar, maar het is nog meer waar, dat Christus in die gevangenis is binnengegaan, opdat ook tot hen zou worden gezegd: *“God heeft zijn eigen Zoon niet gespaard, maar Hem voor ons allen overgegeven.”*

De Wuppertaler Studienbibel geeft het volgende commentaar:

“De geesten in de gevangenis zijn de geesten van de doden (vgl. 4:6) (....) en die gevangenis is dus het dodenrijk (grieks *hades*). Deze doden, die de redding door Christus tijdens hun leven niet konden aannemen wordt de mogelijkheid geboden die in het dodenrijk aan te nemen.(....) Petrus tekent de tijdgenoten van Noach als ongehoorzamen. (....) Als zelfs tot hen nog die reddende boodschap wordt gebracht en Christus aan hen zijn volbrachte werk aanbiedt, hoeveel meer zal dan zijn aanbod gelden voor alle overige generaties uit de voorbije eeuwen, allen, die op aarde geleefd hebben van Adam tot nu.

De schrijver merkt dan in een voetnoot op, dat mensen, die tijdens hun leven Christus bewust hebben afgewezen, zich in het dodenrijk niet meer kunnen bekeren. Petrus schrijft over mensen, die het evangelie nog niet hoorden. Ook zegt dit woord niets over de werking van de prediking in het dodenrijk en al helemaal niet dat die doden allemaal gered werden.

(Het moge duidelijk zijn, dat we over dat laatste van mening verschillen met de schrijver van de Studienbibel)

Het evangelie aan doden gebracht

We willen er met nadruk op wijzen, dat Christus niet in het dodenrijk afdaalde toen zijn lichaam zich gedurende drie dagen en nachten in het graf bevond. Dat is de gangbare uitleg. Maar Petrus zegt, dat Hij daar pas predikte, nadat Hij levend gemaakt was naar de Geest, dat is zijn opstanding uit de dood op de Paasmorgen. Pas toen kon in die gevangenis de boodschap van de overwinning op dood en zonde worden geproclameerd.

“En zoals het de mensen beschikt is eenmaal te sterven en daarna het oordeel....”

Dit woord uit Hebreeën 9 moet vaak dienen als het bewijs dat God na het sterven voor een mens alleen nog oordeel over heeft. Maar hier wreekt zich de

gebrekkige kennis van wat oordeel in de Bijbel zeggen wil.

Na het oordeel van de zondvloed kwam Christus, de Opgestane uit de doden, tot de mensen, die in Noachs dagen ongehoorzaam waren, om tot hen het evangelie te prediken. Dat o.a. zegt ons, dat het oordeel niet het laatste is. Na het gericht de ontferming! (Romeinen 11:32)

“want daartoe is ook aan doden het evangelie gebracht, opdat zij wél naar de mens, wat het vlees aangaat, zouden geoordeeld worden, doch naar God, wat de geest betreft, zouden leven.” (1 Petrus 4:6)

Zo mogen we weten, dat de liefde van God voor de mens niet ophoudt, als die mens sterft, maar dat zijn liefde sterker is dan de dood en blijft ook als het hart van de mens opgehouden is met slaan. De dood wordt verslonden in de overwinning van Christus!

Christenen, verblijdt u!!

Hoofdstuk 49

Schriftplaatsen die ons leren dat God
mensen niet eindeloos zal pijnigen in de
hel

(met enig commentaar)

HET OUDE TESTAMENT

Genesis 2:17 *“maar van de boom van kennis van goed en kwaad, daarvan zult gij niet eten, want ten dage dat gij daarvan eet, zult gij voorzeker sterven”.*

Het moet toch opvallen, dat de eerste mensen wel hoorden van dreiging met de dood, maar met geen woord over een hel, waarin ze eindeloos zouden branden. Merkwaardig is dat.

Genesis 15 God sluit een verbond met Abraham, maar vertelt hem niets van de straf, die nooit ophouden zal. Ook Jacob en Izak werden daar niet van op de hoogte gesteld. Was dat dan niet van levensbelang?

Exodus 20 Ook is het Mozes blijkbaar onbekend geweest, dat er zoiets zou zijn als die “eeuwige” ellende in de hel. Er werd ook niet over gesproken bij het bekend maken van de tien geboden. Inderdaad merkwaardig.

Leviticus 25 Het Jubeljaar was in Israël het ultieme feest. Was een Israëliet in slavernij of in schulden geraakt of was hij zijn bezittingen kwijtge-

raakt in de loop van de jaren, dan kwam hij in het Jubeljaar vrij. Hij kreeg zijn bezittingen terug en hij werd vrij van welke schuld dan ook. Lees het hoofdstuk met aandacht en dan vooral vers 54: *“maar indien hij op deze wijze niet gelost wordt, dan komt hij in het Jubeljaar vrij.”* Laat dit feest bij uitnemendheid niet in de voorafschaduw zien, dat elk schepsel ooit alles zal terug ontvangen, wat hij door eigen schuld is kwijtgeraakt?

Deuteronomium 28 Het hoofdstuk van zegen en vloek. En ook hier geen informatie over een altijd doorgaande vuurstraf.

Psalm 22:28 *“alle einden de aarde zullen het gedenken en zich tot de Here bekeren; alle geslachten der volken zullen zich neerbuigen voor uw aangezicht”*

Dan wordt vervuld wat God aan Abraham beloofde zonder daaraan voorwaarden te verbinden: alle geslachten van alle volken in zijn zaad, dat is in Christus, gezegend.

Psalm 30:6 *“want een ogenblik duurt zijn toorn en een leven lang zijn welbehagen”*

Een psalmwoord, dat niet misverstaan kan worden. Merk op, hoe de verhoudingen liggen: een blik met het oog en een mensenleven lang!!

Psalm 67:3 *“Hoorder van het gebed, tot U komt al wat leeft.”*

Alleen wanneer al wat leeft, tot de Eeuwige komt, wordt het woord waar, dat zegt, dat God alles zal zijn en in allen.

Psalm 67 *“God zij ons genadig.. Hij doe zijn aangezicht bij ons lichten, opdat men op aarde uw weg kenne, onder alle volken uw heil.”*

Het is goed deze hele psalm te lezen. Zo trefend komt daarin uit, dat God wil dat alle mensen behouden worden. Het boek van de psalmen is daar trouwens vol van.

Psalm 78:34 *“Als Hij hen doodde, dan vroegen zij naar Hem, bekeerden zich en zochten God.”*

Ook in deze psalm weer gericht en gevolgd.

Psalm 83:17-19 *“overdek hun aangezicht met schande, **opdat** zij uw naam zoeken, o Here. Laten zij voor immer beschaamd worden...en te gronde gaan, **opdat** zij weten, dat alleen uw naam is: HERE.*

Het oordeel heeft een doel: opdat..

Psalm 86:9 *“Alle volken, die Gij hebt gemaakt, zullen komen en zich voor U neerbuigen, o Here, en uw naam eren.”*

Dat zijn dus niet alleen de volken, die nog op aarde zijn, als dat eerbetoon zal plaatsvinden, terwijl de volken uit de voorbije eeuwen daaraan geen deel zouden hebben. Nee, “alle volken, die gij gemaakt hebt.”

Psalm 89:31-34 *“indien zijn zonen mijn wet verlaten ...en mijn geboden niet onderhouden, dan zal Ik hun overtreding met de roede bezoeken en hun ongerechtigheid met plagen: **maar** mijn goeder-tierenheid zal Ik hen niet onthouden, mijn trouw zal Ik niet verloochenen.”*

Paulus zegt het later zo: *Als sommigen ontrouw zijn geworden, zal dan hun ontrouw de trouw van God tenietdoen?*

Psalm 96: 11-13 *“Hij zal de volken richten in rechtmatigheid. De hemel verheuge zich, de aarde juiche, want Hij komt om de aarde te richten”*. Vreugde om het komende gericht. Het is toch niet zo, dat de Heilige Geest geen besef zou hebben van de verschrikkingen van het oordeel? Maar de dichter van deze psalm wist, dat God door de oordelen heen de schepping zou bevrijden. Inderdaad, het oordeel heeft een heerlijk doel voor Israël, de gemeente en de ganse schepping.

Psalm 103:9 *“niet altoos blijft Hij twisten, niet eeuwig de toorn behouden”* Wie heeft toch ooit de leer van de altijd twistende God uitgedacht?

Psalm 135:6 *“de Here doet al wat Hem behaagt in de hemel en op de aarde.”*

En Efeze 1:9-11 lezen we wat het welbehagen van God is: al wat in de hemelen en op de aarde is onder één Hoofd, dat is Christus, samen te vatten.

Psalm 145:9 *“de Here is voor allen goed en zijn barmhartigheid is over al zijn werken.”*

Kan die Here tot eindeloze marteling hebben besloten?

Psalm 1-150 Psalm 1 bezingt de twee wegen: de weg van de Torah, die naar het leven voert en daartegenover de weg van de goddelozen, die naar het verderf leidt. Psalm 150 beschrijft de voltooiing *“alles wat adem heeft, love de Here.”*

De overige psalmen zijn als schakels tussen de eerste en laatste psalm met inbegrip van schuldbelijdenissen en bijna-wanhoopsliederen. De weg van God met ons, mensen, wordt in die psalmen bezongen, dynamisch, het stuwt voort van eeuwigheid tot eeuwigheid naar de voltooiing, waarin alles, wat adem heeft, de Here zal loven, zoals ook Filipenzen 2:10 profeteert.

Jesaja 25 *“Hij zal op deze berg de sluier vernietigen, die alle natiën omsluiert, en de bedekking, waarmee **alle** volken bedekt zijn . Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen, en de Here HERE zal de tranen van **alle** aangezichten afwissen.”*
Niet alleen Israël ook de andere volken liggen onder een bedekking en die zal eenmaal worden weggenomen. De wil van de mens bepaalt dat moment niet, maar de Almachtige zelf.

Jesaja 26:8 *“ook in de weg van uw gerichten hebben wij U verwacht, o Here..”*

Die verwachting wordt begrijpelijk, als we ook vers 9 lezen.

Jesaja 26:9 *“wanneer uw gerichten op aarde zijn, leren de inwoners der aarde gerechtigheid.”*
De traditie meende, dat er dan niets meer te leren zou zijn. Ook hier gericht met gerechtigheid als doel.

Jesaja 32:24 *“want de burcht ligt verlaten, het ruoer van de stad is in eenzaamheid veranderd. Ofel en Wachttoeren zijn voor eeuwig (zo staat het correct in de Statenvertaling. Hebr: in de olam) tot spelonken geworden, een vreugde voor de wilde ezels, een weide voor de kudde,*

totdat over ons uitgestort wordt de Geest uit de hoge.”

Alle profeten, die spreken over het oordeel, weten van herstel.

Jesaja 40:5 “*de heerlijkheid van de Here zal geopenbaard worden en alle vlees zal zien, dat de mond van de Here gesproken heeft.*”

Het is de lijn, die de hele Bijbel door op te merken is: “alle volken”, “alle vlees”, “allen” en “alle mensen”.

Jesaja 45:22,23 “*Wendt u tot Mij en laat u verlossen alle einden der aarde want Ik ben God en niemand meer. Want Ik heb gezworen bij Mijzelf, waarheid is uit mijn mond uitgegaan, een woord, dat Ik niet zal herroepen: dat voor Mij elke knie zich zal buigen, dat bij Mij elke tong zal zweren.*”

Jesaja 45: 24,25 “*Alleen bij de Here, zal men van Mij zeggen, is gerechtigheid en sterkte, tot Hem zal men komen, maar beschaamd zullen staan allen, die tegen Hem in woede ontstoken zijn; in de Here wordt het gehele nakroost van Israël gerechtvaardigd en zal het zich beroemen.*”

Oordeel met als gevolg beschaming bij hen, die zich tegen God keerden, waarna er rechtvaardiging zal zijn.

Het woordje “maar” wekt de indruk, dat het toch niet waar is, wat vers 23 zegt: elke knie en elke tong. (Elders in dit boek gingen we daar nader op in)

Jesaja 53:10,11 “*Wanneer Hij zichzelf ten schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij nakomelingen zien en een lang leven hebben en het voorne-*

men des Heren zal door zijn hand voortgang hebben. Om zijn moeitevul lijden zal Hij het zien tot verzadiging toe.”

Het voornemen van de Here kennen we als zijn wil, dat alle mensen behouden worden. Hij zal het zien tot verzadiging toe. Van die verzadiging kan toch geen sprake zijn, als er slechts een klein deel van alle mensen gered zouden worden?

Jesaja 55:11 *“Mijn woord zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen, wat Mij behaagt.”*
Is het nog nodig uiteen te zetten, wat God behaagt?

Jesaja 54:8 *“een ogenblik heb Ik u verlaten, maar met groot erbarmen zal Ik u tot Mij nemen. In een uitstorting van toorn heb Ik mijn aangezicht voor u verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid ontferm IK Mij over u, zegt uw Losser, de Here.”*

Jesaja 57:16,17 *“want Ik zal niet altoos twisten, noch voor eeuwig toornig zijn, anders zou de Geest voor mijn aangezicht bezwijken, terwijl Ik toch zelf de levensadem heb gegeven”.*

Dit betreft dus allen aan wie God de levensadem gaf. Dat zijn de mensenkinderen van Klaagliederen 3: 31-33. Was het zo, dat God nooit met zijn toorn zou ophouden, dan zou de Geest voor zijn aangezicht bezwijken!! Wat is het toch, dat miljoenen christenen hebben geloofd en geleerd, dat God toch bleef twisten en altijd toornig zou blijven?

Merk op, dat er ook hier geen voorwaarden worden gesteld. Het is een belofte, die God zeker zal waarmaken.

Jesaja 61:2 *“een dag der wrake van onze God.”*

Die dag moge langer duren dan 24 uur, wellicht eeuwen lang, maar dit woord doet ons zeker niet denken aan oneindigheid. En na die dag: *“om al-le treurende te troosten.”*

Jeremia 30:24 *“de brandende toorn des Heren zal zich niet afwenden, **totdat** Hij de plannen van zijn hart volvoerd en verwezenlijkt zal hebben; in het laatst der dagen zult gij dat inzien.”*

Waarom zagen we dat “totdat” over het hoofd?

Klaagliederen 3:31-33 *“want niet voor eeuwig verstoot de Here, want als Hij bedroefd heeft, ontfermt Hij zich; immers niet van harte verdrukt en bedroeft Hij de mensenkinderen.”*

Dit woord beperkt zich niet tot Israël, maar geldt al de mensenkinderen. Eigenlijk zouden we kunnen volstaan met dit woord, als we zoeken naar de weg, die God met alle mensenkinderen gaat.

Ezechiël 16: 53 *“Ik zal een keer brengen in haar lot, het lot van Sodom en haar dochters en in het lot van Samaria en haar dochters en tevens zal Ik een keer brengen in uw lot.”* (“uw lot” is het lot van Jeruzalem)

God komt ook met het oordeel over Sodom tot een einde en geeft de stad als dochter aan Jeruzalem.

Ezechiël 37 Oordeel: dat dal vol zeer dorre doodsbeenderen. Maar dat doodsoordeel is niet het

einde. De doden staan op en we lezen in vers 10: *“de Geest kwam in hen en zij herleefden en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger.”* Vers 13 en 14: *“en gij zult weten, dat Ik de Here ben, wanneer Ik uw graven open en u uit uw graven doe opkomen, o mijn volk. En Ik zal mijn Geest in u geven, zodat gij herleeft en gij zult weten, dat Ik, de Here het gesproken en gedaan heb.”* Vers 9 *“blaas in deze gedoden”*. Hoevelen van Israël werden er in de voorbije eeuwen gedood? Maar zij zullen leven! God doet dat niet omdat dat volk zo gewillig is, maar om zijn heilige naam. (36:22)!! Naar het willen wordt aan doden niet gevraagd.

Hosea 6:1 *“Komt, laat ons terugkeren tot de Here! Want Hij heeft ons verscheurd en zal ons helen; Hij heeft ons geslagen en zal ons verbinden. Hij zal ons na twee dagen doen herleven en op de derde dag zal Hij ons oprichten en wij zullen leven voor zijn aangezicht.”*

Verscheurd en geslagen worden in het gericht door God, waarna diezelfde God zal helen, verbinden. Wie zou die God niet bejubelen? Hanna zei al: *“Mijn hart juicht in de Here. De Here doodt en doet herleven, Hij doet naar het dodenrijk neerdalen en daaruit opkomen.”* (2 Samuël 2:1 en 6)

Hosea 6:5 *“De oordelen over u waren een doorbrekend licht.”*

In ieder geval had Hanna het begrepen.

Hosea 11:8 en 9

Hoe zou Ik u prijsgeven, Efraïm, u overleveren, Israël? (...) Mijn hart keert zich om in Mij, ten volle wordt mijn erbarming opgewekt. Ik zal mijn brandende toorn niet ten uitvoer brengen. Ik zal Efraïm niet verder verderven. Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden en Ik zal niet komen in toorn gloed.”

God ontroert bij de gedachte, dat Hij zijn volk zou prijsgeven aan het verderf, hoewel Hij o.a. in vers 7 zegt dat volk niet meer zal opheffen, al roepen ze tot Hem omhoog. Wat een God mogen wij kennen!!

Hosea 14:5 *“Ik zal hun afkerigheid genezen. Ik zal hen vrijwillig liefhebben, want mijn toorn keert zich van hen af.”*

Afkeer en toorn vanwege die afkeer, waarna er genezing plaatsvindt en de toorn zich afwenden zal. Zo handelt God met Israël en de volken.

Hosea totaal Lees dit boekje aandachtig en kom onder de indruk van de uiteindelijke gunst van God over een volk, dat in ongehoorzaamheid volhardt. En let ook op de uitdrukking *“Ik zal”*, die je vele keren in Hosea tegenkomt. Paulus zou zeggen: *“zo hangt het dus niet daarvan af, of iemand wil dan of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt.”* (Romeinen 9:16)

Micha 7:18 *“Wie is een God als Gij, die de ongerechtigheid vergeeft (...), die zijn toorn niet voor eeuwig behoudt, maar een welbehagen heeft in goedertierenheid.”*

Sefanja 3:8-9 *“Want mijn vonnis is volken te vergaderen, koninkrijken te verzamelen, over hen mijn gramschap uit te gieten, heel mijn brandende toorn, want door het vuur van mijn naijver zal de ganse aarde verteerd worden. Maar dan zal Ik de volken andere reine lippen geven, opdat zij allen de naam des Heren aanroepen, opdat zij Hem dienen met eenparige schouder.”*

Het verhaal wordt eentonig, maar het moet nog maar weer gezegd worden, dat de gramschap en de toorn van God nooit wordt uitgegoten zonder uitzicht op betere tijden, waarin allen de Naam van de Here zullen aanroepen. Het zal nodig zijn dat daartoe de hele aarde verteerd zal worden, maar dan...!!

Maleachi 3:1,2,3 *“Zie, Hij komt, zegt de Here. Maar wie kan de dag van zijn komst verdragen en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de smelter (...) Hij zal zitten, het zilver smeltend en reinigend. Hij zal de zonen van Levi reinigen. Hij zal hen louteren als goud en zilver, opdat zij de Here in gerechtigheid offer brengen.”*

Dat profeteert dan de profeet op bijna de laatste bladzijde van de Bijbel.

De profeten van het oude verbond spraken duidelijke taal, wat betreft straf, oordeel en gericht, maar altijd weer wordt er daarna herstel in de vergeving van zonden beloofd. Nergens in het zg. Oude Testament lezen we van straffen in de hel, die nooit ophouden! Als de Here Jezus dat

wel had willen leren, zou dat dan niet een herroepen zijn geweest van de beloften van dat Oude Testament? De Heiland zou dan tot ons zijn gekomen met de boodschap, dat de toekomst van het menselijk geslacht oneindig veel verschrikkelijker was dan men het ooit van de profeten had gehoord? Zou dat dan de blijde boodschap van het evangelie zijn geweest?

HET NIEUWE TESTAMENT

De vier evangeliën

Matteüs 5:26 *“gij zult daar voorzeker niet uitkomen, voordat gij de laatste penning hebt betaald.”*

Dus ook hier geen eindeloosheid van straf, maar er is sprake van uitkomen uit de gevangenis, nadat betaling heeft plaatsgevonden.

Matteüs 5:44 *“maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief, en bidt voor wie u vervolgen.”*

Als ons gevraagd wordt onze vijanden lief te hebben, dan weten we, dat God ook zijn vijanden liefheeft en hen door het gericht heen gaat redden. Immers hoe kan dezelfde God, die ons dat gebod geeft, van ons vragen in te stemmen met hun rampzaligheid voor altijd?

Matteüs 5 Als de hel (het dal van Hinnom: gehenna) in dit hoofdstuk de betekenis heeft van een verblijf in eindeloze pijn, dan moeten we ook erkennen, dat mensen, die tegen de ander zeggen:

”Dwaas”, zullen vervallen aan het helle vuur, waarin men nameloos en zonder ophouden lijden zal. Mocht de lezer met deze gedachte geen raad weten, dan verwijzen we hem naar het hoofdstuk, dat handelt over het begrip “hel”.

Matteüs 6:10 *“uw wil geschiede.”*

Zo leerde de Here Jezus ons bidden. God wil, dat alle mensen behouden worden. (1 Timoteüs 2:4). Is het ook ons gebed en onze verwachting, dat die wil geschieden zal?

Matteüs 7:13 en 14 *“Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die daardoor ingaan, want eng is de poort en smal de weg, die naar het leven leidt en **weinigen** zijn er, die hem vinden.”*

Hoe is het nu, zijn het er weinigen, velen of allen? We schreven daarover op blz. 72.

Matteüs 11:24 *“het zal het land van Sodom draaglijker zijn in de dag van het oordeel dan voor u.”*

Dat woord is in volle overeenstemming met Ezechiël 16: Sodom zal als dochter gegeven worden aan het herstelde Jeruzalem.

Matteüs 15:24 *“Ik ben slechts gezonden tot de verloren schapen van het huis Israëls.”*

Moesten de volken, die ten tijde van Christus omwandeling leefden dan niet worden ingelicht over de ellende in de “eeuwige” hel?

Matteüs 18:34 Foltering, *“totdat”* er betaald is. Hoe dan die betaling moet plaatsvinden, is een vraag. Misschien door het uitdienen van de straf. Hoe het ook zij, was er sprake van eindeloze

straf, dan zou de Heiland zich niet zo hebben uitgedrukt.

Matteüs 23:39 *“gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat gij zegt : Gezegend Hij, die komt in de naam des Heren”*

Dat “totdat” is niet een voorwaarde, maar zal de vervulling zijn van zovele beloften.

Markus 9:43-51 *“de worm, die niet sterft.”*

Lees die woorden in samenhang met Jesaja 66:24. Jeruzalem is hersteld. Maar buiten de stad in gehenna (het dal van Hinnom) liggen de lijken en niet de onsterfelijke zielen in eindeloze marteling, zoals de traditie leert. (gehenna is in het N.T. vertaald met “hel”.)

Lukas 6:35 *“ Want Hij is goed jegens de ondankbaren en bozen.”*

Dit woord sprak de Heer, na zijn woorden: *“Hebt uw vijanden lief en doet hun goed.”* Dat is de goedheid van die God, die een Behouder is van alle mensen, in het bijzonder van de gelovigen; de eersten en de laatsten.

Lukas 12:47,48 *“vele en weinige slagen”.*

God blijft niet tot in het oneindige doorgaan met slaan, anders zou het woord “weinige” zijn betekenis verliezen. Hij zou met weinige slagen nooit meer ophouden. Onzin dus! Maar ook aan vele slagen komt een einde.

Lukas 13:24 *“Hij zei tot hen: “Strijdt om in te gaan door de enge poort, want velen zullen trachten in te gaan, doch het niet kunnen.”* Vers 27 en 28: *“Gaat weg van mij , werkers der ongerechtig-*

heid. Daar zal het geweest zijn en het knersen van de tanden...

Het zijn deze teksten, die aangevoerd worden om aan te tonen, dat God vele mensen (en dat moeten er dan wel miljarden zijn) in de hel zal kwellen en van geen ophouden weten zal. Maar tevergeefs zal men toch zoeken naar woorden, die van dat onophoudelijke spreken. De Here Jezus sprak van geweest, geknars van de tanden, van buitenste duisternis, van de hel (dat gehenna) en van eeuwige straf, maar niet één keer heeft Hij gesproken over de eindeloosheid van die ellende.

Lukas 13:30 *“En zie, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.”*

En de laatsten én de eersten zullen binnenkomen, zoals we in 1 Korinte 15:22 en 23 lezen *“Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden. Maar ieder in zijn eigen rangorde.”* Er zullen er velen zijn, die door het gericht van duisternis en tranen de redding zullen verkrijgen.

Lukas 15:4 *“Wie van u, die honderd schapen heeft en er één van verliest, laat niet de negenennegentig in de wildernis achter en gaat het verlorene zoeken, **totdat** hij het vindt?”*

God, die liefde is, gaat in zijn Zoon zoeken, wat verloren was en zal met dat zoeken niet ophouden tot Hij het verlorene gevonden heeft. *“Want de Zoon des mensen is gekomen om het verlorene te zoeken en te redden.”* (19:10) Tot ons

wordt gezegd: *“Zoekt en gij zult vinden.”* (11:9)
Zou dan de Herder zoeken en niet vinden? Zou dat afhangen van het willen van dat verloren schaapje?

Johannes 1:9 *“het waarachtige Licht, dat ieder mens verlicht.”*

Maar Hij ging alleen rond in Israël en ook daar bereikte Hij maar een deel van heel dat Joodse volk. Miljarden stierven en sterven zonder ooit deel aan die verlichting te hebben gehad. En toch zal Hij eens ook hen verlichten; dat is in het Licht stellen. En wat dat betekent zegt ons

2 Korinte 4:6: *“Want de God, die gesproken heeft: “Licht schijne uit het duister”, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te **verlichten** met de kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus.”*
Waar dat Licht verschijnt moet, ondanks de meest hardnekkige tegenzin van mensen, de duisternis wijken.

Johannes 1:29 *“Zie, het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.”*

Als God eenmaal alles in allen is, zal duidelijk worden, dat Christus niet heeft **geprobeerd** de zonde van de wereld weg te nemen, maar dat Hij inderdaad de Redder der wereld is. God probeert trouwens nooit iets!

Johannes 3:35 *“De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem **alles** in handen gegeven.” “Want dit is de wil van Hem, die Mij gezonden heeft, dat Ik van alles, wat Hij Mij gegeven heeft, niets verloren laat gaan.”* (6:39)

Dan zal toch alles gevonden worden?!

Johannes 3:36 *“Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven, maar wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.”*

Zolang die ongehoorzaamheid niet genezen wordt, zal de toorn van God op de ongehoorzamen blijven. Hij kwam tot de zijnen (dat is Israël) en de zijnen hebben Hem niet aangenomen. (1:11) En pas wanneer die genezing heeft plaatsgevonden, zal de toorn van God wijken. Al meer dan 2000 jaar leeft het volk onder de toorn, die in Romeinen 11 verwerping en verharding wordt genoemd. (vers 15 en 25) Overigens heeft het bovenstaande woord van de Heer evengoed betrekking op elk ongehoorzaam mens. Maar ook Johannes 3:36 is niet een woord, dat spreekt van een toorn, die nooit ophoudt. Dat wordt aan Israël gedemonstreerd. Wat die genezing betreft verwijs ik naar Hosea 14:5 *“Ik zal hun afkerigheid genezen, Ik zal hen vrijwillig liefhebben.”*

Johannes 8:29 *“want Ik doe altijd wat Hem behaagt.”*

En wat de Vader behaagt, lezen we in 1 Timoteus 2:4: *“God, onze Heiland, die wil, dat alle mensen behouden worden en tot erkenning van de waarheid komen.”*

Johannes 12:32 *“en als Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik **allen** tot Mij trekken.”*

Niet weinigen, niet velen, maar **allen**. God gaf aan de Here Jezus macht over alle vlees (17:2) en dat zegt ons dat Hij tot zijn doel zal komen

ook met afkerige mensen. Hij heeft de Vader verheerlijkt op aarde door het werk te voleindigen, dat God Hem te doen gegeven had. (17:4)

Uit het boek Handelingen

Handelingen 3:21 *“Hem moest de hemel opnemen tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen...”*

Dat is het grote voornemen van God. Straks zal Jezus Christus verschijnen en een aanvang maken aan dat oprichten van alle dingen. Het gaat door gericht en oordeel heen en ook zijn koningschap zal daartoe dienen, want *uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen.*” (Romeinen 11:36)

Vers 25 *“en in uw nageslacht zullen alle stammen der aarde gezegend worden.”*

Het is zeer veelzeggend, dat Petrus juist in verband met het oprichten van alle dingen hier de belofte van God aan Abraham noemt: *“alle stammen der aarde.”*

Handelingen 15:17 *“opdat het overige deel der mensen de Here zoeken, en alle heidenen, over welke mijn naam is uitgeroepen, spreekt de Here, die deze dingen doet,”*

In de tijd, die wij nu beleven - de tegenwoordige eeuw - vergadert God een volk uit de heidenen, dat is de gemeente van Christus. (vers 14)

Daarna keert Hij zich weer tot Israël – de verval-
len hut van David – en alles, wat ooit instortte,
zal Hij weer opbouwen. (vers 16) Dat alles heeft
een alles overstijgend doel: opdat **alle heidenen**
over welke mijn naam is uitgeroepen de Here
zullen zoeken. En welke heidenen zijn dat dan
wel? Dat is **het overige deel van de mensen**.
Sla op in de Bijbel Hosea 9:12. Dat zijn zij, die
van Gods geslacht zijn. (Handelingen 17:26-30)
Ja, alle mensen.

Handelingen 17:26 *“God heeft uit één enkele het
gehele menselijk geslacht gemaakt om op de
ganse oppervlakte der aarde te wonen.”*

Zou God mensen hebben geschapen, terwijl Hij
tevorens wist, dat verreweg de meesten van hen
in een afschuwelijke verlorenheid terecht zouden
komen, waaruit geen ontsnappen ooit mogelijk
is? Het bestaan van de mens zou in het alge-
meen een toeleven zijn naar een ellende, die
niet te beschrijven is.

Vers 27-30 enkele citaten: *“opdat zij God zouden
zoeken, of zij Hem al tastende vinden moch-
ten.....want in Hem leven wij en bewegen wij
ons en zijn wij, gelijk ook enige van uw dichters
hebben gezegd: Want wij zijn ook van Gods ge-
slacht. Daar wij nu van Gods geslacht zijn.....”*

De apostel Paulus beaamt hier de heidense
dichters: wij zijn van Gods geslacht. De naam
van Hem is over al de volken uitgeroepen. (Ho-
sea 9:12; Efeze 4:14, 15) *“Eén God en Vader
van allen, die is boven allen en door allen en in
allen.”* (Efeze 4:6)

De brieven van de apostelen

Romeinen 5:12-21 *“Zoals het door één daad van overtreding voor alle mensen tot veroordeling gekomen is, zo komt het ook door één daad van gerechtigheid tot rechtvaardiging ten leven.”*
(vers 18)

Na het bestuderen van deze perikoop vraag je je af, welke zin deze uiteenzetting van Paulus zou hebben, als hij van mening zou zijn geweest, dat door de afstamming van Adam bijna alle mensen zonder meer aan de dood en de verdoemenis zouden vervallen en een naar verhouding zeer klein aantal genade, gerechtigheid en vrede zouden verkrijgen. Zouden dan van Adam veel sterkere werkingen uitgaan dan van Christus? Zou de zonde veel meer vermogen dan de genade, terwijl vers 21 zegt: *“waar de zonde toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden.”*? Paulus blijkt onverbloemd de universele verzoening te leren. De nadruk ligt op *“veel meer”*. Wat God geeft in Christus is veel meer dan wat in Adam is verloren gegaan. Hij maakt niet alleen goed, wat in Adam bedorven was; niet het evenwicht, maar het overwicht!

Romeinen 9, 10 en 11 Het volk Israël: verhard, slapende, gevallen, in tekort, gehaat, weggebroken, niet-geliefde, niet-Gods volk. Een volk, zo onder het oordeel en ongehoorzaamheid beslo-

ten...en toch ook hier weer dat einde aan het oordeel: **“totdat”**. (11:25,26)

Romeinen 11:10 Let op, hoe zelfs een **“voorgoed”** gekromde rug zich weer zal rechten: vers 26.

Romeinen 11:32-36 In deze woorden is te lezen, waar de lijnen van oordeel en zegen, waarover geschreven wordt in de hoofdstukken 9, 10 en 11 op uitlopen: *“want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over hen allen te ontfermen.”* De “allen” uit het eerste deel van de tekst zijn dezelfde “allen” uit het tweede deel. En dat zal niet alleen betreffen de laatste generatie van Israël, die nog in leven is bij de terugkeer van de Here Jezus. Nee, allen, die de geslachten door onder de ongehoorzaamheid besloten waren. Wie hierbij opmerkt: “Ja, maar ze moeten wel willen”, zet een vraagteken achter Ezechiël 36 en 37, Zacharia 12 en 14 en achter zovele profetieën en beloften van God. Die ontferming is onvoorwaardelijk. Dat “willen” is voor mensen, die besloten zijn onder ongehoorzaamheid trouwens onmogelijk. Zijn mensen, die onder een bedekking van ongehoorzaamheid liggen, in staat tot geloven? Moet God daartoe zelf niet eerst die bedekking wegnemen en zo de afkeer genezen? (Hosea 14:5) Het is goed nu in de Bijbel op te slaan Johannes 12: 37-42 en te lezen wat toch de oorzaak was van het ongeloof van Israël. Het is wel even slikken. Ik heb pas vrede met die woorden gekregen, toen ik mocht inzien, dat dat oordeel van ongeloof niet het laatste is wat God over de

mens gesproken heeft. Waartoe heeft God allen onder ongehoorzaamheid besloten? ***Om zich over allen te ontfermen!!*** Het is goed hierbij op te merken, dat de meeste uitleggers van mening zijn dat “allen” niet alleen betrekking heeft op het volk Israël, maar zeker ook op de heidenen. Inderdaad, de wegen van God zijn ondoorgrondelijk, maar het moge ons duidelijk zijn, dat ook dit bijbelgedeelte spreekt van de ontferming, waarop de wegen van God uitlopen. Vandaar, dat Paulus in vers 33 uitbreekt in een geweldige lofprijzing, die eindigt met deze woorden: ***“want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen!***

1 Korinte 15:22-29 *“want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden.”*

Let erop, dat Paulus niet schrijft “*allen in Christus*”, maar “*in Christus allen*”. *De laatste vijand, die onttroond wordt, is de dood...* “opdat God zij alles in allen.”

1 Korinte 15: 54,55 *“...de dood is verzwolgen in de overwinning. Dood, waar is je overwinning. Dood, waar is je prikkel?”*

Zou de tweede dood (Openbaring 20) dan nog macht hebben?

2 Korinte 5:18, 19 *“de verzoening..., welke immers hierin bestaat, dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen...”*

En nu mogen degenen, die Jezus Christus toebehoren, de boodschap laten klinken: *“Laat u met God verzoenen.”*

Efeze 1:9-12 *“het welbehagen, dat Hij zich in Hem had voorgenomen, om...al wat in de hemelen en op de aarde is, onder één Hoofd, dat is Christus, samen te vatten...krachtens het voornemen van Hem, die alles werkt naar de raad van zijn wil.”*
Er zal dan toch nergens iets of iemand zijn, die daarin niet is begrepen?

Efeze 4:26 *“de zon mag niet over een opwelling van uw toorn ondergaan...”*

Iemand parafraseerde die woorden met: “Ga nooit boos slapen.” Er is een gezegde: “Boos worden is menselijk, boos blijven is duivels” Zou God dan eindeloos toornen? Hij, die in zijn woord ons oproept navolgers van God te zijn? (Efeze 5:1) Corrie ten Boom vergaf haar kampbeul. Maar hoe is onze reactie, als we horen, dat zij hierin haar God navolgde?

Filippenzen 2:10 *“opdat in de naam van Jezus zich alle knie zal buigen van hen, die in de hemel en op de aarde zijn en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden: Jezus Christus is Here, tot eer van God de Vader.”* Bedenk daarbij, dat 1 Korinte 12:3 zegt, dat niemand kan zeggen: “Jezus is Here”, dan door de Heilige Geest.

Kolossenzen 1:15-20 Vijf keer wordt er in dit gedeelte gesproken van *“alle dingen”*, waarvan God zegt, dat Hij die *“met Zich gaat verzoenen, hetzij, wat op de aarde is, hetzij wat in de hemel is.”* Wie zou daarover niet juichen?

1 Tessalonicenzen 2:16 *“de toorn van God is op hen gekomen tot het einde.”* Hoezo dan een “eindelooze straf?

1 Timoteüs 2:1 *“Ik vermaan u dan smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor **alle mensen.**”*

Danken voor alle mensen, ook voor hen, die op de wereld kwamen en straks in een onbeschrijfelijke ellende terecht zullen komen, waaruit ze nooit meer zullen kunnen ontkomen? We zouden wanhopig moeten worden!! Zovelen, die een leven *“lijden”*, het evangelie nooit of vertekend hoorden, nooit vrede en blijdschap vonden en tenslotte in de kwellingen van de hel terecht zullen komen....was voor het voor hen niet vele malen beter geweest als ze nooit geboren zouden zijn? Ligt het niet meer voor de hand hen te beklagen dan voor hen te danken? Is dat laatste niet alleen mogelijk, als we geloven, dat God werkelijk een Behouder is van al die mensen?

1 Timoteüs 2:4 *“God, onze Heiland, die wil, dat **alle mensen** behouden worden.”*

Hij is de Heiland, *“die alles werkt naar de raad van zijn wil”* (Efeze 1:11) en zijn wil is niet te weerstaan, zo lezen we in Romeinen 9. Is dat een wat al te gemakkelijke manier van teksten aan elkaar plakken, of mogen we zo de Schriften lezend ons verheugen in God, die hoe dan ook tot zijn ene doel komt?

1 Timoteüs 4:10 *“de levende God, die een Behouder is van **alle mensen**, inzonderheid van de gelovigen.”*

Duidelijker kan het niet gezegd worden. Let wel: God is niet een Behouder voor, maar **van** alle mensen. Van deze wondere waarheid wordt gezegd, dat het een betrouwbaar woord is en alle aanneming waard en dat de apostel zich hierom moeite en inspanning getroostte. Merkwaardig, dat veel gelovigen dit zo duidelijke woord kneeden en masseren, om de heerlijke waarheid eraan te ontnemen. Hoe kan God in het bijzonder de Behouder zijn van de gelovigen, als hij dat niet zou zijn van alle mensen?

Hebreeën 2:8 “alle dingen hebt gij onder zijn voeten onderworpen. Want bij dit: alle dingen (Hem) onderworpen, heeft Hij niets uitgezonderd, dat Hem niet onderworpen zou zijn. **Doch thans zien wij nog niet, dat Hem alle dingen onderworpen zijn.....**”

Nu nog niet, maar straks zullen we er in de allergrootste vreugde getuige van zijn, dat alle dingen Hem onderworpen zullen zijn. En niets en niemand is daarvan uitgezonderd.

Hebreeën 2:9 “opdat Hij voor een ieder de dood zou smaken...”

Dit woord mag niet zo worden verstaan, alsof Christus, nadat Hij voor ons de dood stierf, ieder van ons de kans zou geven deel te hebben aan het verlossingswerk. Ook doet God geen pogingen ons te redden. God geeft ons geen kans op de zaligheid. Hij maakt ons zalig! Dat dat niet buiten oordeel en gericht omgaat moge duidelijk zijn. Zo alleen is de levende God een Behouder van alle mensen.

Hebreeën 10:9 *“daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om uw wil te doen.”*

Dat is de Heiland, die zei, dat het zijn spijs was, de wil te doen van God, die Hem gezonden had. En is het niet de wil van God dat alle mensen behouden worden?

1 Johannes 2:2 *“Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar voor die der gehele wereld.”*

Er wordt wel gezegd, dat vergeving alleen kan worden geschonken aan zondaren, die het evangelie horen en de genade accepteren. Dit woord van Johannes laat ons zien, dat die beperking niet is naar de Schriften.

1 Johannes 3:8 *“Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des satans verbreken zou.”*

Zal de “eeuwigheid” ons dan laten zien, dat dat verbreken van satans werken maar ten dele zal zijn gelukt.

1 Johannes 4:14 *“ Wij hebben aanschouwd en getuigen, dat de Vader de Zoon gezonden heeft als Heiland der wereld.”*

Kan de Here Jezus de Heiland der wereld genoemd worden als Hij maar een fractie van de wereldbevolking zou weten te redden?

Jacobus 2:13 *“ barmhartigheid roemt tegen het oordeel.”*

Ook het gericht is een aangelegenheid van de barmhartigheid; barmhartigheid, die geen kwaad met kwaad vergeldt.

Jacobus 1:18 “*Naar zijn raadsbesluit heeft Hij ons voortgebracht door het Woord der waarheid, om in zekere zin eerstelingen te zijn onder zijn schepselen.*”

De uitdrukking “eerstelingen” houdt verband met de oogst. De vraag is, wie dan wel de volle oogst zullen vormen?

2 Petrus 2:5,6 “*Sodom en Gomorra tot as verbrand...en tot voorbeeld gesteld voor hen, die goddeloos zouden leven.*” Was de straf over die steden een oneindige? Ezechiël 16 geeft het antwoord.

2 Petrus 2:9 “*de Here weet de onrechtvaardigen te bewaren, om hen op de dag van het oordeel te straffen...*”

Laat het toch duidelijk zijn, dat we er niet een oppervlakkig “alles sal reg kom” opvatting op na houden. Wel is het in overeenstemming met al de woorden van God, die het oordeel betreffen, dat ook Petrus niet spreekt van straf, die eindeloos doorgaat: **de dag** van het oordeel!

Judas 7 Hetzelfde voorbeeld en hetzelfde antwoord als bij 2 Petrus 2:5 en 6.

Openbaring 5:13 “*En alle schepsel in de hemel en onder de aarde en op de zee en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen: Hem, die op de troon gezeten is en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheid.*”

Dat zal dan toch zijn alle knie, die zich buigen zal en elke tong, die belijden zal, dat Jezus Christus Heer is, tot eer van God de Vader! (Filippenzen 2:10, 11) Dat zijn toch alle volken, die

in het Zaad van Abraham, dat is in Christus, gezegend zullen worden en zeker niet alleen die volken, die nog in leven zijn, als die lofprijzing plaatsvinden zal. Was dat laatste het geval, dan zou de Here in zijn belofte aan Abraham niet van alle volken gesproken hebben.

Openbaring 22:2 *“en de bladeren van het geboomte zijn tot genezing der volkeren.”*

Hoewel in dit hoofdstuk de Here Jezus zijn koningschap nog niet heeft overgedragen aan de Vader (1Korinte 15:24, 28), - Hij regeert immers nog op de troon - is er toch al sprake van genezing der volken. Wat deed men toch weinig met die woorden in prediking en verwachting. Maar Paulus wist, waarop het uit zou lopen: God zal zijn alles in allen!

Uiteraard zal de ene tekst meer aanspreken dan de andere. Is het nu zo, dat er bijbelwoorden gevonden kunnen worden, die het nodig maken de bovenstaande teksten een andere betekenis toe te kennen? Een betekenis, die het mogelijk zou maken toch te blijven geloven, dat de eeuwige straf geen einde zal kennen?

Ik heb er niet één kunnen vinden.

(Laten we in gedachten houden, dat het begrip “eeuwig” in de Schriften meestal niet de betekenis heeft van altijddurend en daarom niet erg bruikbaar is bij het beantwoorden van bovenstaande vraag.)

Een woord uit de Romeinenbrief wil ik hier nog bij vermelden, nl. Romeinen 3 vers 23 en 24:

“Want allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus”.

Tenslotte citeer ik uit het boek “De laatste der rechtvaardigen” van André Schwartz-Bart. Hij beschrijft de aankomst van een grote groep Joden in Auswitsch;

*De kinderen drongen zich dichterbij hem heen; sommigen richtten alleen maar het stomme verwijt van hun ogen, zwaar en gezwollen als abscessen op hem, anderen hielden hem vast bij zijn mouwen of aan de slippers van zijn armzalige zwarte jas. Ernie streelde die kleine hoofdjes, waarvan hij met absolute zekerheid het naderende einde kende (...)
En tegen de kinderen, van wie verscheidenen nu zacht begonnen te kreunen: “Kinderen, kinderen” stelde hij hen gerust, “Wij zullen allen tezamen het koninkrijk binnengaan, straks gaan we er hand in*

hand binnen en daarginds wacht ons een festijn met heerlijke spijzen, een festijn met oude wijnen, met heerlijke spijzen, het beste van het beste en oude, zuivere wijnen...Daarginds mijn lammetjes..”
Ze luisterden zonder te begrijpen en er zweefde een ijle glimlach om hun gekwelde lippen.

“.... om zich over hen allen te ontfermen.
O, diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!!
Want: wie heeft de zin van de Here gekend? Of wie is Hem tot raadsman geweest?
Of wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet?
Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in de eeuwigheid!”
Amen!!